SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 28 ARALIK 1996 • SAYI: 98 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)

• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

AKEL Genel Sekreteri Hristofias ile görüşme

'Kıbrıs'ta barışın önündeki engel şövenizmdir'

ORTA SAYFADA

Mehmet Ağar'ın SÖZ'e gönderdiği açıklama

Sayfa 4'te

İddiadan iddianameye giden yol!

Zürich'ten Sedat KALIPÇI bildiriyor

Sayfa 4'te

Işık Yurtçu'ya 'dışarı'dan ödül yağıyor

Çekilen kimin fotoğrafı?

Nadire MATER

"Çocuklar, aslında ben sizin fotoğrafınızı çekmek isterdim! Bu ödül benim kişiliğimde size verilmiştir." Sakarya cezaevi avukat odasına dolan 30 kadar gazetecinin bir anda patlayan flaşları karşısında, iki yıllık hapisliğinde Tayfun Gönül'lü'yle "içeri" giren kamera bir yana, pek meslektaşlarıyla karşılaşmayan Yurtçu başka ne söyleyebilir ki?

Işık Yurtçu, 'Yılın Gazetecisi' ödülünü, Sakarya cezaevinde, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü Türkiye Temsilcisi yazarımız Nadire Mater'den alırken, CHP İzmir Milletvekili Sabri Ergül de oradaydı.

Oradayız, çünkü otuz yıllık bir gazeteciye, "Türkiye'de basına yönelik baskılara ve ihlallere karşı verilen mücadele" adına "dışarı"dan gelen ödülünü veriyoruz. Paris'teki asıl törene gidemedi, zaten gidebilecek durumda olsaydı, ödül alamazdı. Ve bir de, onun 1 Ocak'taki doğum gününü kutluyoruz. Yurtçu, 52 yaşına 1997'ye cezaevinde girecek, muhtemelen 2000'e de orada gireceği gibi.

Yurtçu'nun kasım ayında merkezi New York'ta bulunan Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) ve aralık ayında merkezi Paris'te bulunan Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) tarafından yılın gazetecisi seçilmesinin estirdiği rüzgarın güzergahı dikkate değer: Olay Türkiye'de yaşanıyor, dışarıda ortaya çıkarılıyor, yaşanılan adrestekiler olayın "dışarıdan doğru" farkına nihayet varıyor. Geç olsun, güç olmasın! "Aslında sorunun özü şurada yatıyor", diyor Yurtçu: "Kürt sorununa çözüm dediğimiz zaman, barış dediğimiz zaman sizi öcü gibi görmeye başlıyorlar. Çok yakın arkadaşlarım dışında, parlamenterler, sivil toplum örgütü temsilcileri ve gazeteciler, ki bunların çoğu benim arkadaşımdır, görüş salonunda görmedim."

'Kendi sansürlerine baksınlar!'

"Nedeni, benim bölücülükten mahkum olmam."

Yurtçu, o pazar günü tabii ki onca meslektaşını karşısında görmekten çok memnun, ama biraz da şaşkın gibi. Genç muhabirler sürekli deklanşöre basıyor, soru sormuyorlar, herkes onun konuşmasını bekliyor, o da durumun farkında konuşmasına devam ediyor: "Sansüre karşı çıkanlar kendi sansürlerine bakmalılar. Televizyon haberlerini izliyorum, ödül haberlerine pek düşkün televizyon kanalları bu iki basın ödülünden pek söz etmiyor. Her şey bir yana, ne tür bir haber anlayışıdır bu? Yazıişleri müdürleri, yazarlar hapse konuyor, gazetelere kapatma cezaları veriliyor, gazeteler toplatılıyor... Hala halkın gözüne baka baka basın özgürlüğünü korumaktan söz ediyorlar, olmayan şey nasıl korunur, gerçekten basın özgürlüğü var mı?"

Kimseden çıt çıkmıyor. Oysa en son basın yasa tasarısı üzerine "halkın haber hakkı"nı savunan, basın çalışanlarını genel yayın yönetmenleriyle bir araya getiren 1600 kadar imzalı "basın özgürlüğü" kalkışmasını, ilk kez manşetlere çıkan "özgürlük mücadelesi" örneğini verebilmek ne güzel olurdu. Olamadı, çünkü, o imzaların aslında büyük medya şirketlerinin bordroları olduğunu biliyoruz, ne yazık ki biliyoruz.

Yanıt, tüm öteki arkadaşları gibi yoğun programlar arasında koşuştursa da Sakarya cezaevine de gelebilen tek milletvekili CHP'li Sabri Ergül'den geliyor: "Bu basın yasası tasarısı başka tabii, asıl olarak emekçileri değil, patronları vurduğu için bu kadar konuşuluyor."

Ergül, kendisinin de üyesi bulunduğu Meclis'ten yana çok umutlu değil, halkın taleplerini yükseltmesi gerektiği görüşünde: "Düşüncelerinden dolayı insanların cezaevlerinde bulunması Türkiye'nin ayıbıdır. Parlamento da yeterli işlevi göremiyor."

Kapatılan Özgür Gündem gazetesinin yazıişleri müdürü olarak yargılanıp cezaevine konan Işık Yurtçu, "bu ödül benim şahsımda basın özgürlüğü için mücadele edenlere verilmiştir" derken, bir gerçeği yeniden hatırlatıyor.

RFS de, Yurtçu'yu 'Yılın Gazetecisi' seçtiğini ilan ettiğinde, dikkati önce Terörle Mücadele Yasası'nın ünlü 8. maddesine ve Türk Ceza Yasası'nın 312. maddesine çekerek, adı geçen maddelerin derhal yürürlükten kaldırılmasını, bu ülkede "basın özgürlüğünün olmazsa olmaz" şartı görüyor.

1997'ye cezaevinde giriyorlar

Bu iki madde nedeniyle 1997'ye Demokrasi gazetesinden Muteber Yıldırım, Medya Güneşi gazetesinden Salih Bal, Kızıl Bayrak dergisinden Güray Ülkü, Özgür Halk dergisinden Emine Buyrukcan Bayrampaşa cezaevinde ve Devrimci Proletarya dergisinden Naile Tuncer Çanakkale cezaevinde giriyorlar. Bu gazetecilerin, Muteber Yıldırım dışında, hepsi yazıişleri müdürü.

RFS, Işık Yurtçu ile birlikte bu gazetecilerin hepsinin derhal serbest bırakılmasını istiyor.

Bu arada, serbest bırakılması çağrısı yapılan Aktüel dergisi yazıişleri müdürlerinden Alper Görmüş'e, tam yılbaşı arefesinde, "ceza"sını tamamlayıp serbest bırakıldığı notuyla, "hoş geldin" diyoruz.

Gazeteci Metin Göktepe, bir yıl önce 8 Ocak günü gözaltında dövülerek öldürüldü.

Onu öldürmekten sanık polislerin yargılanması için bir türlü yer bulunamıyor. Gazeteciler İstanbul ve Aydın'dan sonra, bu kez de 6 Şubat 1997 perşembe günü, saat 14.00'te Afyon'da olacaklar.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti de bu hafta 1996'nın gazetecilerini seçti, ödül töreni 8 Ocak'ta. Kutluyoruz.

Sana çok üzüldük Ulaş

Mustafa CENGİZ

Sana çok üzüldük Ulaş. Sana kıyanları da sonsuza dek vicdanlarımızda mahkum ettik.

Ulaş, sıcakkanlı, heyecanlı, şakacı mı şakacı bir genç. BSP sürecindeyken bizi bir günde pasifist ilan edip artık, parti–cepheliyim dediğinde de, ertesi günü tekrar bize gelip, parti–cephelilerin kendisini kullanmak istediğini söylediğinde de hiç şaşırmamıştık. Ama bu kadar şakacı muzip bir çocuğun daha hayatın ciddiyetini kavrayamadan günün birinde DHKP–C infazının kurbanı olacağını da doğrusu aklımızın ucundan bile geçirmemiştik.

Bu kadar şakacı bir çocuk, böylesine ciddi bir örgüt kararının ne anlama geldiğini biliyor muydu? Bunu öğrenmeye fırsatı olmuş muydu?

Ulaş'ı tanıyan herkes onun öldürülmesinin ardından kaç gündür yasta hala... Hatırladıkça gözyaşlarını tutamayan genç arkadaşları, "Onu aramızda tutabilseydik yaşayacaktı. Ulaş'ın öldürülmesinden biz de sorumluyuz" diye düşünüyorlar.

Ulaş Şahintürk Fatsalı, orta halli, oğullarının üzerine çok titreyen bir ailenin oğlu. '80 öncesi devrimci mücadele içerisinde yer alan babası, Ulaş Bardakçı'nın anısını yaşatmak istemiş.

BSP kurulduğunda partiye ilk gelen gençlerden biriydi Ulaş. Kısa sürede liselerden, dershanelerden gelen arkadaşlarıyla birlikte cıvıl cıvıl bir gençlik grubu oluşturdular. Arkadaşları ve yaşıtları kafeteryalarda genç kızlarla gezip tozarken her gün partide gördüğümüz bu gençler hepimizi mutlu ediyordu. Ama bir gün partide Ulaş kız arkadaşıyla ders çalışırken, onları yanak yanağa gören "eski tüfek" abileri bana, Ulaş'la konuş, yoksa onu dövüp partiden atacağız dediklerinde biraz Ulaş'la, biraz da "eski tüfek" abilerle konuşmuştum. Ulaş da oldukça anlayışla karşılamıştı.

Bugünlerde halkımız Susurluk gündemiyle meşgulken işsizlik ve yoksullukla mücadele ederken, halkımız adına yapılan bu infaz ne anlama geliyordu? Halkımız "iyi oldu" mu diyecekti acaba? Eğer öyle zannediyorsanız bilesiniz Ulaş'ı tanıyan hiç kimse öyle demedi.

Korkunç derecede polis fobisi olan bir çocuğun ilk sınavındaki zaafları gerekçe gösterilerek yapılan infaz kime ne kazandırdı? Onun hiçbir zaman sizin istediğiniz gibi bir militan olamayacağını göremediniz mi? Ona ne öğrettiniz?

Ziyaret günü memleketinden kalkıp oğlunu görmeye giden bir anneye verilen Ulaş'ın cesedi infazı yapanların kendi hata ve zaafları örtmeye yetecek mi?

O konuştuysa siz niye kabullendiniz?

Sana çok üzüldük Ulaş, seni hatırladıkça çocuğuma sarılıp kucaklıyorum.

Yaşasaydın eğer, göreceğin ve öğreneceğin çok şey vardı.

Güya herkes çetelerin temizlenmesini istiyor ama iki aydır sonuç yok...

'Çeteler' devletten güçlü mü, yoksa!..

Medyaya bakılırsa devletin bütün öğeleri hep birlikte "çetecileri" bulup, yakasına yapışmak için ağız birliği halindeler.

Niçin?

Devleti çeteden arındırmak mı istiyorlar?

Durun hele! Önce hepsi de temizlik tozu reklamlarındaki sahte şaşkınlık ve ardından sahte ferahlılık rolü yapanları andıran siyasilere, rastgele bir bakalım...

Çiller kürsüde:

"Yargı karşısında kimin neyi varsa sonucuna katlanmalı. Kimse dokunulmazlığın arkasına sığınmasın. Kim bu konuda suçluysa, sonuna kadar gidilsin!.."

Nasıl buldunuz?

Hemen ardından eski polis şeflerinden DYP milletvekili Ünal Erkan konuşuyor:

"Devlet yanlışlıklardan arındırılmalı. Bu olay kuralları içinde, kime kadar gidiyorsa, tabii ki gitmeli..."

Biri Başbakan, öteki de Susurluk'un asıl kaynağı OHAL'in başıyken "çözmedikleri" olayın "çözülmesi"ni çok istiyorlar.

Derken "çete"yi araştıran TBMM Komisyonu'nda üye olan DYP'li Cihan Paçacı heyecanla anlatıyor:

"Kesinlikle olayların aydınlanmasını istiyoruz. Özellikle de DYP olarak biz istiyoruz..."

Neymiş?

ANAP zaten "aydınlansın" istiyor. DSP öyle... CHP müthiş... BBP keza...

Peki Refah!

Kuşkunuz mu var?

Geriye ne kalıyor? "Silahsız güçler" "zirve"de tam bir "konsensüs" halinde "çete"yi devletten "söküp atmak" istediğine göre, "silahlı güçler" ne yapıyor?

İsmet Berkan'ın yazdığına göre, 24-25 Kasım'da Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Güven Erkaya ile Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik Bir tarafından yazılan mektubu, Genelkurmay Başkanı Org. İsmail Hakkı Karadayı Cumhurbaşkanı'na vermiş.

Ardından "zirve"...

Demek ki ordu da devleti "çete"den arındırmak istiyor.

Polis, MİT?..

Ne sandınız? Kasetleri, bandları veren polis, raporları ulaştıran MİT...

Sonuç: Birbirleriyle takaza etseler de, bu memleketin tüm parlamentosu, ordusu, polisi, gizli servisi "çete"ye karşı birleşmiş ve onunla savaşmaktadır.

Peki neden "zafere" ulaşamamaktadır?

Çete devletten daha mı güçlü?

Yoksa bu "çete", devlet iktidarını gerçekten elinde tutan, temeli tekelci sermayeye dayalı, yukarıda anılanların tümünü kontrol eden, medyanın iplerini kâh salıp, kâh gevşeterek elinde tutan, bilime, üniversiteye, tarikatlara hükmeden, hemen hepsini kâh bir düğün töreninde, kâh bir cenaze alayında, üniformalı, sivil giysileriyle topluca görebildiğimiz bir oligarşik grubun organik parçası mı?

Öyle...

Siyasi partiler seçimlerde halkın oyunu almak için yaptıkları kavganın bin katını işte bu grubun desteğini almak için yapmaktadırlar.

Çete bu grubun illegal örgütüdür. Onun da içinde eroin pazarını, kumar pazarını paylaşma kavgası patlamıştır.

Bu grubun emperyalist ülkelerle ilişkileri de krize girmiştir. Örneğin İran'a karşı büyük devletler arasındaki farklılıklar devlet iktidarının "laik" ideolojisini alt-üst etmiş, ABD ile birlikte ılımlı İslama dayanarak İran'la çatışma mı, yoksa Almanya ile birlikte ılımlı İslama dayanarak İran'la yakınlaşma mı gibi sorulara, bu işin sonunda laisizm tasfiye olur mu soruları eklenmiştir.

Bu arada ABD'nin ve Batı Avrupa'nın uyuşturucu ticaretine, bu ticaret yoluyla kasalarından çıkan milyarlarca dolarlık zenginliğin Türkiye'ye akmasına engel olma siyaseti, "çete" ile "siyaset" ilişkilerini sarsmaya başlamıştır.

En önemlisi de şudur:

Deneyim, kirli savaşı kesin bir zaferle bitirmenin mümkün olmadığını, askeri çözümde ısrarın savaşı, bütün ekonomik, sosyal, politik olumsuz sonuçlarıyla, giderek bölgesel savaşa yol açma tehlikesiyle sürdürmek anlamına geldiğini göstermiştir.

İddia edildiğinin aksine, çete bu savaşın "istenmeyen" bir yan ürünü, eroin bu savaşın "kural dışı" bir olgusu değildir.

"Çete" olmaksızın gerillayla savaş yürütmek mümkün olsa da, ekonomisi, sosyal ilişkileri, kültürü ve sosyal-psikolojisiyle ortaya çıkan, MGK Genel Sekreterliği raporunda "Kürt milliyetçiliği" adı verilen gelişmeyi "bastırmak" olanaksızdır. Örneğin devlete egemen güç, "Kürt ulusu yoktur" dese de, bu politikasını Kürtleri "düşman bir ulus" olarak gören bir düzeye, diyelim ki "Ermeni ya da Rum" düşmanlığı gibi bir düzeye, iç savaşın tüm metropollere sıçramasını göze almaksızın, tırmandıramaz. Ama gizli bir çete, ordudan farklı olarak Kürt olan her şeyi hedef alabilir.

Kürt sorununu askeri yolla çözme siyaseti, orduya, özel time ne denli ihtiyaç duyuyorsa, "çeteye" de en az o kadar muhtaçtır.

Eroin de savaşın neden olduğu bir kirlilik değildir.

Eroin, genel olarak her şeyi ile döviz bağımlı Türk kapitalizminin bir ihtiyacı olsa da, özel olarak eroin, ithalatı ihracatından fazla olan bu ülkede, savaşın en temel ekonomik gereğidir.

Eroin ticaretinden Türkiye'ye döviz akışının durduğunu bir an için varsayalım, Türkiye o anda iki şıkla yüz yüze gelirdi:

Ya savaşa son vermek!..

Ya da ekonomiyi olduğu gibi savaşın hizmetine vermek!..

Bu ikinci yola, çalışanları ve hatta sermayenin önemli kesimlerini totaliter bir rejimle bastırmadan girilemeyeceği çok açıktır.

Sonuç: Kürt sorununda en basit yöntem değişikliği ekonomik temeli eroin ticareti olan, hepsi tek merkezden koordine edilen yüzlerce çeteyle, eroinin yan sektörü olan kumarhane, fuhuş, tefecilik alanlarındaki örgütlerle çatışmaksızın göze alınamaz.

Bu çatışmanın "çete"yi ve onun ekonomik temeli olan eroin ticaretini kökten tasfiyesi beklenebilir mi?

Hayır!

Çünkü bu çetelerin eroin ticaretiyle sağladıkları ve bazı ekonomistlere göre milli gelirin yüzde 20'sini bulan kara para kılığındaki narkotiko-dolarlar, Türk kapitalizminin "yeniden genişletilmiş üretim" yapabilmesinin -en azından yakın bir geleceğe kadar- stratejik girdisidir.

O halde yeniden başa dönelim.

Herkes çeteyi ve onun ekonomik temelini tasfiyeden yana gibi davranıyor.

Bu neyi gösteriyor?

Birincisi, Susurluk skandalından "kelle" vermeksizin çıkılamayacağını hepsi görmüştür.

İkincisi, soruşturmanın hala başlatılmaması, taraflar arasında kimin kurban edileceği konusunda henüz uzlaşma sağlanamadığını gösteriyor.

Üçüncüsü, mafya raconunda olduğu gibi, "babalar" adına suçu yüklenecek olanlar henüz "ikna" edilememiştir.

Dördüncüsü, uyuşturucuya karşı önlem isteyen devletleri bir ölçüde tatmin etmek için de "kelle" vermek gereklidir.

Beşincisi, kirli savaş bataklığından çıkmak için, son derecede sınırlı değişiklikler kaçınılmaz oldukça, buna direnen "çete"yi dizginlemek gerekmektedir.

Altıncısı, skandaldan çıkış çabalarıyla, Refahyol'a son verme çabaları iç içe geçmiş, bu da uzlaşmayı şimdilik zorlaştırmıştır.

Yedincisi ve en önemlisi, kirlilik sistemin organik bir özelliği olduğu için, olaylar aydınlandıkça parlamento ve parlamentodaki partiler görülmemiş bir güven kaybına uğramış, geriye ise ikisi rejim içinde, biri dışında giderek etkinlik kazanan üç alternatif güç kalmıştır.

Ordu...

Refah...

Ve toplumsal muhalefet...

Türkiye'yi laik ya da anti-laik totaliter rejim alternatiflerine sürükleyenler mevcut merkez-sağ, merkez, merkez-sol partiler olduğuna göre, cunta ya da molla ikileminin biricik alternatifinin toplumsal muhalefet olduğu tartışma götürmez.

Toplumsal muhalefetin bu tarihsel görevini yerine getirmesi, sosyalistlerin tutumuna yakından bağlıdır.

Sosyal demokrat tabanla ve Kürt hareketiyle elle tutulur bağlar kurabildiği ölçüde, sosyalistler (temelini işçi sınıfının, tüm çalışanların oluşturduğu) toplumsal muhalefetin, bugün aleyhte olan sosyo-politik dengeyi kökten değiştirmesine, böylelikle daha özgür ve demokratik bir düzenle birlikte yeni bir sosyalizme doğru ülkeye köklü bir dönemeç aldırmaya büyük bir katkı yapabilirler.

Kimilerinin hafife aldığı "süpürge" eyleminin popülerliği ile panzerlerin karşısındaki militan direniş ruhunu birleştirmeyi başaranlar önlerinde duran görevlerin üstesinden gelme yeteneğine sahiptirler...

> Kirlilik sistemin organik bir özelliği olduğu için, olaylar aydınlandıkça parlamento ve parlamentodaki partiler görülmemiş bir güven kaybına uğramış, geriye ise ikisi rejim içinde, biri dışında, giderek etkinlik kazanan üç alternatif güç kalmıştır. Ordu... Refah... Ve toplumsal muhalefet...

Noel tatili Mehmet Ağar'a yaradı!

İddiadan iddianameye giden yol...

Sedat KALIPÇI

Zürich- SÖZ'ün geçen hafta Mehmet Ağar'ın İsviçre'de Abdullah Çatlı'yı ziyaret ettiği iddiasını yansıtan ve kapak olan haberi basında ve ilgili çevrelerde yankı yarattı. İddia, İçişleri eski bakanı ve Elazığ milletvekili Mehmet Ağar için de can sıkıcı idi. Nitekim bu sayfada okuduğunuz açıklamayı dergimize göndermek ihtiyacını duyarken, bir yandan da bu iddianın belgesinin ortaya konmasının mümkün olmadığını hissettiren bir hava da yansıtıyordu. Bu iddianın belgesinin ortaya konması gerçekten de kolay değil. Zaten biz de bunun bir iddia olduğunu ve kanıtlanma sırasının geldiğini duyurmuştuk. Çünkü bu iddianın belgeleri ile kanıtlanması demek Ağar ve suç ortaklarına ilişkin etraflı bir iddianamenin hazırlanması, herkesin üzerinde tepinir göründüğü bir "çete"nin açıkça ortaya konması ve defterinin dürülmesi demektir. Onun için iş kolay değil, ama olmayacak bir şey de değil... Şimdilik bu iddianın kısa sürede ispatlanması, kanıtlarının elde edilmesinin önünde iki engel var; birincisi çok ilginç ve bu haftadan sonra ortadan kalkacak bir engel... İsviçre'de ve diğer bütün Avrupa'da Hıristiyanlar'ın en önemli dini bayramı olan Noel dolayısıyla tatil ve resmi daireler kapalı. 23- 28 Aralık arasında İsviçre'deki resmi yetkililerle temas kurmak mümkün değil. Doğal olarak ziyaretin gerçekleştiği söylenen Zug kantonundaki cezaevi yetkilileriyle de görüşmek mümkün değil. Bu doğrultudaki girişimlerimiz ve taleplerimiz Noel tatili nedeniyle sonuç vermedi. Ancak tatil sonrası çalışmalarımız devam edecek ve mutlaka Zug cezaevi yetkilileriyle konuya ilişkin görüşeceğiz.

Engel bir değil

Noel tatilinin yarattığı engel bu hafta geçmiş olacak, ama sonrasında yetkililere ulaştığımızda alacağımız sonucun ne olacağını öngörmek de çok zor. Çünkü burada da ortaya iki ciddi engel çıkıyor; ilki şu ki, Abdullah Çatlı 21 Mart 1990 tarihinde 2'si Yugoslav, 2'si İtalyan ve biri de Türk olmak üzere 5 kişiyle birlikte bu cezaevinden firar etmiş bir mahkum. Bir cezaevinden 6 kişinin birden firar etmesi cezaevi içinden bir yardım olmadan mümkün mü? Mutlaka şu veya bu düzeyde bu firara bir iç yardım söz konusu ve bu yardımı yapan cezaevi yönetimi veya görevlilerinin firar eden bu mahkumlarla ilgili belgelere de müdahale etmiş, onları değiştirmiş, belki de yok etmiş olma ihtimallerini dikkate almak gerekir.

Ama daha önemlisi ve muhtemelen bu iddianın kanıtlanmasını zorlaştıracak daha ciddi engel ise Çatlı'nın içinde yer aldığı "gizli örgüt" yani "Türk gladyosu" sadece Türkiye'ye özgü bir yerel örgütlenme değil. Bunun NATO ile bağlantılı olarak pek çok ülkede kurulduğu biliniyor. Gladyo, Nazi ve faşist artıklarından oluşturulan uluslararası antikomünist bir terör örgütü... Sadece Avrupa ülkeleriyle sınırlı kalmayarak ABD'ye kadar uzanan ilişkileri açığa çıkan Abdullah Çatlı'nın bu uluslararası örgütün önemli bir elemanı olduğu da ortada. O kadar ki, Çatlı'nın Zug cezaevinden firarı bile uluslararası bir nitelik taşıyor; Türk-İtalyan-Yugoslavya- İsviçre ortak yapımı bir firarla karşı karşıyayız. Dolayısıyla bu örgütün açığa çıkan elemanıyla ilgili birtakım belgelere ulaşmak sadece bürokratik değil, başka türlü engellerle de karşılaşabilir.

'İsviçre demokrasisi'

Diğer bazı ülkelerin yanı sıra İsviçre de birkaç yıl önce kendi gladyosunu ortaya çıkarıp ciddi çalkantılar ve çatışmalarla tasfiye etti. Ya da diğer ülkelerde olduğu gibi İsviçre'de de böyle bir "tiyatro" sahneye konuldu. Eğer şimdi benzer bir tiyatronun sahnelenme sırası şu veya bu nedenle Türkiye'ye geldiyse belki bazı belgelere ulaşmak mümkün olabilir, ama olayın bir de İsviçre'yi ilgilendiren boyutu var. Birkaç yıl önce yaşadığı sıkıntıları bilen İsviçre devleti tekrar o defterlerin, muhtemelen kendi gladyosunun da işin içine karıştığı o defterlerin açılmasını istemeyecektir. Unutmak istediği bu tabolaların, bu ilişkilerin tekrar geniş bir şekilde ortaya dökülmesini engellemek için de bazı ufak-tefek temizlikler yapılarak veya kolayca görünmeyen ama bir türlü de aşılamayan birtakım önlemlerin alınması "İsviçre demokrasisi" açısından zor değildir. Türkiye'de olduğu gibi demokrasisi çok övülen İsviçre ve diğer Batı Avrupa ülkelerinde de "güvenlik" deyince akan sular durur. Bu ülkelerin nasıl bir polis örgütlenmesine ve denetimine sahip olduğu bilinmeyen bir şey değildir.

Bütün bunlara karşın yapılacak şeyler tabii ki var. Zorlanacak ve sonuç alınacak kapılar da yok değil elbette. Ancak anlatmaya çalıştığımız şu ki, SÖZ'ün yetkililerine başvuran ilgili çevreler ve kamuoyu bu iddianın kanıtlanmasının gecikmesi durumunda herkesin üzerine sorumluluk düştüğünü bilmelidir. Zaten dergimizin bu iddiayı yansıtması sadece kendisinin değil, başkalarının da bunun üzerine gitmesini ve eğer kanıtlara ulaşabilirlerse ortaya koymalarını sağlamaya yöneliktir. Onun için biz bir kez daha herkese, konuyla ilgilenen, daha doğrusu kendisinin ve Türkiye'nin kaderiyle ilgilenen herkese çağrı yapıyoruz; bu iddianın üzerine gidin ve bütün zorlukların karşın belgelere, somut kanıtlara ulaşmaya çalışın. Bu artık gazeteciliğin ötesinde bir "kamu görevi" haline gelmiştir...

Öte yandan biz bütün olanaklarımızla bunu kanıtlamak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bizim gibi "yabancılara" pek bilgi vermeyen İsviçre resmi yetkililerine bu iddiayı bize aktaran İsviçreli ilerici dostlarımızla, gazetecilerle, avukatlarla, parlamenterlerle ulaşmaya çalışıyoruz ve bunlardan şöyle veya böyle bir sonuç alacağız.

Ama bizim yanımız sıra Türkiye'deki siyasi partilerden gazetelere ve İHD'ye, savcılıklardan TBMM Araştırma Komisyonu'na kadar pek çok kurum veya kişi bu iddianın üzerine gitmelidir. Ortaya çıkacak sonuç hepimizi ilgilendirmektedir.

Öte yandan, bizim yansıttığımız bu iddia Abdullah Çatlı üzerinden aslında Türk gladyosunun diğer ülkelerdeki "kardeş örgütleriyle", yani diğer gladyolarla ilişkilerinin de ele alınması gereğini ortaya koymuştur. Hemen hemen tümüyle Türkiye içindeki olaylar ve ilişkilerle sınırlı olarak yürütülen bu "çete tartışması" aslında uluslararası bir boyuta sahiptir. Abdullah Çatlı'nın sadece İsviçre'de cezaevindeyken değil, örneğin Fransa'da cezaevindeyken kimler tarafından ziyaret edildiği araştırılırsa ortaya çok ilginç ve yeni boyutlar çıkabilir. Sadece Mehmet Ağar açısından değil, belki de böylesi bir araştırma yeni ve bilinmedik, hatta beklenmedik isimleri ve bağlantıları da ortaya çıkarabilir. Nitekim henüz ciddi bir şekilde yönelmediğimiz bu bağlantılar ve isimler konusunda bazı ilginç ipuçlarının şimdiden göründüğünden söz edebiliriz. Bunların neler ve kimler olduğu ise önümüzdeki haftalarda SÖZ'de ve belki de başka bazı yayınlarda yer alacaktır. Hiç kuşkunuz olmasın...

Türk gladyosunun uluslararası ilişkilerini ve bağlantılarını ortaya koymadan ciddi bir temizlik için gerekli koşulların oluşmayacağını bilerek hareket etmek gerekiyor.

Bu konuda özellikle Avrupa'da yaşamakta olan ilerici, anti-faşist Türkiyeliler'e görev düştüğünü de hatırlatmak istiyoruz. Tam da şu sıralarda burada, Avrupa'da yaşıyor olmak daha özgür ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması için çok önemli, çok yararlı işler yapma olanağını vermektedir.

Dolayısıyla Avrupa ülkelerinde, özellikle İsviçre ve Fransa'da yaşayan ilerici Türkiyeliler'e de çağrı yaparak bitirmek yerinde olabilir; haydi gelin Türk gladyosunun uluslararası bağlantılarını ortaya çıkarmak ve bunları temizlemek için bütün olanaklarımızı, ilişkilerimizi seferber edelim...

Türkiye'nin "çetelerden temizlenmesi" çabalarına buradan omuz verelim....

Ağar'ın dergimize gönderdiği açıklama

Sayın B. Aytaç Yoldaş
SÖZ Haftalık Haber Yorum Dergisi
Sorumlu Müdürü
İstanbul

21 Aralık 1996 tarihli derginizin 1. sayfasında "MEHMET AĞAR ÇATLI'YI İSVİÇRE'DE CEZAEVİNDE ZİYARET ETTİ" başlığıyla verilen haberi dikkatle okudum.

Sayın YOLDAŞ,

Galatasaray kulübü yöneticilerinin daveti üzerine 1988 yılında Neuchatel Xamax - Galatasaray maçını izlemek üzere İsviçre'ye gittim. Haberinizde ileri sürüldüğü gibi bu seyahatte cezaevinde Abdullah Çatlı'yı ziyaret ettiğim şeklindeki iddia tamamen gerçekdışı ve hayal mahsulüdür. Böyle bir ziyaretim olmamıştır. İddia sahipleri cezaevi ziyaretçi kayıt defterinin ilgili bölümünü kamuoyuna sunarak iddialarını belgelemek zorundadırlar. Bu iddialar "ÇAMUR AT, TUTMASA DA İZİ KALIR" düşüncesinin ürünüdür.

Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ve yanlış anlaşılmalara neden olunmaması bakımından bu açıklamayı yapma gereği duydum.

Bu açıklamanın 5680 Sayılı Basın Kanunu'nun ilgili maddesine göre derginizin çıkacak ilk nüshasında yayınlanmasını rica ederim.

Mehmet AĞAR
Elazığ Milletvekili

Askerler özgür, şimdi sıra *barışta*

Akın BİRDAL

İlki başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Elimiz boş dönünce, uzun süre başımıza vuran ağustos sıcağının etkisi geçmedi. Askerlerle birlikte dönememiştik, ama girişimimiz kamuoyundan büyük ilgi ve destek gördü. Dönüşümüzden bir süre sonra askerlerden İsmail Başaran ile Mehmet Sıkılgan serbest bırakıldı. Geriye Tuncay Kavaklıoğlu, Ramazan Çelik, Tevfik Öztürk, İbrahim Yaylalı, Hakan Rusat ve Sedat Ağca kalmıştı.

Aradan iki ay geçtikten sonra, gazetelerde askerlere ilişkin yeniden haberler çıktı. Sürgündeki Kürt Parlamentosu Yürütme Kurulu Başkanı Zübeyir Aydar, Kuzey Irak'a bir heyet gelmesi durumunda askerlerin toplum örgütünün yöneticisi yok diye. Sonra kendi kendime yanıtını verdim. İdeolojik ve siyasi farklılığımıza karşın, barış için, kardeşlik için kim yan yana durmuşsa onlarla yürünmeliydi. Çünkü, bugünü yarına ertelemeye sabrı olmayan bir süreçteydik.

İlk gidişimizin ardından Ankara 2 Nolu DGM'de dava açılmıştı. PKK'ye yardım ve yataklıktan 7.5 yıl cezalandırılmamız isteniyordu. İlk duruşmamızda mahkeme başkanı, gidişimizden devletin haberi olup olmadığını sormuştu. Bilginin olduğunu söylemiştik. En azından, Diyarbakır'dan Habur sınır kapısına kadar güvenliğimizin sağlanması için ilgililerin bilgilendirilmesini, bunun için de Başbakan Erbakan'a iletilmesini kararlaştırdığımızı söyledik. O garı ile tam 29 gün önce Dohuk'a gitmişler, çocuklarının getirilmesini bekliyorlardı. Bu kez anne babalardan Gülsüm Kavakoğlu, Nuran Pusat, Bekir-Bedriye Öztürk, Eruh Yaylalı, Ramazan-Zeynep Ağca, Yavuz Yaylalı ve Kemal Ağca'ya üç yıl önce Bingöl Merkez Yeniköy ortaokul müdürü iken PKK'ce alınıp götürüldüğü söylenen öğretmen Bektaş Avcı'nın annesi Sakine Avcı da katılmıştı. Bektaş Avcı sazı, sözü olan biriymiş, Türkan Şoray'ın Gramofon Avrat filminde rol almış.

Yine Ankara'dan hareket öncesi KDP'nin Ankara temsilcisi Safeen Dizayee'nin bilgisi olduğu için, bizi önceki gibi protokol müdürlüğünden dokuz çocuklu Abdulmecit Bey karşıladı. İçten bir insan. Geliş amacımıza kişisel katkısı olacağından serbest bırakılacağını açıklıyordu. Bu haber doğrulandı. Van milletvekili Fethullah Erbaş ve Mazlum-Der yöneticileri ile görüşerek yeni bir yolculuğa karar verildi. Bu kez bizim de koşullarımız vardı. Askerlerin bırakılacağından emin olunmalı, ikincisi teslim günü PKK'nin kuruluş yıldönümü olan 27 Kasım'a rastlamamalı, üçüncüsü de teslim yeri kamp değil bir yerleşem merkezi olmalıydı. Kabul edildiğini öğrenince, 5 Aralık günü Fethullah Erbaş ve Mazlum-Der İzmir Şube Başkanı Av. Halit Çelik ile yola çıktık.

PKK'nin bıraktığı esir askerler, heyetle Habur'dan giriş yaparken...

> Birincisinden sonra, ikinci kez bu yolculuğa çıkışımız esir askerlerin serbest bırakılmasıyla birlikte, toplumsal gerilimin yumuşamasına da belki katkı sağlayacaktı. Belki gelecekte toplumca gereksindiğimiz ve özlediğimiz barışa da katkısı olacaktı. O nedenle bu gidiş belki de barışa bir yolculuktu...

Birincisinden sonra, ikinci kez bu yolculuğa çıkışımız esir askerlerin serbest bırakılmasıyla birlikte, toplumsal gerilimin yumuşamasına da belki katkı sağlayacaktı. Belki gelecekte toplumca gereksindiğimiz ve özlediğimiz barışa da katkısı olacaktı. O nedenle bu gidiş belki de barışa bir yolculuktu...

Diyarbakır havaalanına indiğimizde bir basın ordusu ile -niye böyle adlandırılır anlamam ya- karşılaştık. Sağ yanımda Erbaş, sol yanımda Çelik; iki sakallı arkadaş. O anda düşündüm niye bir yanımda demokrasiden, barıştan, insan haklarından söz eden bir parlamenter, diğer yanımda da, adı çağdaş, devrimci, demokratik v.b. adları olan bir sivil günlerde İçişleri Bakanı olan Mehmet Ağar'a özellikle haber vermediğimizi, O'nun sağlayacağı güvenliğin aslında güvensizlik olacağını, bu konuda sabıkalı olduğunu da eklemiştik.

İkinci yolculuğumuzda da Diyarbakır'dan Habur'a değin 11 jandarma karakolundan geçtik. İHD Mardin Şube Başkanı Cemil Aydoğan ve saymanı Vahap Bakış ile biz önde, Erbaş'lar arkada seyrettik. Her durduruluşumuzda, ya insan hakları ya da barış heyeti diyor, geçiyorduk. Kimi yerlerde subay ve askerler sempatilerini gizlemiyor, selamlıyorlardı.

Habur Emniyet Amiri Mustafa Bey'le üç ay sonra ikinci kez karşılaşıyorduk. Birincisinde olduğu gibi yine sıcak, yine konuksever bir karşılayış. Kısa sürede pasaport işlemleri, çaylar, kahveler. Kendisine yine peş peşe telefonlar. Her yer yine haberli. O anda şair Niyazi Akıncıoğlu'nun dizelerini anımsadım, "Selamın geçiyor besbelli-yeşerdi telgraf direkleri". Aynı filmi ikinci kez izliyor gibiydik. Habur'un kalabalığı, gazeteciler, yorgun yüzlü kamyon şoförleri...

Bu kez bir şey eksikti...

Asker aileleri yanımızda yoktu. Çünkü onlar, yine bir umudun rüzvinç duyuyordu.

Sonunda Zaho ve oradan Dohuk'a ulaştık. AGİT'in Kuzey Irak Temsilcisi Davut Bağistani'nin evinde 29 gündür bekleyen anne ve babaları ziyaret ettik. Bizi bekliyorlardı, sevinçle karşıladılar, sarıldılar. Sonra otele döndük. İlk iki gün bizimle bağlantı kuran kimse olmadı. Yine bir belirsizlik başladı. Umutsuzluk çöktü içimize.

Bir bağlantı kurulabilir umudu ile heyetle Amediye'ye gittik Yine bir sonuç alamadık. Gittiğimiz günden itibaren yağmur soluk aldırmadı. Akşam Dohuk'a otele döndüğümüzde, bizden bir süre önce otele gelen Zübeyir Aydar, Nizamettin Toğuç ve Vecdi Köylüoğlu ile karşılaştık. Bizi birkaç gün sonra bekliyorlarmış, o nedenle bir kopukluk olmuş.

Ertesi gün sabahleyin aileler ve gazetecilerle birlikte yeniden Amediye'nin yolunu tuttuk. KDP ile TC'nin ilişkilerinin gereği askerlerin bir yerleşim merkezinde bırakılamayacağı bildirildi. Yaklaşık yola yarım saat uzaklıkta, kırsalda bir yerde buluşulacağı bildirildi, kabul ettik. Zaten başka bir seçenek de yoktu. Karanlık basmıştı.

Yağmur aman vermiyordu. Hep birlikte tepelere tırmanmaya başladık. Bir süre sonra, denilen yere ulaştık.

Sonunda beklenen an geldi. Esir askerler getirildi. Karanlıkta annebabalar çocuklarıyla kucaklaştılar. Acılı gözyaşlarını yağmur suları yıkıyordu. Öğretmen Bektaş Avcı getirilenlerin arasında yoktu. Annesi Sakine Hanım'ı teselli etmeye çalışıyor, hepimizin kendisinin oğlu olduğunu filan söylüyorduk. O, dönünceye kadar sessizce ağladı.

Karargah komutanı Rıza Altun askerlerin sağlıklı teslim edildiğine ilişkin bir belge hazırlayıp imzalanacağını söyledi, kabul ettik.

O gece Dohuk'ta kalıp ertesi gün erkenden yola çıktık. Habur'da asker Tevfik Öztürk'ü karşılamak için Adıyaman'dan yüzlerce yakını gelmiş.

Bir süre önce Van-Özalp'ta çatışmada esir düşen Turhal'ın ve Alaattin Süren adlı askerin babası da kapıda bekliyordu. Oğlunun kampa yeni getirilmiş olduğunu söyledik. Çatışmada 7 askerin öldüğünü gazetelerden okuyan baba, oğlunun sağ olduğunu öğrenince elimize sarıldı.

Habur Emniyet Amiri, Diyarbakır DGM Başsavcısı'nın talimatı ile, Silopi Cumhuriyet Savcılığı'nın ifademize başvuracağını söyledi. Silopi'ye gittik. Diyarbakır'a uçağa yetişeceğimizi belirterek, kimlik tespiti yaptırıp ayrıldık. Diyarbakır'a giderken telefonla ilk gidişimizin ardından açılan davadan beraat ettiğimiz bildirildi. Diyarbakır havaalanında çok sayıda gazeteci ve sivil toplum örgütlerinden ve yurttaşlardan yüzlerce kutlama telefonu, faks ve mektuplar aldık.

Bir gün sonra CHP Genel Sekreteri Adnan Keskin ve parti yöneticileri derneğimizi ziyaret ettiler. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin BM'ce kabul edilişinin 48. yıldönümüydü. İnsan hakları günümüzü kutlamak için gelmişlerdi. Bildirgenin 1. maddesini anımsadım. "İnsanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğar" yazıyordu. Aradan 48 yıl geçmişti, insanlık hala bu ideale ulaşmaya çalışıyordu.

Dönüşte üç televizyon, girişimimizle ilgili canlı yayında program yapmak istediklerini, katılmamı istediler. Kabul ettim. Sonra her üçü de birtakım gerekçeler göstererek programı iptal ettiklerini bildirdiler.

Şimdi derneğimize yeni başvurular yapılıyor. Subay, asker aileleri, eşlerini, çocuklarını istiyorlar.

Elbette, her bir-iki ayda bizim oralara gidip, esir onaları getirmemiz beklenemez. Şu anda bölgede 200 bin asker savaşıyor. Her gün ölüm haberleri geliyor. Yaralılar, esir düşenler oluyor. Acıların yaşanması sürüyor.

Sanırım şimdi yapılması gereken, bizim bu girişimimizin ne anlama geldiğinin tartışılması ve doğru değerlendirilmesidir.

Bu girişim bir kapıyı araladı; bu kapının açılması ve kapatılmaması artık hepimizin işi olmalıdır.

Askerler özgür, şimdi sıra barışta.

Çetelerin faturasının kime çıkacağı belli oldu: Çiller-Güreş-Ağar...

Ama 1993 - 96 'özel savaş' dönemiydi...

Vehbi ERSAN

Susurluk kazasıyla başlayan devlet içindeki siyasi hesaplaşma, sonucu ne olursa olsun, Türkiye'de bir dönemi kapatıyor. Egemenler açısından bu dönemi, kesin tarihlendirmek mümkün: Temmuz 1993- Kasım 1996. Temmuz 1993 Tansu Çiller'in Başbakan, Mehmet Ağar'ın da Emniyet Genel Müdürü olduğu tarihtir. Kasım 1996 ise, hepimizin yakından izlediği ve medyanın, "Tarih 3 Kasım 1996..." diye başlayıp "artık Türkiye'de hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" diye bitirdiği, Susurluk kazası ardından başlayan "çete tartışmaları"dır.

Bugün Çiller ve onun devlet içindeki uzantılarını hedef alanlar, Özal döneminde başlatılan ancak yarım kalan, başbakanlığa bağlı "özel bir gizli örgüt"ün Çiller'in başbakanlığı döneminde, "teröre karşı topyekün mücadele" adı altında uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere kaçakçılık, şantaj, yolsuzluk ve cinayetlerle "devlet içinde devlet" haline geldiğini belirtiyorlar. Devlet içinde örgütlenmiş, yasal ve yasadışı birçok imkanı elinde bulunduran bu gücün devleti ele geçirmek istediğini, Mesut Yılmaz'ın ağzından dile getiriyorlar. Susurluk kazasıyla birlikte bu "çete"nin açığa çıktığını ve devletin bu "çete"yi temizleyeceğini söylüyorlar.

Fakat "çete" tartışmasını egemenler açısından içinden çıkılmaz hale getiren, bu çetenin, rejimin son dört yıldır, PKK'ye ve diğer devrimci muhalefet güçlerine karşı yürüttüğü "topyekün özel savaş"ın öncüsü; devletin "gizli savaş örgütü"yle birbirine karışmış olmasıdır.

Egemenlerin "çete tartışmaları"yla sınırlamaya çalıştıkları, 1993-1996 döneminin ürünüdür ve bu dönem Türkiye tarihine "Özel savaş rejimi" olarak geçecektir.

Devlet çetelerinin veya özel örgütlerin, adı ne olursa olsun, varlıkları ve faaliyetleri doğrudan doğruya, bu özel savaş döneminde Kürtlere ve toplumsal muhalefete karşı kurgulandı. Bu nedenle, rejimin siyasal yönelişlerine dayanmaktadır.

1984'ten 1992'ye kadar "OHAL rejimi" tabir edilen ve Kürt illeriyle sınırlandırılan PKK'yle mücadele, 1992'den sonra "Düşük Yoğunluklu Çatışma" adı verilen yeni bir stratejiyle ülke geneline yayıldı. Türkiye'nin ekonomisinden dış politikasına, eğitim kurumlarından medyaya kadar tüm ilişkilerini belirleyen bu dönem, toplumsal muhalefete karşı 12 Eylül cuntasının uyguladığından daha farklı ve yeni bazı yöntemleri içeren bir "baskı-terör rejimi" kurdu.

Bu dönemin incelenmesi bir yazının konusu olamayacağı gibi, tarihçiler ve muhalifler tarafından etraflıca yapılması gerekiyor. Böyle bir inceleme, devletin özel örgütlerinin gelişimini anlamanın ötesinde şu anda hüküm süren "çeteler tartışması"nın nasıl evrilebileceğine de ve toplumun geleceğine de ışık tutacaktır.

Muhalefetin yükselişi ve rejim

Egemenler için Temmuz 93-Kasım 96 olarak tarihlendirilebilecek dönemi, toplumsal muhalefet güçleri açısından daha gerilere, SHP-DYP koalisyon hükümetinin kurulduğu 1991 sonuna taşımak gerekiyor. DYP-SHP koalisyon hükümetinin kurulduğu sıralarda Kürt mücadelesi ve toplumsal muhalefet 1987'de başlayan yükselişinin zirvesinde bulunuyordu.

PKK'nin 1984'te başlattığı silahlı mücadele, binlerle ifade edilen silahlı bir güce ulaştı. PKK'nin kırsal alanları ve birçok il ve ilçe merkezini kontrol ettiği, devletin yetkilileri tarafından da kabul ediliyordu. Şehirlere yayılan hareket 1990 yılından itibaren "Serhıldan" olarak ifade edilen kitle eylemlerine yöneldi.

Türkiye'nin büyük şehirlerinde de toplumsal muhalefet yükseliyordu. Bu dönemde, işçi sınıfının kendi tarihi açısından çok önemli direnişlerin boy verdiği görülüyordu. 1989'da yaklaşık 1.5 milyon işçinin katıldığı "Bahar Eylemleri"yle başlayan işçi sınıfının eylemleri, 3 Ocak 1991 genel grevi ile sürdü; 80 bin maden işçisinin günlerce süren 113 kilometrelik Ankara yürüyüşüyle doruğa yükseldi. 1988'de 30 bin, 1989'da 39 bin, 1990'da 166 bin, 1991'de 164 bin işçininin katıldığı, sırasıyla 156, 171, 458, 368 grev gerçekleştirildi. Grevlerin yanı sıra toplu viziteye çıkma, yemek boykotu, yürüyüş, oturma, fabrika işgalleri vb. eylem biçimlerini kapsayan direnişlere milyonlarca işçi katıldı. Onbinlerce kamu çalışanının temmuz eylemleri gerçekleşti. Öğrenci gençlik de bu yıllar boyunca giderek radikalleşti; boykotlardan okul işgallerine, yaygın, sürekli bir eylemlilik içinde oldu. Polisle taşlı-molotoflu çatışmalar, sık sık karşılaşılan olağan gençlik hareketleri haline geldiler. 28-29 Nisan 1988'de binlerce öğrencinin katıldığı İÜ. rektörlüğü işgali ve yürüyüşler; 2 Mayıs 1988'de ülke genelindeki genel eylem, 1 Aralık 89 Yıldız işgali; 7 Kasım 91'deki genel boykot, öğrenci gençliğin bu yıllarda zihinlerde kalan belli başlı eylemleriydi. 87-91 dönemi, 1 Mayıs kavgasının da, şiddetli tarzda yürütüldüğü örneklere sahne oldu. Yine 90-91 arası dönemde büyük şehirlerde Devrimci Sol'un karakollara, holdinglere ve 12 Eylül döneminde görev yapmış emekli asker ve polislere yönelik yaygın silahlı eylemleri görülüyordu.

Demirel-İnönü liderliğindeki DYP-SHP koalisyonu işte bu koşullarda işbaşına geldi. Koalisyon protokolü, medya tarafından, "devrim gibi", "demokratik devrim" olarak nitelendirilecek kadar demokrasi vaat ediyordu. Kürt realitesi kabul edildi, insan hakları ve demokrasi konusunda köklü değişiklikler yapılacağı söylendi.

'Düşük Yoğunluklu Çatışma'

Türkiye, 1991-1992'de hem toplumsal muhalefet, hem de rejim açısından bir dönüm noktasındaydı. 12 Eylül askeri cuntasının kurduğu rejim Kürtler ve toplumsal muhalefet güçleri tarafından fiilen yıkılmıştı. Egemenler bugün olduğu gibi o günlerde de ikilem içindeydi: "70 yıllık kemalist geleneği"ni kırıp Kürt sorununda ve diğer siyasal-toplumsal sorunlarda kendisini reforme mi edecekti, yoksa pervasız bir terör rejimine mi yönelecekti?

1990 sonunda Genelkurmay Başkanı olan Doğan Güreş, Kürt illerinde devletin PKK karşısında inisiyatifi kaybettiği, durumun "bölünme" aşamasına geldiği görüşündeydi. 1995'te yaptığı değerlendirmede, "Türk ulusunun bilmediği bir nokta var: Türkiye bir dönüm noktasından geçmiştir. Eğer TSK bu şekilde desteğini verip, bu şekilde süratle müdahale etmeseydi neler olabilirdi" diyordu.

DYP ve SHP, toplumda "reform" beklentileri yarattığı sırada, Genelkurmay, PKK'ye karşı sürdürülen mücadeleye yeni bir biçim vermeye karar verdi. O güne kadar izlenen "konvansiyonel savaş" metodu değiştirildi, "Düşük Yoğunluklu Çatışma" denilen savaş konsepti benimsendi.

Rejim hızla kendisini bu konsepte göre reorganize etti. PKK'ye karşı mücadele, tümüyle Genelkurmay'ın inisiyatifine verildi. Özel Harp Dairesi, "Özel Kuvvetler Komutanlığı" olarak yeniden oluşturuldu. Emniyet Müdürlüğü bünyesinde, Özel Harekat Dairesi ve buna bağlı özel timler kuruldu. Bu özel timler, PKK'ye karşı savaşmak isteyen "gönüllüler"den oluştu. MHP teşkilatları bu timlere katılacak elemanların başvuru merkezleri oldu. PKK'ye karşı bu yeni konsepte uygun örgütlenmeler kurulurken, büyük şehirlerde de Mehmet Ağar'ın İstanbul Emniyet Müdürü olduğu dönemde, benzer bir yapılanmaya gidildi.

'Topyekün mücadele'

"DYÇ" stratejisi, sadece, askeri ve polis güçleriyle sürdürülecek bir savaş değildi. Rejimin tüm kurumlarıyla, "topyekün" katılması gerekiyordu. "Topyekün mücadele" kararını Başbakan Demirel duyurdu. DYP-SHP koalisyonunun reform vaatleri kısa sürede kadük oldu. Fakat "topyekün mücadele" stratejisi gerçek başbakanını 13 Haziran 1993'te DYP'nin, temmuz başında da hükümetin başına geçen Tansu Çiller'le buldu.

Özal'ın ölümü, Demirel'in cumhurbaşkanı seçilmesi ve nihayet Çiller'in Başbakan oluşu, "topyekün mücadele"nin hızla yaşama geçmesinin imkanlarını sağladı. Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş-Başbakan Tansu Çiller ve Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar, "kirli savaş doktrini"nin liderleri oldular.

Temmuz 1993'te bu üçlü önce Bakanlar Kurulu'na, sonra basına "topyekün mücadele" brifingleri verdiler. Askeri yetkililerin konuştuğu brifinglerde Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Fikret Küpeli, topyekün mücadelede tek ses çıkmasının önemini anlattı ve "Asker, jandarma, polis medyanın yanlarında olmasını istemektedir. Sizlerden açık desteğinizi istiyoruz" dedi.

Yeni hükümet topyekün mücadeleye hız verdi. Medyadan devletin ilgili tüm kurumlarına, topyekün mücadelenin gerekleriyle ilgili talimatlar açık veya "gizli" kaydıyla gönderildi; yapılması istenenler anlatıldı. Dış politika PKK'ye endekslenerek Avrupalı müttefiklerden ve komşulardan PKK'ye karşı önlemler alınması istendi.

Köy boşaltmalar, yargısız infazlar, kayıplar, faili meçhuller...

1992-1995 yıllarında "özel savaş"ın bütün unsurları yürürlüğe girdi. Binleri bulan faili meçhul cinayetler, kayıplar önce Kürt illerinde hızlı bir yükseliş gösterdi. İHD verilerine göre, 1991'de 31 olan

'Çete tartışmaları' ile sınırlanmaya çalışılan 93-96 dönemi, Türkiye tarihine 'özel savaş rejimi' olarak geçecek.

'Topyekün savaş' sürerken binlerce insan evlerinden yurtlarından göç ettirildiler.

faili meçhul cinayetler, 1992'de 360, 1993'te 467, 1994'te 423 oldu. Gözaltında kayıplar 1991'de 4, 1992'de 8, 1993'te 13, 1994'te 49, 1995'te de 200'ü aşmıştı. Yargısız infazlarda ölenler 1991'de 45, 1992'de 63, 1993'te 57, 1994'te 34, 1995'te 149'du.

1992'deki Newroz gösterilerinde, toplulukların üzerine ateş açılarak onlarca kişi öldürüldü; böylelikle kitlesel gösterilerin önü alındı. Şırnak, Lice gibi PKK'nin geniş halk desteği olan ilçelere, onlarca insanın öldürüldüğü, pek çok işyeri ve evin tahrip edildiği doğrudan saldırılar gerçekleştirildi. 3 bine yakın köy ve mezra, bu dönemde boşaltıldı ve yakıldı.

PKK'nin uzantıları olarak nitelendirilen HEP ve DEP kapatıldı. 2 Mart 1994'te DEP milletvekilleri dokunulmazlıkları kaldırılarak tutuklandılar. HEP, DEP ve HADEP'in Kürt illerindeki yöneticileri öldürüldü. 1992'de Özgür Gündem gazetesinin çalışanları ve yazarları peş peşe silahlı saldırılarla öldürüldü. DGM'lere verilen talimatlarla, bu gazetenin kapatılması sağlandı. Ardından Özgür Ülke önce bombalandı, sonra kapatıldı. Yeni Politika gazetesi aylarca sansürlü yayınlandıktan sonra kapatıldı.

Çiller'in, "PKK'nın haraç aldığı işadamları ve sanatçıların hepsini biliyoruz, hesap soracağız" demesinin ardından 14 Ocak 1994'te Behçet Cantürk, sonra sırasıyla Fevzi Aslan ve Salih Aslan, Savaş Buldan, Hacı Karay, Adnan Yıldırım gibi 17 Kürt işadamı, Medet Serhat, Yusuf Ziya Ekinci gibi avukatlar öldürüldü.

Yine bu dönemde İsmail Beşikçi'den Yaşar Kemal'e uzanan ve Kürt sorununda "siyasi çözüm"den söz eden, aydın ve yazarlar, yayınevi sahipleri yargılandı, tutuklandı, hapse atıldı.

Bu dönem içinde işlenen insan hakları ihlallerinin bir dökümünü yapmak bile olanaksızdır. Bütün bunlar, topyekün mücadeleyi başarılı kılmak, "PKK'nin belini kırmak" içindi.

"Topyekün mücadele" Kürt illeri ve PKK'yle sınırlı kalmadı. Büyük şehirlerde de daha alt düzeyde olmakla birlikte, bütün şiddetiyle sürdü. Siyasi polis, bünyesinde oluşturduğu özel örgütlenmeler aracılığıyla şehirlerde, özellikle Devrimci Sol militanlarına karşı yargısız infaz ve kayıp silahını geliştirdi. Çok sayıda Devrimci Sol militanı, kuşatıldıkları ev ve işyerlerinde öldürüldü. Dernekler, kitle örgütleri polis baskınına uğradılar, kapatıldılar, yöneticileri gözaltına alındı. Üniversiteler birer "polis karakolu"na çevrildi. Her türlü kitle gösterisine polis şiddet kullanarak yanıt verdi.

Özel savaş rejimi

1993-1996 yılları arasında PKK'ye ve toplumsal muhalefete karşı, saptanan "DYÇ" stratejisi kendi aygıtlarını kurdu. Bu aygıtlar, yasal olarak iki kuruma bağlı bulunuyorlar: Genelkurmay'a bağlı olarak çalışan Özel Kuvvetler Komutanlığı ve Başbakan'a bağlı olarak çalışan ve Emniyet Genel Müdürlüğü içinde kurulmuş bulunan Özel Harekat Daire Başkanlığı. Her iki kurum da işlevlerine bağlı olarak herhangi bir yasaya bağlı olmadan, kendi özel örgütlenmelerini yarattı ve binlerce "gizli operasyon" yürüttü. Yasal aygıtlar, bizzat bu aygıtların yönlendiriciliği altında ve onlara tabi olarak bu savaş içinde yer aldılar.

"DYÇ" kendi hukukunu da kurdu. Zaten özel savaş saptaması, rejimin yürürlükteki kurumlarının ve hukuksal yapısının, içinde bulunulan "tehlike" karşısında yetersizliğini kabul etmekti. Bu dönem boyunca, pervasızca çiğnenen insan hakları karşısında yasal girişiminlerin hiçbirinin sonuç vermemesi bundandı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin özellikle Kürt illerinden yapılan başvurularda "iç hukukun tıkanması"nı beklememe kararı alması rastlantı değildi.

Özel savaş aygıtları ve kurumları, 3-4 yıllık topyekün mücadele sonucunda, bu topraklarda, 12 Eylül cuntasından daha ağır bir tahribat bıraktı. Bu süreçte, devletin resmi ideolojisi MHP'lileşti; ayrıca MHP devlet kurumları içindeki etkinliğini artırdı. Düşük yoğunluklu demokrasi içinde, varlıkları sözde kabul edilen muhalefet partileri ve örgütleri, özel savaşı aşacak örgütlenme ve mücadele biçimlerini yaratamadıkları oranda hızla etkisizleştiler; kitle mücadelesi şiddet karşısında geri çekildi. Devrimci gruplar, işkence, yargısız infaz ve gözaltında kaybetme silahı karşısında küçüldüler ve zayıfladılar.

Özel savaşın asıl hedefi PKK ise belki Kürt illerinin merkezlerinde etkisizleşti, birçok köy ve mezranın boşaltılmasıyla 91-92'de etkin olduğu bölgelerde zayıfladı. Ama askeri ve politik gücüyle rejimin politikalarını belirleyen bir güç olmaya devam etti. Siyasal olarak ise Kürt sorunu, Türkiye halkının gündemine daha çok girdi ve uluslararası niteliği arttı. Kısacası "Düşük Yoğunluklu Çatışma"nın Kürt sorununda başına gelen dünyanın diğer ülkelerindeki benzerlerinin başına gelenden farklı olmadı.

Toplumsal-siyasal sonuçları ise, Türkiye'nin yıllarını ipotek altına alan 12 Eylül cuntasından belki de daha uzun süreli ve ağır olacak....

İzmit'teki DİSK mitinginde coşkulu bir işçi katılımı vardı

Bir mitingin anatomisi

Naciye KONCA

Saat on iki sularında toplanacağımız yerdeydik. ÖDP'nin toplandığı yer, geçen kortejleri rahatça görebileceğimiz bir noktadaydı. Hem çevre illerden gelecek ÖDP'li arkadaşlarımızı, hem de gelecek işçileri bekliyorduk.

Derken ilk işçi korteji görüldü. Pankartları, başlarında şapkaları, düzenli yürüyüşleri ve attıkları sloganlarla bir heyecan dalgası yarattılar. İnsanlar sevgi dolu bakışlarla alkışlıyor, onların sloganlarına var güçleriyle bağırarak eşlik ediyorlardı. Ve işçiler geçiyordu. Her bir sendika, her bir şube ayrı bir coşkuyla karşılanıyordu.

Birbirlerini tanıyanların uzaktan selamlaşmaları, el sallamalar, alkışlar... Ve hep geliyorlardı. Ve hep yürüyorlardı. Üç yaşında bebelerini omuzlarında taşıyan babalar, daha küçüklerini tekerlekli bebek arabalarıyla taşıyan anneler... Bu bir mücadeleye olan inancı yeterince sergilemiyor mu?

Faillerini bildiğimiz, ama kanıtlarını bulup anlatamadığımız, bir kamyonun deştiği yaradan çıkan cerahatla gözler önüne serilen faili meçhullerin anneleri, ellerinde resimleriyle kayıp anneleri... Acıları onları yıkmamış. Başları dik. Üzgün, acılı, ama yılmamış anneler...

Nasıl bir duygu bu? Onları görünce utandım desem, hayır o ben değilim. Suçlu hissettim desem kendimi, o da ben değilim. Anlatılmaz bir duygu bu. Sadece bakakaldım...

Kendini düzen karşıtı gören siyasi partilere sıra geldi. Her biri inançlı ve gayretliydiler.

HADEP geçince hava birden değişti sanki. Ani ve yönlendirilmemiş (bir çığlık gibi) "Yaşasın halkların kardeşliği" sloganı yükseldi. HADEP'in geçişi tamamlanıncaya kadar karşılıklı sevgi ve sloganlaşma sürdü. Halklar gerçekten kardeştiler. Orada emekçi halklar daha bir kardeştiler.

Akan kan nesi öyleyse? Kim bunun (faili belli) faili meçhulleri? Daha kaç tesadüf kamyonu beklemeliyiz savaş rantçılarının açığa çıkması için?

Heyecan içinde çevre illerden gelen ÖDP'lileri anlatmayı unutuyordum. Uzaktan ÖDP bayraklı bir kalabalığı görür görmez "Yaşasın özgürlük, dayanışma" sesleri ortalığı çınlatıyordu. Yalova'dan, Bursa'dan, Sakarya'dan derken, İstanbul'dan... Her biriyle 40 yıllık arkadaş, dost gibiydik. El sıkışmalar, selamlaşmalar... Gittikçe paylaşılan bayraklar, simitler, börekler...

Miting alanına (Anıtpark) yönelip, sonu gelmeyecekmiş gibi akan insan selinin sonlarında siyasi partiler... Toplanma alanı ile Anıtpark'ın arası 300–400 metre. Önemli değil... Bir metre olsa da onlar arayacaklar. Yürüyüşe geçen gruplar önce demiryolu geçidinde (yani alana en fazla 400 metre kala), sonra alan girişinde arandılar. Kalabalığın alana ulaşması saat 14.30'u buldu. Anıtpark ve İzmit '80 sonrası böylesi kalabalığı unutmak üzereyken bellek tazeledi, canlandı. Yirmi bin insan alandaydı. Her biri kararlı, her biri inançlı...

Kısa süren konuşmalardan sonra, saat 15.00'te ses cihazından gelen uyarı ile miting sona erdi. Çevre illerden gelenler otobüslerine yönelirken, kent merkezinden gelenler semtlerine dağıldılar.

Yorgun, dalgın düşünüyorum. Burada olması gerekip de olmayanları... Şu gecekonduların soğuk, nem kokan odalarındakiler... Kaybedecek neleri vardı? Şu alana toplanan kalabalığın kaybedecek işleri vardı ama buna rağmen orada, alandaydılar... Aslında kaybedecek bir işi bile olmayanların da bu alanlarda yerlerini almaları durumunda herşey nasıl da değişecekti...

** ÖDP Kocaeli İl Sekreteri*

'Ülkeyi çetelere bırakmayacağız'

Haber Merkezi- Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP), Susurluk kazasıyla açığa çıkan devlet içindeki çetelerle ilgili teşhir ve propaganda çalışmalarını sürdürüyor. Bu kapsamda 29 Aralık Pazar günü Samsun'da bir miting gerçekleştirilecek.

Cumhuriyet Meydanı'nda, saat 13.00'teki "Ülkeyi çetelere bırakmayacağız" mitingine ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Erdal Kara konuşmacı olarak katılacak.

ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ

Mitinge, başta KESK, DİSK ve Türk–İş olmak üzere, tüm kitle örgütleri kendilerini ifade edebilecekleri şekilde davet edildiler.

Samsun ÖDP İl Merkezi'nden konuyla ilgili olarak yapılan açıklamada, mitingin ön hazırlıklarının hayli canlı geçtiği, yakın çevrede de hareketlenme yarattığına değinildi.

Bu arada ÖDP İstanbul İl Başkanı Mehmet Atay 28 Aralık günü TBMM Başkanlığı'na "Bilmek İstiyorum" başlıklı dilekçe göndermek isteyenleri Kadıköy'e çağırdı.

Atay yaptığı açıklamada şu ifadelere yer verdi:

"Özgürlük ve Dayanışma Partililer ve Susurluk'un devlet katında sorumlularının kimler olduğunu bilmek isteyenler, 28 Aralık Cumartesi günü saat 14.00'te vatandaşlar tarafından imzalanmış 'Bilmek İstiyorum' dilekçelerini TBMM Başkanlığı'na göndermek üzere Kadıköy İskele'de Haldun Taner Sahnesi tiyatro binası önünde toplanıyorlar.

Devlet katında çetelerin üstünün örtülmesine; iktidarın kirli işleri siyasal çıkarları için kullanmasına; yaşam hakkımızın katillerin ve uyuşturucu kaçakçılarının, savaştan beslenen çetelerin insafına terk edilmesine karşı; herkesi Kadıköy'de buluşmaya çağırıyoruz."

ÖDP'nin 'Bu kirli düğümü demokrasi çözer' forumu yapıldı

Don Kişotlar ve isyan hakkı!

Çankaya'da toplananlara karşı yapılan "Yurttaşlar Forumu", özgür yurttaşların görüşlerini özgürce ifade edebildikleri bir yerdi o gün. Peki bu kirli ve kanlı düğüm nasıl çözülecekti? Tam 5 saat süren forumda bunlar konuşuldu.

Ayla ÖNDER

Geçtiğimiz 21 Aralık cumartesi günü ÖDP İstanbul'da bir forum düzenledi. Parti, "Bu kirli düğümü demokrasi çözer" diyordu. Ve bu çözüm önerisi foruma da adını vermişti. Bu forumdan bir gün sonra Çankaya'da liderler zirvesi gerçekleşecekti. Dolayısıyla bunun karşıtı olarak, ÖDP'nin forumu da "Yurttaşlar Zirvesi" haline geldi.

İTÜ Maçka G Anfisi'nde düzenlenen forumu Cumhuriyet yazarı Aydın Engin'di yönetti.

Forumun ilan metninde konuşmacılar olarak, Ergin Cinmen, Koray Düzgören, Ergin Yıldızoğlu'nun yanı sıra Yücel Sayman ve Çetin Özek'in adı geçiyordu. Ancak daha sonra Sayman ve Özek'in mazeretleri dolayısıyla foruma katılamayacakları öğrenildi.

Saruhan Oluç

Örgütlü Don Kişotlar...

Bu ülke, "yalanın ve kötünün karşısında saf tutmuş Don Kişotlar'ını" arıyordu. Ve işte Aydın Engin'in deyimiyle o "Don Kişotlar" şu anda salonda buluyordu.

Foruma katılanlara ilk seslenen Aydın Engin, meseleyi "örgütlü Don Kişotlar'a kavuşmak" olarak gördüğünü söylüyordu.

Çankaya'da toplananlara karşı yapılan "Yurttaşlar Forumu", özgür yurttaşların görüşlerini özgürce ifade edebildikleri bir yerdi o gün. Peki bu kirli ve kanlı düğüm nasıl çözülecekti? Tam 5 saat süren forumda bunlar konuşuldu.

Radikal gazetesi yazarı Koray Düzgören'di ilk konuşmacı. Düzgören, gerçekten orada medya içinden fırlayıp gelmiş bir "Don Kişot'tu.

Şöyle diyordu Düzgören:

"Bence bu olay devletin çeteleşmesi ya da devletin hastalıklı yapıya dönüşmesi anlamındadır. Baştan beri hemen herkes bu cinayetin devlet çetesinin yumuşak karnı olduğunu kabul etti. Bunu savundu. Bu olayın çözülmesiyle çetenin diğer zanlılarının da ortaya çıkarılacağı varsayıldı. Belki bazı ilişkiler ortaya çıkarılabilecek bu sayede. Topal'ın bu çete tarafından öldürüldüğünün anlaşılmasıyla bürokrasisinin üst kesiminden birkaç kişi de suçlanabilecek. Polis örgütünden, çok üst düzeyde olmayan bazı yöneticiler de bu sorumluluktan paylarını alacaklar."

Düzgören için asıl "sonrası" önemliydi:

"Sonra belki işin siyasi boyutlarına da değinilecek. Bir- iki politikacının siyasi kariyeri şimdilik sona erecek."

Sadece bu kadarla sınırlı kalınacağına inanıyordu Düzgören:

"Gözaltındaki kayıplara, işkence olaylarına, gazete, parti binası bombalamalarına, insanların sahte plakalı otomobillere bindirilip infaz edilmelerine, köy boşaltmaları, köy yakmaları, gıda ambargolarına ve artık günlük hayatımıza girmiş insan hakları ihlallerine hiç değinilmeyecek."

"Bunca rezilliğe sırtımızı dönecek miyiz" diye soruyordu Düzgören. Susurluk olayını "Devleti zedelemeden" yorumlayanların tersine şöyle diyordu: "Aklı olan herkesin anladığı gibi, bu olayın aslında devletin çeteleşmesi, devletin faşistleşmesi olduğunu söyleyeceğiz. Aslında kuruluş itibariyle baskıcı, zorba, faşist anlayışta olan bu devletin, cumhuriyetten bu yana yarattığı çetelerin en pervasızına, en kan dökücüsüne rastladığımızı söyleyeceğiz. Ve bu son çete olayının bir tek nedeni olduğunu söyleyeceğiz. O nedenin, Kürt sorunu olduğunu başından beri söyledik. Şimdi de altını çizerek söyleyeceğiz. Bazı komutanların, 'Ah demokrasi olmasaydı, biz bu terörün nasıl bitirileceğini biliriz' laflarını çok iyi anımsıyoruz. 'Ah demokrasi olmasaydı' anlayışı eninde sonunda şartları kendi istediği gibi belirler. Bunu açıkça yapamazsa, gizli kapaklı yapmanın yollarını araştırır, bulur. Geçmişte de devlet aynı yöntemi uygulamadı mı? Açıkça yapamadığı eylemleri yasadışı yöntemlerle yapmadı mı? Kimse devletin, 'bu vatanın iyiliği için' yaptığı eylemleri tartışamazdı bile.

Susurluk kazasıyla Ağar'ın karanlık ilişkileri ortaya çıkmıştır. Arkasında güçlü bir destek olmazsa, Ağar'ın bunları yapamayacağını bir yazımda söylemiştim. Asıl sorgulanması gereken budur."

Düzgören, konuşması sırasında sorularını çoğaltıyordu:

"Güçlükonak olayını kim, niçin düzenledi? PKK'nın bu olayı yapmadığı neredeyse kanıtlandığı halde Genelkurmay niçin susuyor? Diyarbakır Polis Lojmanları'nda hangi tetikçi itirafçılar kaldı? Diyarbakır Cezaevi'nden hangi itirafçılar cinayet işlemek üzere dışarı çıkarılıyordu? O sırada OHAL Bölge Valisi kimdi?"

"Peki bu kanlı savaşın bitmesi nasıl, hangi kademelerde engelleniyordu" diye soruyordu.

Düzgören bunların hesabının sorulması gerektiğini söylüyordu.

"Çeteleşmiş, hastalıklı devlete kim göz yumuyorsa bunların hesap vermesi gerekir.

Ve faili meçhul cinayete kurban gitmiş olanların örgütlenmesi devletten hesap sorması gerekiyor. Asıl Doğu ve Güneydoğu'da ölen gençlerin hesabının sorulması gerekiyor. Sadece asli sorumlulardan değil, 'aman devleti bu işe karıştırmayalım' diyenlerden de hesap sorulması gerekiyor."

Demokratik isyan hakkı...

Düzgören'in ardından, ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç aldı mikrofonu eline. O da bütün bu olup bitenleri esas olarak Kürt sorununa bağlıyordu. Oluç, şunların altını çiziyordu konuşmasında:

"Şimdiye kadar Susurluk olayının soruşturulmasına ilişkin tek bir adım atılmış değil. Oysa bu olayın açığa çıkardığı ilişkilerin üzerine gidilmesi Türkiye açısından önemli bir demokratikleşme fırsatı yaratıyor. Susurluk Devlet Zirvesi, Susurluk'un üstünün örtülmesine yönelik önemli bir adım olmaya aday. Bu koşullarda ise yine siyasal cinayetlerin, kayıpların ve insan hakları ihlallerinin önü açılmış olacaktır Türkiye'de."

'Malum kaza'dan sonra, olağanüstü bir bilgi yığılmasıyla karşı karşıya kalındığını anlatıyordu. İnsanlar şaşırmıştı Oluç'a göre. Bütün bunların karşısında insanlar 'demokratik isyan hakkını' kullanmalı, seslerini çıkarmalı ve mücadele etmeliydi. Ve bu, ülkenin her köşesinde yapılmalıydı.

Oluç, bu kördüğümü, bu ülkedeki demokrasi güçlerinin çözeceğini söylüyordu:

"Bu ülkede demokrasi güçleri her ayağa kalkışlarında toplumu 12 Eylül öncesine döndürmekle suçlandılar. Evet biz 12 Eylül öncesine dönmek istiyoruz!"

Oluç da Düzgören gibi barışa işaret ediyordu. Bu savaşın devlet, mafya, aşiret ilişkisini besleyen toprak olduğunu anlatıyordu. Ve savaşın olmadığı bir ülkede Çatlılar'ın şerefli ilan edilmelerine ihtiyaç yoktu.

Oluç'un konuşmasının ardından Aydın Engin'e bir not geldi. Not, "yurttaş" kelimesini eleştiriyordu: "Yoldaş, yurttaş mı oldu!" Engin ise şu yanıtı verdi: "Yoldaşlar yurttaş olduklarını unuttular."

Cumhuriyet yazarı Ergin Yıldızoğlu ise mafya tipi örgütlenmelerin devlet içindeki konumlarından ve sistemlerinden uzunca söz ettikten sonra çözümü şöyle açıklıyordu: "Mikrobu öldürmek için sivrisineklerle uğraşmamak, bataklığı kurutmak lazım. Bu bataklığın yaşamasını sağlayan güçler tarafından bu bataklık kurutulamaz. Şu parlamentodaki partiler de bunun üstesinden gelemez. Ben etrafa baktığımda ÖDP'den başka bu pisliğe bulaşmamış parti göremiyorum!"

Aydın Engin

'Üniformasız üniformalılar...'

Avukat Ergin Cinmen ise bütün eleştirilerini esas olarak MGK'ya ve onların emrinde çalıştığını söylediği Ağar'a yöneltti:

"MGK Genel Sekreterliği, devletin en tepesinde gizli bir yapılanma. Bu yapılanmanın kadroları gizlidir. 12 Eylül Anayasası hazırlanırken 188. madde yeni baştan düzenlendi. O maddede, 'bundan böyle MGK kararları, Bakanlar Kurulu tarafından öncelikle göz önüne alınacaktır' denildi. 1982 Anayasası'ndan sonra Türkiye MGK tarafından idare edilmeye başlandı. Bu sistem, Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanı ve İçişleri Bakanı olduğu zaman aslında çökmüş. Hakkında inanılmaz iddialar olan bir insan, devletin ilk elden gelen bilgilerine nüfuz edemez."

Koray Düzgören

Cinmen, konuşmasının sonunda son derece umutlu olduğunu ve demokrasinin bu düğümü çözeceğine inandığını söylüyordu.

İHD Genel Başkanı Akın Birdal ise bir rapordan söz etti konuşmasında.

Bu gizli rapor, Kürtlerin nüfus planlamasına ilişkindi. "Eğer Kürtlerin nüfusu kontrol edilemezse, önümüzdeki yıllarda Türkiye'deki nüfusun çoğunluğunu oluşturacaklar ve parlamentoda Türkiye'nin sevk ve idaresini ele geçirecekler. Kürtlere bu memleketi nasıl bırakacağız diyorlar. Az çocuklu Kürt ailelerinin ödüllendirilmesini, çok çocuklu Kürt ailelerinin cezalandırılmasını öngörüyorlar!"

Akın Birdal'a göre, bu ülkede MGK anlayışını yansıtan sanıldığından çok daha fazla "üniformasız üniformalı" ve "rütbesiz rütbeli" vardı...

KESK MYK üyesi Orhan Altuğ'un konuşmasının ardından forumun yöneticisi Aydın Engin'in ifadesiyle bir 'bıyıksız' olan avukat Eren Keskin çıktı kürsüye.

Eren Keskin için "Görünürdeki sorumluların gerçek sorumlular olmadığı, gerçek sorumluların da kendilerini gizlediği bir ülke" idi burası.

ÖDP'li Şadi Ozansü ise son konuşmacıydı. Şunları söylüyordu Ozansü:

"1996'ya kadar Dışişleri Bakalığı yapmış bütün parti liderleri ve cumhurbaşkanları da olmak üzere bu tip ilişkileri biliyorlardı.

Medya, mafya-devlet-aşiret diye bir üçgen kurdu. Biz bu üçgenin içine Doğan Güreş'i de, Genelkurmay'ı da katmak zorundayız... Başka türlü bu üçgenin ortaya çıkardığı siyasi denklemi doğru bir şekilde çözmek mümkün olmaz..."

Barışın başlangıcı mı, basit bir ateşkes mi?

Kuşkuyla ümit etmek... Geçmiş zaman deneyimlerinin Çeçen halkına öğrettikleri işte bu!.. "Ruslar onursuzdur, sözlerini tutmazlar", "aslında geri çekilmeleri bir anlam taşımıyor, ülkemizi yeniden işgal etmeleri için iki saat bile yeter."

Çeçenistan'da geçtiğimiz ağustos ayında Ruslarla imzalanan barış anlaşmasını takip eden gösterilerin ve sevincin yerini, bugünlerde iyimserliği gittikçe azalan duygular, hatta kaygı almış durumda.

Elbette ümit hala var, ancak ona inanacak cesaretleri yok Çeçen halkının. Dahası, bir savaşçının dediği gibi: "Savaşın tam olarak bittiği henüz kesin bile değilken, savaş sonrasından bahsetmek imkansız bir şey. Bunu düşünmek politikacıların işi, askerlerin değil." Sivil halkta olduğu kadar savaşanlarda da "savaş sonrası" durumunu kabul etmekte bir çekingenlik var. İçgüdüsel olarak Rusların geri gelmesi durumuna "hazır olmak" ve "savaşçı ruhlarını kaybetmemek" uğruna savaş psikolojisini korumak için çaba sarfediyorlar.

General Lebed'in yetkilerinin elinden alınmasından sonra bu sav daha güçlü argümanlarla desteklenir bir hal aldı. Hem Yeltsin'in barış görüşmelerine karşı olduğunu, Çeçenlerle görüşme masasına oturan adamı görevden almasından daha açık ne kanıtlayabilirdi ki!.. Geçen eylül ayında alınan bu karar kamuoyunun yeniden savaş öncesi atmosfere bürünmesine yetti. Halkı yatıştırmaktan uzak Çeçen liderler, aksine halkı alarmda tutmaya çalıştılar. 21 Ekim'de yapılan bir televizyon röportajında, Boudenovsk kahramanı komutan Bassayev, bin gün önce General Maskhadov tarafından verilen bilgileri tamamlıyordu: "Çeçenistan'da sadece iki Rus askeri birliği kalmıştır. Ancak, komşu İnguş Cumhuriyeti'nin sınır kentleri olan Nazran ve Mazdok'da konuşlanmış hazır kuvvetler var. Rusya'da İçişleri Bakanı Kulikov gibi geçimini savaştan sağlayan birçok karar organı var!", "Rusya'dan bundan daha kötüsünü beklemek de yanlış olmaz; Irak'ta Amerikalıların yaptığı gibi, savaşmaksızın bombalamaya yetecek mali güçleri olmadığı için, Afganistan kartını oynayıp, Çeçenleri kendi aralarında savaşmaya yöneltebilir; savaşanlar ve diğerleri olarak..." Bu gergin tablo Yeltsin ve Çernomirdin'in karşılıklı görüşmelere devam etme sözü vermeleri ile biraz yatıştı. Oysa Çeçen genelkurmayı bu "eğreti" barış durumunda uygulanacak önlemler için son gelişmeleri beklemiyordu: Ordu üçe bölünerek, ailelerini geçindirmek için çalışmak zorunda olanlar terhis edildi. Yine aynı şekilde çatışmalara ara verilmesinden yararlanarak bir aile kurmak isteyenler de bırakıldı. Sadece evlenme düşüncesi olmayan bekarların oluşturduğu son grup silahların bakımını yapmak üzere silah altında bırakıldı.

Çeçenler, savaş yıkıntıları arasında günlük yaşamı sürdürmeye çalışıyorlar.

Bu belirsizlik durumu karşısında Çeçen kadınlar da farklı davranıyor: Almat gibi, 1994 yılındaki işgal sırasında bodruma sakladığı tabak ve avizelerini çıkarmak için zamanı erken bulanların yanında, Mandja gibi, bugünkü sakinliğin uzun süreceğine inanıp, vitrinlerine biblo ve değerlli eşyalarını yerleştirmeye koyulanlar da var. Her zaman olduğu gibi, anaların "idealist umutları", halkın gevşeyip, savaşma gücünü yitirmemesi gerektiğini düşünen komutanların "katı gerçekçiliği" ile karşı karşıya geliyor. 31 Ağustos'ta yapılan anlaşmaya rağmen, kesin barışa inanmayan Çeçenistan Cumhuriyeti, Ruslar karşısında meşruiyetlerini pekiştireceğine inandıkları "uluslararası tanınma" için çalışıyor.

Bir Çeçen kadın kendi üretimi salamları satarken.

Maskhadov ve Bassayev gibi savaşın ünlendirdiği kişiler, bu gibi kritik zamanlarda ülkeyi yönetebilmek için, "moral otoriteyi" elde bulundurmuşlardı. Güçlü, iyi eğitimli, ülkesini savunan bir ordu kurmak için de bir çözüm buldular: Şeriat Kanunları...

Normal yaşama dönüş süreci çerçevesinde, general Lebed ile barış görüşmelerini yürüten Genelkurmay Başkanı General Maskhadov, Devlet Başkanı Yandarbayev tarafından 18 Ekim'de başbakan olarak atandı. Bu atamanın amacı açıkça, savaşın muzaffer komutanlarına barışa uzanan yolda politik bir rol vermekti. Özellikle de Çeçen halkının destanları arasında yer almış general Dudayev'in halefi gibi görülen, cumhuriyetin beklenmedik şekilde yükselen bu yeni askerine...

Şimdi ülkeyi savaştan en zararsız çıkarmak görevi General Maskhadov'a düşüyor. Bunun için kendisi de halkı tarafından seçilmesini, Ruslarca saygı duyulmasını ve uluslararası platformlarda tanınan bir kişi oluşunu kullanıyor. Öyle görünüyor ki, atanması devlet başkanlığı yolunda da önemli bir aşamayı oluşturuyor.

Şeriat ile normal yaşama dönüş

Öteden beri Maskhadov ve Bassayev gibi savaşın ünlendirdiği kişiler, bu gibi kritik zamanlarda ülkeyi yönetebilmek için, "moral otoriteyi" elde bulundurmuşlardı; güçlü, iyi eğitimli, ülkesini savunan bir ordu kurmak için de bir çözüm buldular: Şeriat Kanunları... Özellikle silahlarını çeteler kırmak için kullanabilecek olan savaşçılara yönelik olarak.

Halk büyük bir çoğunlukla bu kararı doğru buluyor. "İyi ve doğru insanlar için kötü bir yanı yok; kötüleri ise zaten cezalandırmak gerekir!" diyor henüz kalaşnikofunu bırakmamış olan Hamad. Bu kanun yasal olarak yalnızca ordu ile sınırlı olmasına rağmen, etkisini çoktan günlük hayata da yansıtmış durumda. Başörtülü 50'lik Mandja "birkaç ay öncesine kadar takmazdım, oysa şimdi başı açık sokağa çıkmaya utanıyorum" diyor. Artık sokaklarda başı açık kadın sayısı oldukça az ve onlar da "sakalı henüz terlemiş" genç askerlerin ikazlarına hedef oluyorlar.

İlk sayısı ekim ayında çıkan, İslamcı Gençlik Komitesi'nin yayınladığı, Birlik (Yedinstvo) dergisinin yazdığına göre "toplumun islamlaştırılmasına yeni girişilmiş ve henüz başlangıç aşamasında". Derginin manşeti ise şöyle: "Gelirlerin yüzde 60'ı şeriatın yerleştirilmesine..."

Mandja: "Geleneklerimize dönüş normal. ...Özgürlüğüm mü?.. Ama ben kendi sorumluluklarım ve ailemle ilgilenmekte olabildiğince özgürüm, benim için bundan daha önemli ne olabilir ki?" diye yaklaşıyor yeni duruma.

Bu toplumsal isteğin yankıları, ateşkes ile birlikte yeni aileler kurmak üzere terhis edilen savaşçılarda da görülüyor, aralarında birçokları, şeriatın kendilerine hak tanıdığı gibi bir ikinci evliliği düşünüyor.

Hükümet tarafında ise, çatışmalar süresince ve hatta sonrasında Müslüman ülkelerden yeterince yardım alınmamasından, dayanışma eksikliğinden duyulan hayal kırıklığı vurgulanıyor. Kızılhaç'ın takdir edilen bir yardım hizmeti sunmaya devam ettiği ülkede, hiçbir Müslüman insani yardım kuruluşu bulunmuyor. Batı toplumlarının hükümetlerine de, Ruslar karşısındaki "korkak" (aslında çıkarcı) tutumlarından dolayı kırgınlık duyuluyor. Buna rağmen Batı'dan çok şeyler bekleniyor ve Batı'nın güvenini kazanmak için politik normalleşme sürecine çok önem veriliyor. Giderek yükselen "Afganistan senaryosu" kaygısıyla, 27 Ekim'de toplanan Çeçen Ulusal Kongresi üyeleri, ulusal birliklerini kamuoyuna ilan ederken, demokrasinin gereği olan seçimlerin de kesin tarihini 7 Ocak 1997 olarak belirledi.

Çeçenistan acil olarak uluslararası kamuoyunda tanınmak istiyor; her şeye sıfırdan başlamak üzere, Batı'nın en azından desteğini, ilgisini ve yardımını bekliyor. Ancak, asla göz önünden ayırmadıkları bir koşulları var:

Geleneksel temellerden kopmamak...

Marine Lefebvre BURATTI
Frederique-Jeanne BESSON
Çeviren: Cenk YILDIRIM

'Sandaldan suyu boşaltırken

'Güneşin yükselmesi için tüm kuşaklardan Kıbrıslı mücadeleciler de omuz omuza verdiler.'

Kıbrıs'ı *olgu* olarak ve *sorun* olarak kavrama süreci ciddi ve zamana yayılacak bir çalışma. Siyaset, sanat, diplomasi, gündelik yaşam, "biz" olarak tanımlanan aidiyetlerin/ kimliklerin konumu, resmi ya da muhalif "biz"lerle sorunu olan "ben"lerin parçalanmış varlıkları, göçler, barış çabalarının Kuzey'de genel bir siyasal hümanizme, Güney'de ise, Hıristiyan–Ortodoks hümanizmine bağlı olarak gelişmesi vs vs... Bütün bunlar bir çırpıda, "işin kolayına kaçarak" ele alınamayacak kadar çetrefil konular. Güney'de yaşayan Baflı muhalif ressam Ümit İnatçı, "Nokta, evrensel olanın minimalizasyonudur" derken, biraz da bu gerçeğin altını çiziyordu. Evrensel trajik, minicik "nokta" halinde Kıbrıs'ta odaklanmış gibidir. Nokta'nın soyut ve somutta çözümlenmesi ise oldukça zor. Evrensel trajiğin en küçük biçiminin çözümlenmesi, noktayı oluşturan karanlık ve aydınlıkların açığa çıkarılarak, genelleştirilmiş bilgi haline getirilmesi, kaba bir siyasal tasnifle hiç mümkün değil. Bu nedenle, Kıbrıs'la ilgili olgusal bilgilerin edinilmesi, "Kıbrıs meselesi" etrafında dönen tartışmaların bütün yönleriyle kavranması için etik ilke, "görüngülerin cümbüşüne bakıp, eldeki birkaç soyut bilgi kırıntısıyla Kıbrıs'taki siyasal aktörleri bir çırpıda yargılamak" olmamalıdır...

AKEL (Çalışan Halkın İlerici Partisi) Kıbrıs'ta çok önemli bir muhalif parti. 15 Ağustos 1926 tarihinde kurulan AKEL, Sovyet sisteminin yıkılışından sonra da, siyasal duruşunda esasta değişmeler yapmadan nitel ve nicel pozisyonunu koruyan, dünyada eşine az rastlanan muhalif partilerden biri.

AKEL Genel Sekreteri Dimitris Hristofias ile konuşmaya giderken, hareket ettirici yön, "olgu olarak AKEL"i tanımak oluyor.

Sezai SARIOĞLU

Evrensel ve yerel nice badireden sonra AKEL'in konumunu korumasının nedenlerini sorarak başlıyorum...

● AKEL, Kıbrıs toplumu içersinde derin kökleri olan, Kıbrıslı Türklerin, Kıbrıslı Rumların yanı sıra Maronitlerin, Ermenilerin çıkarlarını ifade eden tek partidir. Çünkü AKEL'in her şeyden önce sınıfsal ve enternasyonal yaklaşımları vardır. Kültürlerden, geleneklerden gelen farklılıklara, Kıbrıslı Rumların ve Türklerin yanı sıra, diğerlerinin etnik kökenlerine saygı gösterir. Fakat AKEL, Kıbrıslı Rumların ve Türklerin ortak gelenekleri olduğunun da bilincindedir. Bu ortak çıkarlar, bağımsız, federal ve birleşik bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ifadesini bulabilir. AKEL yetmiş yıl boyunca özgür bir Kıbrıs'ın kurulması için çaba harcadı. Kıbrıs halkının sömürgeciliğe karşı verdiği mücadelede AKEL öndeydi. Sömürüye, ekonomik ve sosyal baskıya karşı olan parti, çalışanların, orta katmanların çıkarlarının kazanılıp korunması ve geliştirilmesi için de eşzamanlı olarak mücadele verdi. Bu mücadelede partimiz Kıbrıslı Rumlarla, Kıbrıslı Türkleri hiç ayırmadı. Bu nedenle de parti saflarında her zaman Kıbrıslı Rumlarla, Kıbrıslı Türkler var oldu. Mücadelelerde, sol sendikaların hareketliliği içinde Kıbrıslı Türkler ve Rumlar birlikteydi. Partimiz her zaman bütün bir Kıbrıs halkının çıkarlarını savundu. Bugün de, "Kıbrıslı Türkler ikinci dereceden vatandaş olamazlar, onların bütün hakları bulunacak çözümle garanti altına alınmalıdır" diyoruz. Öyle yöntemler bulmalıyız ki, Kıbrıslı Türkler kendilerini güvenlik altında hissetmelidir. Bununla birlikte Kıbrıslı Türklerin haklarının Kıbrıslı Rumların hakları çiğnenerek sağlanamayacağını da savunuyoruz. Federal bir çerçevede Kıbrıslı Türklerin kuzeyde yaşamalarını kabul ederken bu, Kıbrıslı Rum göçmenlerin binlerce yıl yaşadıkları bölgelere dönüş haklarının olmadığı anlamına gelmemeli. Kıbrıslı Türklerin güvenliğinin güvenlik altına alınması, Kıbrıslı Rumlar için bir güven sorunu yaratmamalı. Denktaş, Kıbrıs sorununa çözümden sonra da adada Türk askerinin varlığını ve Türkiye'nin tek yanlı müdahale hakkını savunuyor. Bu, bazı Kıbrıslı Türkler için bir güvenlik duygusu yaratabilir. Aynı şey, Kıbrıslı Rumlar için büyük bir güvensizlik duygusu yaratacaktır. Sonuç olarak biz öyle bir yol bulmalıyız ki, "anavatanlar" garanti güç olarak kalsalar bile, tek yanlı olarak Kıbrıs'ın iç işlerine müdahale hakları olmamalı. İki toplumun güvenlik sorununu, BM çerçevesinde uluslararası bir güç üstlenmeli. Her iki toplumun çıkarlarını savunma pozisyonu ve Kıbrıslı Türk ve Rum yoldaşlarımızın şovenizme karşı mücadelede öldürülmeleri olayını da dikkate alarak, partimiz her iki toplum içersinde de köklü olarak var olmaya karar verdi. Bu nedenle Sovyetler Birliği'nin çözülmesi sonrasında dahi AKEL önemli bir siyasal güç olarak kaldı. AKEL'in güçlü kalmasının başka nedenleri nelerdir?

AKEL, teorisi olan marksizm– leninizm'e hiçbir zaman bir dogma olarak yaklaşmadı. Yurtdışından direktif alıp onu buraya, Kıbrıs koşullarına dayatmadı. Biz toplumsal gelişmede teoriyi diyalektik olarak aldık ve uyguladık, onu toplumsal ve siyasal gelişmeler içinde çalışanların kazanımlarının aracı olarak kullandık.

Esnekliği olan bir partiyiz. Zayıflıklarına rağmen partinin özde demokratik bir işleyişi vardır. Prestroyka, yenilenmenin ortaya çıktığı tarihsel koşullarda parti liderliği ve üyeleri demokratik bir biçimde yenilenme ve çağdaşlaşmayı düşünmeye başladılar. Bu konu partimizde tartışılmaya başlandı. Böylece, partinin ideolojik yaklaşımlarının çağdaşlaşması, yenilenmesi de gündeme geldi.

Bunların yanı sıra partinin işleyiş mekanizması da gündeme geldi. Parti liderliğinin ve üyelerinin bu konulara yönelik düşünce üretmeleri, tartışmaları, parti politikalarımızda ve ideolojik yaklaşımlarında ve işleyişinde değişiklikler olmasıydı. Örneğin; o dönem içerisinde hangi değişikliği yapmış olursak olalım, bizim çabamız partiyi sosyalizmden yana, sosyal adaletten yana tutmak ve bu iki temel ilkenin dışına düşmemek oldu. Yani, sandaldan suyu boşaltırken sandalda olan çocuğu da atmamaya çalıştık... Birkaç örnek vermek istiyorum:

Daha önce, reel sosyalizm çerçevesi içerisinde kamu mülkiyeti ile devlet mülkiyeti eşitlenmişti. Daha farklı bir mülkiyet biçiminin olamayacağı ileri sürülüyor, küçük boyutlu olsa bile kişisel mülkiyet sosyalizmin temizliğini bozucu bir olgu olarak değerlendiriliyordu.

Yani iki mülkiyet biçimini yeniden tanımladınız ve başka mülkiyet biçimlerinin de varlığını tanıdınız?

● Burada önemli olan kişisel mülkiyetle kamu mülkiyetinin dengeleridir. Bunların tartışma konuları olduğuna inanıyoruz. Fakat her halükarda kamu mülkiyetinin gelişmeyi belirlemede ağırlığından yanayız.

Erki elinde tutacak güçler ve onların işleyişiyle ilgili sorunlara gelince. Geleneksel olarak, erki komünist partisinin ele geçireceği ve herhangi bir müttefiki olursa bunun da iyi olacağı düşüncesi hakimdi. Bugün, bunların günlük siyasal mücadelenin bir sonucu olacağı inancındayız. Çok daha geniş muhalif güçlerin varlığını yadsımıyoruz. Yani çoğulculuğu savunuyoruz. Programımızın doğruluğu konusunda halkı ikna edemediğimiz koşullarda, erki aldıktan sonra demokratik biçimlerde erkten uzaklaşabileceğimizi savunuyoruz.

Kıbrıslı Türklerin haklarının Kıbrıslı Rumların hakları çiğnenerek sağlanamayacağını savunuyoruz. Federal bir çerçevede Kıbrıslı Türklerin kuzeyde yaşamalarını kabul ederken bu, Kıbrıslı Rumların yaşadıkları bölgelere dönüş haklarının olmadığı anlamına gelmemeli.

Nikaragua'da benzer bir örnek yaşandı değil mi?

● Orada seçim vardı, ama Amerika'nın müdahalesi söz konusuydu. Demokratik yöntemlerle erkten uzaklaşılabilir. Orada anti–demokratik dışsal bir müdahale var gibi...

Evet, sosyalist solun geleneksel kavrayışı her koşulda iktidarın terk edilmemesi yönündedir. Bu aslında "tarihte zorun rolü"ne ilişkin bir tartışma... Aynı zamanda iktidar, hegemoya, zor kavramlarının ilişkisi içinde bir başka tartışma konusu...

● AKEL, o dönemde de erki demokratik biçimlerde ele geçirmeyi, halkın çoğunluğunu kazanmayı savunuyordu. Bu Kıbrıs halkının geleneğinden kaynaklanıyordu. Partinin iş-

...n, sandaldaki çocuğu da atmadık'

...bir iki örnek vere-
...ik olduğu için
...dan demokrasi oldu-
...irim. Çeşitli konular-
...rgütleri 15 gün içinde
...şıyor ve partinin bü-
...görüşleri merkez ko-
...lıyor. Söz sahibi mer-
...asına rağmen, ciddi
...üyelerinin bire bir
...vuruyoruz. Örneğin
...ığı seçimlerinde ada-
...ık? Bunu merkez ko-
...ımıyor. Ya da Kıbrıs
...i gelişme oldu. MK
...rağmen üyelerine gi-
...şında koordineli bi-
...rliğini yenileme uğra-
...da üstten yapmadık,
...görüşünü aldık. De-
...reçle yenilenmiş bir
...luştu. Bu liderlik parti
...ini dikkate alıyor, ya-
...larında parti bütünlü-

...a uzman kişilerin ko-
...asıyla parti politikası
...alışılıyor. Ekonomik,
...ı yanı sıra kültür, at-
...netimler konusunda
...erimiz var. Bunlar
...uzman kadrolar ve
...uyumlu çalışmasıyla
...unun ötesinde günlük
...insanla temasa çok
...erdik. Görüşlerine baş-
...düşündüğünü anlamaya
...iz oranında da o so-
...m getirmeye çalıştık.
...n başarısının sırrı bu
...ndedir...
...k için şunu söyleye-
...brıs'ın özgürlüğü için
...adale verdi. Bu müca-
...unun da çıkarlarını gö-
...ıbrıslıların en büyük
...ği şovenizme karşı
...ek yaptı. İkincisi; çalı-
...r, tarım alanında çalı-
...inler ve aydınlar)
...yal kazanımları, siya-
...mücadele verdi ve ve-
...demokrasi ne zaman
...en önde AKEL çıktı

ve bunu savundu. İdeolojik ve politik yaklaşımlarını, parti iç işleyişini yeniledi ve çağdaşlaştırdı, günlük olarak halkla temas kurmaya çalıştı. AKEL'i Kıbrıs halkı içinde önemli bir güç haline getiren nedenler bunlar. Sovyetler'deki sosyalist toplumun yenildiği koşullarda, uluslararası sol harekette gerileme olduğu dönemde biz bu nedenlerle gerilemedik.

Derinya olayları, iki toplumun vicdanında derin yaralar açtı. Güneydeki muhalif güçlerin etkisini düşündüğümüzde bu provokasyonlar engelenememez miydi, diye düşünülebilir...

● Eğer AKEL erkte olsaydı bu gelişmeleri tersine çevirip engelleyebilir, Denktaş'a, ülkücülere, şovenizmi yüceltecek o vuruşları yapma olanağı vermezdik. İki toplumun yeniden yakınlaşması ve bir arada yaşama düşüncesinin, orada öldürülen insanlarla birlikte öldürülmesine olanak vermezdik. AKEL, göstericilerin ara bölgeye geçmemesi için büyük çaba harcadı. Biz, ülkenin bölünmesine, adadaki yabancı askerlerin varlığına karşı halkımızın duygularını ifade etmesinden yanayız. Fakat, bu gösteriler öyle biçimler altında yapılmalı ki, işgal karşıtı mesajlar versin, fakat aynı zamanda bu ülkenin sıradan insanlarının yeniden yakınlaşmasının, birleşmesinin gerektiğini vurgulasın. Şovenist çevrelere ve özellikle Denktaş'a, bu yakınlaşmayı baltalama, Kıbrıs'ın bütünleşmesi düşüncesine yeniden darbe vurma bahaneleri verilmemeliydi. Ne yazık ki biz muhalefet olarak olayları engellemeyi başaramadık. Gücümüz o boyutta değildi. Hükümetle temas kurduk ve onu ikna etmeye çalıştık. Daha geçerli bir zamanda bazı kararlar alması için baskı yaptık ve motosikletlilere şunu söylemesini istedik: Ara bölgeye girmeyeceksiniz. Cumhurbaşkanı bunu gösterinin yapılacağı gün açıkladı. Artık çok geçti. Kıbrıslı vatandaşlarımız ve birçok insan bize soruyor, AKEL bu kadar güçlü ise Denktaş'a bahane verecek, şovenizmi ayaklandıracak gösterileri nasıl/ neden durduramadınız? Verdiğimiz cevap şu; biz günlük bir mücadele veriyoruz. Fakat karar noktasında değiliz, muhalefetiz. Ülkede muhafazakar ve sağ bir hükümet var. Hükümetin başında muhafazakar olmasına karşın, Kıbrıs sorununu çözmek isteyen biri var. Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıslı Rumların yakınlaşmasına karşı olmayan bir kişi... İki toplumlu, iki bölgeli federasyonu destekleyen, anlaşmaya hazır bir cumhurbaşkanı. Bu kişinin adı Kleridis. Fakat, partisinin saflarında şovenist, milliyetçi unsurlar var ve Kleridis bunların baskısı altında bazı anlarda kendi politikasından taviz vermek zorunda kalıyor. Biz şovenizme karşı mücadelemize devam edeceğiz ve sonunda kazanacağız. Derinya olaylarından sonra her iki toplum için olumlu sayılacak sonuçlar çıkmadı. Yeniden yakınlaşma, iki toplumun barışçıl yaşamı ve bunun olasılıkları, çok ciddi yaralar aldı, iki toplum arasında güvensizlik daha da arttı. Birçok Kıbrıslı Rum, soğukkanlı öldürme olaylarını izledikten sonra, Denktaş'ın istediği noktaya geldiler ve şöyle demeye başladılar: "Türkler bizi bu kadar soğukkanlı öldürebiliyorsa biz bunlarla nasıl bir arada yaşayacağız?.." Ortada bir başka gerçeklik daha var. Kıbrıs Rum toplumundaki aşırı sağ ve belli çevrelerin yanı sıra, Denktaş, Kıbrıs Türk toplumunda aşırı sağ ve Türkiye'deki aşırı sağ Kıbrıs'ta bir arada yaşamayı istemiyorlar ve insanları ikna etmek için yollar deniyorlar. Ama şundan kesinlikle eminim, Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıslı Rumların büyük çoğunluğu bir arada yaşayabileceğimize inanıyor ve bunu istiyor. Bu nedenle, iki toplumun ilerici, demokratik güçlerin önünde görevler var. Şovenizme karşı daha kararlı mücadele etmeliyiz.

Meclis'te temsil edilen partilerin üyelerinden oluşan Ulusal Konsey'de sorun nasıl ele alındı?

● Orada da bunun kavgasını verdik. Gerçek olan şu; bütün Ulusal Konsey, Denktaş'ın planları olduğunu biliyor, tehlikeyi görüyordu. Denktaş'a bunun olanağının verilmemesi görüşü vardı, fakat gerekli kararlılık gösterilemedi ve konsey, "bu eylem olmayacak" diyemedi. Konsey'in çağrısında "işgalcilerle ve Denktaş'ın insanlarıyla temas olmasın" dendi. Daha kararlı bir politika gerekiyordu. Bunun için AKEL'in somut önerisi de oldu, ama Konsey'den geçmedi. Konsey'de, o zaman Özgür Demokratlar Partisi'nin lideri Vasiliyu da bizimle beraber tavır aldı.

1974'te darbe yapan Nicos Sampson'un yayın organı Mahi neler yaptı?

● Bizim için bir mücadele cephesi de o aslında. Olaydan sonra AKEL'in haklı olduğu ortaya çıktı. Şimdi halk bize daha bir anlayışla yaklaşıyor...

Siyasal bir avantaj mı sağlandı?

● Öyle dersek çok basitleştirmiş oluruz. Olay çok karmaşık. İnsanların duygusal, psikolojik durumlarını da göze aldığımızda, siyasal avantaj demek biraz abartılı olabilir. Anti–AKEL çevreler etkilerinin bir sınırı olduğunun bilincindeler ve işi fazla ileriye götürmediler.

Açığa çıktığı kadarıyla olayların arkasında federasyon karşıtı, kilise vb. güçler var gibi?

● Çok doğru. Fakat sıradan insanlarda şüphe yaratan bir başka faktör, federasyon düşüncesinin gerçekleşemeyeceğini savunan, umutsuzluk yaratan Denktaş'ın ve Ankara'nın resmi politikaları. Uzlaşmaz tavır, sürekli iki devletlilik talepleri ve bundan sonra çok gevşek ilişkiler içinde bir bağlantı ve çözüm... Ve Denktaş'ın insan hakları taleplerinin uygulanmasına karşı (dönüş, mülkiyet gibi) çıkışı ve federal çözüm konusunda değil ama, federal çözümün başarılması konusunda şüpheler yaratıyor. Yani; Kıbrıs Türk liderliği ve Ankara'da iyiniyet olsa gerçek federal çözüm için, kilisenin bu tepkilerine, politikalarına, ve federal çözüm istemeyen diğer güçlerin politikalarına daha kolay karşı durabilirdik. Federal çözüm için en büyük engel başpiskopos ve kilise değil, onlar zaten istemiyor bunu ve gücü sınırlı. En büyük engel Denktaş'ın ve Türk hükümetlerinin uzlaşmaz tavrı.

Bütün bunlardan sonra bölgedeki muhalifler ne yapmalı?

● Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'ta barış, demokrasi ve eşitlik için büyük mücadele veriliyor. Bu üç ülkenin ilerici, demokrat partileri ve insanları adımlarını koordine etmek zorundadırlar. Bunu aynı zamanda politik tezlerini koordine etmek için de yapmalıdırlar. Bu diyalog, karşılıklı saygı temeline, halkların hiçbir zaman suçlu olmadığı tespitine dayanabilir. Yunanistan, Kıbrıs ve Türkiye halkları, aralarındaki sorunları barışçıl yollarla çözebilir ve dostça yaşayabilirler, bunun biçimleri bulunabilir.

Teşekkür ederim...

15 Ağustos 1926 tarihinde yirmi insan Limasol'da bir evde toplandılar ve o zamana kadar var olanlardan, ondan sonra ortaya çıkacaklardan farklı bir parti kurma kararı aldılar. Özgür bir ülke ve insanın var olan tüm bağımlılıklardan kurtulması düşü kurdular. (Hristofias)

Küçük notlar...

■ AKEL'in üye sayısı 14 bin civarında. Güney'in nüfusunun 650 bin olduğu düşünüldüğünde bunun ne kadar yüksek olduğu açık.

■ AKEL'in günlük gazetesi Haravgi'nin tirajı 8–9 bin...

■ AKEL ile yakın ilişkileri olan sendika PEO'nun 80 bin üyesi var. (PEO, Eylül öncesi DİSK'e benzetilebilir.)

■ AKEL'in gençlik örgütü EDON önemli bir potansiyele sahip, kendi yayın organı var.

■ AKEL, yüzde 33 olan genel seçimlerdeki oy oranını, –Derinya olayları nedeniyle yeni bir şovenizm dalgasına rağmen–yerel seçimlerde binde 7 artırdı. 24 belediye başkanlığının 18'ini, AKEL'in de içinde bulunduğu Muhalif Blok aldı. Blok içinde,12 belediye başkanı ise AKEL'li. Ayrıca Limasol gibi üçüncü büyük belediyenin muhafazakarlardan alınması da önemli.

Kıbrıs örneğinde Türkiye solu -2

Yelda

"Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye'nin başına bir şeyler gelmek üzeredir" uyarışını yapan Mümtaz Soysal'a * göre Kıbrıs tarihinde İngiltere egemenliğine karşı mücadele olmamıştır; İngiltere "Ada'yı lütfederek, Rumlarla Türklere bırakmış"tır. Bugünü temellendirmek için işe tarihi çarpıtmaktan başlıyor. Her ne kadar KKTC 1983'te kurulduysa da, ondan önce Kıbrıs Türk Federe Devleti vardı diye hatırlatma yapıyor. Hani Türkiye'nin 1974 Kıbrıs çıkartmasından sonra, 1975'te kuruluşu ilan edilen Kıbrıs Türk Federe Devleti. Çünkü apaçık bir ilhak uluslararası kamuoyu önünde Türkiye'yi zor duruma sokar; Kıbrıs Türklerinin TC'den ayrı bir devletleri olsun, **ama** "egemenliği paylaştırarak, ..eşgüdüm mekanizmaları kurarak"... Buradaki egemenliği paylaştırmak elbette ki karşılıklı değil, Kıbrıs Türklerinin Türkiye'de söz sahibi olması demek değil; tersi...

Bugünkü endişesi ise, Avrupa Birliği'nin "Kıbrıs Türk halkını baştan çıkarma planı". Ya Kıbrıslı Türkler, ekonomik refaha kavuşmak için, Türkiye'ye rağmen AB'ye girmek isterlerse... Soysal, AB'nin son atağının, Kıbrıs'ta "Barış Harekatı" ile yerlerinden edilmiş insanların haklarını gündeme getirebilecek olmasına çok içerliyor, bunun, Türkiye'nin güvencesinin "sulandırılması" anlamına geleceğini söylüyor.

Türkiye'nin güvencesi, garantörlüğü nedir? Türkiye ile KKTC arasında tez elden "özel ilişki" bağlantısı kuralım, bunun için gerekli hazırlıkları yapalım diye öneren Soysal, "Kuzey Kıbrıs'ı ekonomik bakımdan ayakta tutmak ve hatta daha öteye gidip hem Ada'yı, hem de Türkiye'yi zenginleştirici bir ekonomiye kavuşturmak" gerekir diyor. (Bunlar olmasa da, olmuş gibi olacak 15 Aralık nüfus sayımı ile.) Soysal ağzından baklayı çıkarıyor böylelikle, işte vatan-millet meselesinin altında yatan: Türkiye'yi zenginleştirici bir ekonomi!

Ama ne pahasına? Bunun bedeli nedir?.. Milliyetçilik, ırkçılık, cinayetler, savaş...

Bedel demişken, aklıma geldi. Siyaset Meydanı'nda gayet iyi konuşmuş olan ÖDP'li arkadaşım Hasan Basri'nin (Karabay) 21 Aralık tarihli Söz'deki yazısında geçen bir şeye değinmek istiyorum: Ülkü Ocakları Genel Başkanı "Kurtuluş savaşında da kendi topraklarımızı bombalamıştık" demiş. Hasan Basri de buna karşılık yazıyor ki, "Anlaşılan Karamahmutoğlu köyleri boşaltılan, zorla yerinden yurdundan göç ettirilen Kürtleri işgal ordularının askerleriyle bir tutuyor". Arkadaşlar, faşistlerin her dediği yalan değildir; sadece dikkat edelim ki, onların övünerek itiraf ettikleri, bizim sorgulamamız gereken utanç verici tarihî gerçeklikler olabilir... "İşgal ordularının cebinde Türkiye Cumhuriyeti kimliği mi vardı" diye sormak, sadece ırkçıları mat etmeye yönelik olabilir. Oysa önce kendimize soralım. İyisiyle kötüsüyle tarihimizi öğrenelim. Daha kimsede TC kimliği yokken, TC kurmak için savaşılan "işgal ordularının kimliği neydi? Bu sorunun cevabını biz gerçekten biliyor muyuz?..

Kıbrıs sorununun neredeyse çözümsüz noktaya gelmiş olduğunu, bunda, biz Türkiye solunun da payı olduğunu düşünüyorum. Taşların bağlandığı yerde, köpeklerimizi tutmadık.

Bir gazeteden, Ayvazovski'nin tablolarını andıran bir sahne... Fotoğrafın altında şöyle yazıyor: Türkler, fanatik Rumları böyle kovaladı.

'Doğal' egemenlik

Mehmet Ali Birand da, Türk dış politikası hakkında ciddi yazılar kaleme alan ve biz solcuların, demokratların -ne derseniz deyin- önemseyip okuduğu bir gazeteci. Kendi kendimizi geliştirmediğimiz, farklı kaynaklar okumadığımız için, bu bakımdan onun yazdıkları önemli diye düşünüyorum. Bizim fikir edinmemizde önemli kaynaklardan biri çünkü. Birand, Soysal'ın ilk makalesinden sonra iki gün ardarda Kıbrıs'ı ele aldı (29-30.11.1996, Sabah). İlk gün "Kıbrıs'ta ne istediğimizi artık kararlaştıralım" dedi, ertesi gün kararını verdi: "Kıbrıs'ta federasyondan vazgeçme zamanı geldi"... Kıbrıslıların kaderi söz konusu ve Türkiyeli devlet adamı Soysal ve Türkiyeli gazeteci Birand kararlarını bildiriyorlar... Birand, Türkiye ve KKTC'nin ne istediği sorusuyla başlıyor. Onun da eteklerini tutuşturan, AB'nin hain emeli: "Türk ve Rum yönetimlerinin nihai çözüm konusunda anlaşmaları"... TC ve KKTC, Kıbrıs Rum ve Türk halklarının federasyon (veya başka biçimlerde?) bir araya gelmelerini kabul etmezlerse; Rumların tek başlarına Avrupa Birliği'ne girmeleri durumunda "bunun **doğal** sonucu, KKTC'nin Türkiye'ye ilhak etmesi olacak"mış. Şantaj, tehdit politikası sadece Çiller tarafından yapılmıyor; kadına haksızlık etmeyelim. Cengiz Çandar'a; Neo-İttihatçı Çiller'in, Enver Paşa zihniyetinden farkı olmadığını söyleten, kendisinin şu sözleri olmuştu (17.12.1996, Sabah): "Avrupa uzattığımız barış elini tutmazsa ve Türkiye dışarda kalırsa, Yunanistan o zaman gerçekten korksun. Arkamızda aynı kültürü ve dili paylaşan 300 milyonluk güç var."

Türk tarafını, "kendine ait olmayan toprakları işgal etmiş insanlar" olarak nitelendiren kendini bilmezlere karşı, biz "artık hareketlenmeliyiz" diyor. Yoksa, "Kıbrıs'ı kaybederiz"... Biz'in kim olduğu açık, değil mi?.. Avrupa Birliği'nin Kıbrıs sorununa çözüm konusundaki dayatmasına karşı "istediğimizi elde etmenin, hiç değilse kayba uğramamanın tek yolu" bakın neymiş: "KKTC ve Türkiye'nin bir araya gelip, önümüzdeki müzakere döneminde pazarlık marjlarını saptamaları". Hiçbir şeyin şansa bırakılmadığı bir nihai hedef olmalıymış. Bu noktada da, Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun sayılarak oluşturulduğunu, istenen sonucun hazırlandığını, işin şansa bırakılmadığını hatırlatayım.

KKTC'yi bağımsız bir devlet sayan, en azından tersini iddia etmeyen Birand'ın yazdıklarını okuyacak olursak, bu oldukça şüpheli: "Ne yazık ki Türkiye'nin tüm bozukluklarını KKTC'ye taşımışız. Türkiye'nin çarpık ekonomik modelini uygulamışız. ...özel sektörü adeta cezalandırır gibi ikinci plana atmışız"... Bu fiili duruma meşruiyet, uluslararası planda hukuki bir konum kazandırmak için siyasi formüller arıyorlar. Birand'ın son sözü: "Dünyanın bugün içinde bulunduğu koşullar karşısında, Türkiye'nin tutumu haklıdır. KKTC kolaylıkla harcanmaması gereken, son derece önemli bir unsurdur."

Hep "Türkiye ve KKTC" diyorlar ya, KKTC'nin açılımı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'dir, siyasi olarak tanıdıkları, ama her iki yazarın da uzun uzun yazmaya gerek görmedikleri...

İşkadını Sıdıka Atalay, kendisiyle Milliyet gazetesinde yapılan röportajda (18.11.1996), Güneydoğu'ya nasıl Doğu Holding kurulması için çalışılıyorsa, Kıbrıs'a da aynı şeyin yapılması gerektiğini düşündüğünü söylemiş. Hem de "siyasi belirsizlik ne olursa olsun, elimiz mahkum, çünkü orası bizim güney karakolumuz"muş...

Atalay meğerse Kıbrıslıymış... Evet, mesele, ekonomik zenginliği ele geçirme.

ÖDP'nin Kıbrıs'taki muhatapları

Yazının başlığı 'Kıbrıs Örneğinde Türkiye Solu' iken ne demeye bunları anlatıyorum, değil mi? Biz; fetihe, işgale, istilaya, ilhaka, istimlaka karşı olan Türkiye'deki solcular, insan hakları savunucuları, feministler ne düşünüyoruz, KKTC'nin Türkiye'ye bağlanması hakkında? Alalım mı?..

ÖDP örneğini ele alayım.

ÖDP'nin kuruluşuyla kendisini kapatan Birleşik Sosyalist Parti (BSP) geçen yıl Yunanistan Komünist Partisi (KKE) ve Kıbrıs komünist partisi AKEL'i (Emekçi Halkın İlerici Partisi) Türkiye'ye davet ederek, birlikte 15, 16, 17 Eylül tarihlerinde yaptıkları toplantılardan sonra ortak çalışma kararı almışlardı. Önerileri, "gerek Kıbrıslı Rumların ve gerekse Kıbrıslı Türklerin çıkarları doğrultusunda" idi...

Ama 6-7 Eylül Olayları'nın yıldönümüne tesadüf eden günlerde ÖDP Genel Başkan Yardımcısı, partisinin "her adımında Kıbrıslı Türklerin demokratik güçlerini muhatap alarak hareket edeceğini" beyan ediyordu... Saruhan Oluç'un bu açıklamasında neden tüm Kıbrıslı demokratik güçlerin değil de, Kıbrıslı Türklerin muhatap alındığını –bir açıklık getirilmediğinden– anlamak mümkün olmadı. ÖDP Genel Başkan Yardımcısı, Kıbrıslı Türklerin yüzde 75'inin göç ettiğini, mesela Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türklerin sayısının, Kıbrıs'ta yaşayanlardan fazla olduğunu biliyor mu, o da belli değil. Kıbrıs sorununun çözümü için neden Kıbrıslı Rumları muhatap almadığı sorusunu bir yana koyup, şunun cevabını hiç olmazsa bilmek isterdim: Oluç, 1974'ten sonra Kıbrıs'a yerleştirilenleri "Kıbrıslı Türk" sayıyor mu? Rumlardan kalan yerlere Türkiyeli Türk, Kürt, Laz Müslüman nüfusun taşınmış olmasını onaylıyor mu?

ÖDP'nin politikasına yön verme niyet ya da iddiasındaki kişiler, Kıbrıs'taki son nüfus sayımının hangi amaca hizmet ettiğini iyi düşünecek olurlarsa, bu sayımdan çıkacak "Türkleri" Kıbrıs halkı falan saymanın, yapanın yaptığının yanına kâr kalması demek olacağını anlayacaklardır sanıyorum. Yoksa, aksi; yeni fetihlere, işgallere, ilhaklara, istimlaklara cesaret vermek olur.

Dünyada Türkiye dışında hiçbir devletin tanımadığı (galiba Ziya ül Hak rejimi tanımıştı) KKTC'den muhatap arayan ÖDP kendini şu bakımdan BSP'den ileride görüyor galiba:

BSP'nin muhatap alacağı Kıbrıslı Türkler yoktu, onlarla ilişkileri zayıftı, oysa bizim var! BSP'nin "gerek Kıbrıslı Rumların ve gerekse Kıbrıslı Türklerin çıkarları doğrultusunda" olan önerisi, ÖDP'de, "Kıbrıslı Türklerin çıkarları doğrultusunda" değişirse, bu, ilerleme değil, gerileme olur ancak...

Kıbrıs politikası bakımından ÖDP nereye gidiyor, anlamak zor. Çünkü mesela, Kıbrıs'ta, AKEL'in gençlik örgütü EDON'un 22-24 Kasım tarihli kongresine ÖDP gençliğini temsilen katılan Hakan Güneş de, "bölgedeki bir dizi sorunun tek yanıtı olabilecek olan ilerici ve sosyalist çözümün bölgedeki tüm örgütlerin ortak inisiyatifiyle gerçekleşebileceğini" söylemiş (7. 12. 1996, Söz). Genel başkan yardımcısıyla gençlik temsilcisinin söyledikleri örtüşmüyor. Politikada bir değişim, netleşme süreci mi, yoksa her kafadan ayrı bir sesin çıkması durumu mu bu; anlamak zor.

Yenir yutulur gibi olmayacak ama, eğer Saruhan Oluç'un basın açıklamasını temel alacak olursak, bu gidişin nereye varacağını göstermek bakımından şunu da sorayım: 'Nerede Türk varsa ÖDP oradadır' mı olacak yoksa?

Problemi karmaşıklaştırmak pahasına şunu da ekleyeyim. Tarihi boyunca, kapanın elinde kalan Kıbrıs'ta Osmanlı egemenliği mi kalıyor akıllarda kala kala. Ada İngiltere egemenliğine nasıl fi tarihinde girip fi tarihinde çıktıysa, Osmanlı da egemenliği fi tarihinde eline geçirmiş, fi tarihinde kaybetmiş. (Osmanlı, fethettiği yerlere nüfus taşımış, bırakmış; İngiltere üs.) Eski müstemlekemiz olarak bakmıyoruz Kıbrıs'a, değil mi?..

~~Birinci bölümde~~, Kıbrıslılara akıl vermekten vazgeçelim demiştim. Umarım, Kıbrıs'ta ne olup bittiği bizi ilgilendirmez şeklinde anlaşılmamıştır. Bize düşenler de var:

Kendi köpeklerimizi tutmak. (Hayvanlara haksızlık oldu, ama daha anlaşılır bir laf bulamadım, özür dilerim.)

Mesela, artık çok geç olsa da, bir önerim var: Bizler Kıbrıs sorunu çözülmedikçe Kıbrıs'a yerleşmeye gitmemeliyiz. Adını koysa da koymasa da, bu gerçeği teslim etse de etmese de, buradan yerleşmeye gidecek bir muhalif, o muhalefet ettiği iktidarı, militarist gücü arkasına almış, ona dayanmış olur.

Ayrıca, Kıbrıslılar da Kıbrıslı Türklerden ibaret olmadığı gibi, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumlardan ibaret de değildir. Ada'da Türklerin varlığı meşru, mesela Maronitlerin, Çingenelerin, Siyahların, Yahudilerin varlığı gayrimeşru mudur?..

Kıbrıs sorununun neredeyse çözümsüz noktaya gelmiş olduğunu, bunda da biz Türkiye solunun payı olduğunu düşünüyorum. Bu görüşümde, 1996 insan hakları haftasında Demokrasi ve İnsan Hakları Hareketi'nin davetiyle gittiğim Kuzey Kıbrıs'taki izlenimlerimin de etkisi oldu. Pek sevimli bir referans olmayacak biliyorum, ama ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 1 Aralık 1996 tarihli "Kıbrıs ve Türkiye" raporunda geçen şu ibarelerin doğru olduğuna inanıyorum:

"Türkiye Kıbrıs sorununun bir çözüme kavuşmasını istediğini söylemesine karşın, gerçek bunun tam tersi. Türk halkının yüzde 91'i hükümetin yürüttüğü genel Kıbrıs politikasının ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne verilen desteğin arkasında."

Benim kim olduğumu biliyor musunuz bakayım

Türkiye sol kamuoyunda önemli yere sahip olan; Demokrasi, Öküz gibi yayın organlarına da sık sık yazan Mihri Belli, biz Söz okurlarına Yunanlıları şikayet etti (7. 12. 1996), Yunanistan Komünist Partisi özelinde, kendisine gösterilen ilgi ve ilgisizliği ölçü alarak... ÖDP'li Belli'ye göre, Yunanistan Komünist Partisi, kendisine başımızın üstünde yerin var dediğinde iyidir, mücadelecidir; pek yüz vermediğinde kötüdür, solculuğundan çok şey kaybetmiştir.

"Sanki adama Yunan direnişine katılmış olan tek yabancı gönüllü, hem de bir Türk değil de, komşu bakkal yol soruyordu. (..) Hem o adamın tavrı, 1983'te Atina'da karşılaştığım komünist partililerin bana karşı tutum ve davranışlarıyla çelişiyordu. Atina'da bana yardımcı olmak için ellerinden geleni yapmışlardı."

O, kendisine yardımcı olmak için ellerinden geleni yapan Yunanistan Komünist Partisi'ne ise Belli ayağını sürüyerek gitmiş aslında -kimbilir hangi önyargılarından dolayı: "1983'te ben, ayıp olmasın diye, kapılarını çaldığımda"...

Kişisel görüşünü "bizce bu olumlu bir gelişme idi" gibi cümlelerle ifade eden Belli, Yunanistan Komünist Partisi'ne, Yunan iç savaşıyla ilgili, "savaşçıların nasıl disiplinli, coşkulu bir hava içinde olduklarını" anlatan bir kitabının yayınını üstlenmediği için oldukça kırgın. Bu nedenle duyduğu hayal kırıklığı ve öfkeyi, teorize ederek, inceden inceye genelleyerek, bizimle paylaşıyor. Kimbilir kaç hayranı o yazısından sonra, "tabii, zaten Yunanlıların komünistleri bile milliyetçidir, Türk düşmanıdır" demiştir.

Kıbrıs'ta gerçekçilik ve zalimlik

MÜMTAZ SOYSAL

BUGÜN, Kıbrıs'ta bayram, ...huriyet Bayramı.

Ama, anavatanla birlikte kutlanan ...kiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü değil de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yıldönümü.

Yalnız, 'KKTC'nin kuruluş yıldönümü' demek, 'Kıbrıs Türkleri ancak ...'ten beri kendi kendilerini yönetiyorlar' demek değildir. Ondan önce, ...975'te kurulan 'Kıbrıs Türk Federe ...leti' vardı. Daha önce de 1963 Noel katliamından hemen sonra, yıkılan cumhuriyetteki Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile üç Türk bakandan kurulan bir komite ve onu izleyen geçici ve özerk Türk yönetimleri.

Kısacası, unutulmaması gereken ...ı şudur: Ada Türkleri, isyan ettikleri ...il, dışlandıkları için 33 yıldır ...

cülük rolüne soyunan herkes, ... 'özel temsilci'ler, bütün 'özel gö...'ler, Ada'ya bir-iki kere gidip gel... ve güçlükleri gördükten sonra a... nuca varıyorlar; ama kimse a... söyleyip gerçeği kabullenmiyor.

Niçin?

Nedenlerin başında, ... Ankara'nın açık seçik bir Kıbrıs ...kası oluşturmamış olması gelmekt... Daha doğrusu, böyle bir poli... açıkça dile getirmiş olmayışı. Ba... gıçtan beri, 'Görüyorsunuz, baş... lü olmaz; iki bağımsız devletle iş... layıp Ada'nın koşulları içinde k... güven yaratmaktan ve ancak... ortak organların kurulmasını teşvik... mekten gayrı çare yoktur!' dene... di, bugünkü yanlış beklentiler d... olmazdı. Türkiye, bu cesareti g... ...ne...miş ve gerçekleşmesini m... ...klarıyla ...

Mihri Belli, "O savaşı sizin partiniz yönlendirdi. O savaşa dair bu kitabı yayınlamak da size düşer; hele kitap o yılların direniş ruhunu yaşatmayı amaç edinmişse" demiş, Papagiras'a yazdığı mektupta. Kitabı Yunanistan Komünist Partisi'nin direniş ruhunu canlı tutmaya çalışıyormuş; basılmadığına göre demek ki, KKE direniş ruhunu canlı tutmaya çalışmıyormuş, dahası, bugün Yunan solu da sağı da İkinci Gerilla Savaşı'nı unutturma, tarihten silme gayreti içindeymiş.

Her fırsatta üç hilalli bayraklarla "Yunan"ı protesto ediyorlar

Yunan direnişine katılmış olması Yunanlılara neler kattı bilemem, ama Mihri Belli bunun kendisine kattığı şeyleri yazsaydı keşke. Dayanışmamızı sonradan başa kakarsak artık o dayanışma değil, karşılığı beklenen bir iyilik olur.

Minnet, şükran duygusu beklemek, iyilik yaptığımız tarafın karşımızda bundan dolayı ezilmesini istemektir. Ne yapıyorsak kendimiz için yapıyoruz, bunu bilince çıkaralım artık. Solda hâlâ şunu öğrenememiş olanlar var: Kimse kimseyi kurtaramaz. Boşuna demiyorlar, Tanrı bizi kurtarıcılardan korusun, diye. ("Kurtarılan" Kıbrıs'ın durumu ortada.)

Ne ki, kimse kimseyi kurtaramaz diye, mesela Kürtleri kurtaracak ben değilim diyen Türk muhalifler de var; bananeci, aslında kendi sorumluluğunu bilmek, görmek istemeyen. Yine bir örnekle düşüncemi açıklayayım: Çocuk hakları için çalışan yetişkinler, çocukları kurtarmak üzere yola çıkarlarsa, çocuk-yetişkin hiyerarşisini sağlamlaştırmaya hizmet ederler ancak. Ama kendi egemen, ezici konumunun bilincinde olanlar, çocuk hakları için çalışırken kendileri de özgürleşirler.

Kimsenin başına kakabileceğimiz bir iyilik yapmayalım lütfen, ama çeşitli kimliklerimizden kaynaklanan konumumuzun ezme potansiyeli taşıdığını, sorumluluklarımızı bilelim.

Nereden nereye geldi konu. En başa dönelim. Bu Yunanlılarla nasıl dost olunur; olunmaz ki, diyen Hürriyet gazetesinin Tufan Türenç'inden (4.11.1996) farklı olmalıyız biz muhalifler, çok farklı. Öyle bir fark ki, hemen fark edilebilen bir fark.

Bu bakımdan Milliyet gazetesinin Entellektüel Bakış sayfasında (11.11.1996) Prof. Dr. Ekrem Akurgal ile yapılan röportajın okunmasını öneririm, okumamış olanlara. Azer Bortaçina'nın,"kitaplarınızda ve gazetelerdeki yazılarınızda Yunanlılardan hep övgüyle söz ediyorsunuz. Eleştirilecek tarafları yok mu? Bizim kusurlarımızdan söz ediyorsunuz. Fakat karşı tarafın yaptıkları **daha da** kötü değil mi? Yunanlılar diyaloğa, dostluğa yanaşmıyorlar" türünden önyargılı, klişe soruları yöneltti-ği Akurgal'ın, sakin, soğukkanlı, yumuşak, ama kral çıplak demekten vazgeçmeyen cevaplarından öğreneceğimiz çok şey var: "Ellenler ..diyalog ve dostluk kurmak konusunda hep öncü olmuşlardır. (..) Türkiye ile Ellas arasındaki kültür ilişkilerini Ellenler başlattı. (..) Bizim dostluk derneğimizden önce, Atina'da Ellen-Türk Dostluk Derneği kuruldu ve bize 'Türkler neden böyle bir dernek kurmuyor?' işaretleri gelmeye başladı."

Aynı zamanda Ege Kültür Vakfı'nın da başkanı olan Ekrem Akurgal, Aziz Nesin'le birlikte Türkiye-Yunanistan Dostluk Derneği'ni kurmak için zamanın cumhurbaşkanı ve başbakanına başvurduğunda, icra makamının her nedense gerekli izni bir buçuk yıl gecikme ile verdiğini de belirtiyor...

Kıbrıs'ta hakların dostluğu ile ilgili bir çağrışım: Ada'nın Kuzey ve Güney kesiminden Türk ve Rum sivil toplum örgütlerinin diyalog toplantıları kesildi. Çünkü Türk tarafı yasakladı...

1996 Türkiye'de Enver Paşa yılı gibi oldu ya, ben de bu yılki son yazımı yine ona değinerek bitirmek istiyorum. Piyasada hâlâ solcu diye bilinen Cumhuriyet gazetesi, Enver Paşalı tarihle barışmayı savunduğu başyazısında resmi tarihi savundu: "Gerek şeriatçılar ve gerek Kürtçüler, laik Türkiye Cumhuriyeti'ne kem gözle baktıklarından, bugün okullarımızda belirtilen tarihe 'resmi tarih' adını vererek kendilerine göre bir 'alternatif tarih' oluşturmaya çabalıyorlar." (11.8.'96)

Nazım Hikmet efsanesini biz solcular yıkmadıkça, onun kuvayı milliye şiirlerini tuzla buz etmedikçe, tarihle barışmaktan anlaşılan Enver Paşalı tarih olacak...

"Dört nala gelip uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan bu memleket bizim."

Evet, büyük şairdir, hem de muhaliftir, ama büyük şairler de milliyetçi olabilirler, tıpkı cinsiyetçi olabildikleri gibi...

** 15 Kasım ve 18 Aralık 1996, Hürriyet.*

Bu bütçe yama tutmaz

Türkiye, 1997'ye 'dayanağı olmayan' bütçe hedefleriyle giriyor

6.2 katrilyonluk hayali bütçe

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu)- Hükümetin denk olacağı iddiasıyla harcama hedefini düşük tutup, gelir tahminini yükselterek hazırladığı 1997 bütçesi, 6.2 katrilyon liralık gider-gelir ödeneğiyle TBMM'de kabul edildi. 1997 bütçesinde kamu taşınmazlarının satışıyla elde edilmesi planlanan 250 trilyon liralık gelirin dayanağı olan yasa, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Tasarıdaki 450 trilyon liralık diğer büyük gelir kalemi olan PTT'nin T'sinin özelleştirmesi uygulamasının altyapı çalışmaları bile başlatılamadı. Bütçeden iç borç faiz ödemeleri için ayrılan 1.5 katrilyon liralık ödeneğin kullanımı, Hazine'nin ay başında yaptığı 1 yıl vadeli borçlanmayla yıl başlamadan tükendi. 1997 yılı bütçesi daha yıla girilmeden açığa düştü.

► REFAHYOL'un 'kâğıt üstünde denk bütçesi' Meclis'te kabul edildi. Ancak hükümetin 3 katrilyon lirayı aşan iç borç stokuna karşın, iç borç ödemeleri için ayırdığı 1.5 katrilyon liralık ödenek, Hazine'nin ay başında yaptığı 9 aylık ihale de bütçe yılı başlamadan bitti.

1997 bütçe yasa tasarısı dün TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. 6.2 katrilyon liralık bütçenin, 1 katrilyon 490 trilyon lira düzeyinde yüzde 23.8'i personel ödeneklerine, 524 trilyon liralık yalnızca yüzde 8 düzeyindeki bölümü de yatırım harcamalarına ayrıldı. Bütçeden iç-dış borç ödemelerini de kapsayan transfer harcamaları için yüzde 57.1 oranında 3.5 katrilyon liralık ödenek verildi. Bu ödeneğin 1.8 katrilyon liralık bölümü iç-dış borç faiz ödemeleri için kullanılacak.

Hükümetin 3 katrilyon lirayı aşan iç borç stoğuna karşın, bütçeden iç borç ödemeleri için ayırdığı 1.5 katrilyon liralık ödenek, Hazine'nin ay başında yaptığı 9 aylık ihale de bütçe yılı başlamadan bitti. Hazine'ni [illegible] bundan sonra 1997 yılında geri öde[illegible] mesi yapılmak üzere sattığı her b[illegible] nonun faiz yükü bütçeye açık ola[illegible] girecek.

Bütçeden, eğitim yatırımları iç[illegible] binde 9 oranında 60 trilyon lira[illegible] sağlık yatırımları için de binde 3 [illegible] nında 23 trilyon liralık ödenek ay[illegible] dı. Diyanet İşleri Başkanlığı'na 4[illegible] trilyon liralık ödenek verilen bütç[illegible] den Milli Savunma Bakanlığı 6[illegible] trilyon liralık pay aldı. Bütçedek[illegible] katrilyon liralık gelir kaleminin [illegible] katrilyon lirasını vergi gelir he[illegible] oluşturdu. Tasarıda geçen yıl yalnı[illegible] ca 250 trilyon lira olan vergi dış[illegible] normal gelirler kalemi 1997 için 1[illegible] katrilyon lira olarak belirlendi.

'Denk bütçe değil, densiz bütçe'

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM Genel Kurulu'nda 1997 yılı bütçe yasa tasarısı üzerinde görüşmeler tamamlanırken; muhalefet liderleri 1997 için **"kara tablo"** çizdiler. ANAP Genel Başkanı **Mesut Yılmaz**, **"denk değil, densiz"** diye nitelendirdiği 1997 bütçesi için, **"Bu bütçe hayalidir, ciddiye alınacak yanı yoktur. Bütçe, hastalık tablosudur"** dedi.

CHP Genel Başkanı **Deniz Baykal**, bütçenin **"şizofrenik"** olduğunu ileri sürerken, **"Ülkenin adil düzen balonlarına değil, can simitlerine ihtiyacı var"** diye konuştu.

TBMM Başkanı **Mustafa Kalemli**'nin yö[illegible] tiği bü[illegible] görüşm[illegible] leri sırasında ANAP ve CHP liderleri iktidarı eleştiri yağmuruna tuttu. ANAP lideri Yılmaz, Başbakan Erbakan'ın 1997 bütçesi ile Türk siyasi literatürüne hayali temel atmalar ve paketlerden sonra hayali bütçe kavramını da soktuğunu söyledi.

Baykal, bütçenin denklik savının temenni dışında bir anlamı olmadığını söyledi. **"Bir yandan IMF'nin gönlünü hoş tutmaya çalışan, öte yandan IMF'ye karşı çıkma tezahürünü barındıran"** bütçenin **"şizofrenik, tereddüt içinde, arafta"** olduğunu savunan Baykal, ülkenin hızla enflasyon çukuruna sürükleneceğini vurguladı. RP grubu [illegible] söz alan Diyarbakır [illegible] eki-li **Ömer Vehbi Hatipoğlu** ise, hükümetin **"İslamın birleştiriciliği"** unsuruna önem verdiğini söyleyerek, **"Görev başındaki hükümet, İslam'ın birleştirici özelliği ile Doğu ve Güneydoğu'daki yangını söndürme azmi içindedir. Bu amaçla, bütçede gelir dağılımındaki bozukluğu giderici tedbirler almıştır"** dedi.

Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Tansu Çiller**'in Rusya gezisini bahane ederek bütçe görüşmelerinden kaçmasının ardından, dünkü görüşmelerde bütçe üzerindeki eleştirileri yanıtlaması beklenen Erbakan da kürsüye çıkmadı. Erbakan, görüşmele[illegible] larla izle[illegible] karşın, hükümet adına eleştirileri RP'li Maliye [illegible] kanı **Abdüllatif Şener** yanıtladı. ANA[illegible] lideri Yılmaz'ı üstü kapalı olarak eleş[illegible] tiren Şener, **"Biz,** 'İktidar ateşten gö[illegible] lek, muhalefette kalalım' **diyenler değiliz. Ya da** 'İktidarda kısa süre[illegible] ay kalalım' **diye düşünenlerdenden değiliz"** dedi. Şener, işçi ve memur i[illegible] bunların emeklilerine, enflasyonun üs[illegible] tünde ve büyüme oranına endeksli o[illegible] rak zam yapıldığını ileri sürdü.

Yapılan oylama sonucunda 19[illegible] Mali Bütçe Yasa Tasarısı, TBMM G[illegible] nel Kurulu'nda kabul edilerek yasal[illegible] tı. Daha sonra kürsüye gelen Başb[illegible] k[illegible] Erbak[illegible] kısa bir t[illegible] ekkür konuş[illegible] yetin[illegible]

Öngörülen rakamların gerçekle ilgisi bulunmadığı, Erbakan'ın, nisan ayında ek bir bütçe hazırlanacağını ifşa etmesinden belli. '97 bütçesi en büyük açıklı bütçe sıfatıyla tarihe geçmeye adaydır. Gerçekçi tahminlerle 3 katrilyonluk bir bütçe açığıyla karşı karşıya kalındığını hep beraber göreceğiz.

Saruhan OLUÇ

Yakın tarihin ilk "denk bütçesi" olarak nitelenen 97 bütçesinin ne denli eksik ve gayriciddi olduğu 97'ye adım atılır atılmaz ortaya çıkacak. Zaten öngörülen rakamların gerçekle ilgisi bulunmadığı, Erbakan'ın, nisan ayında ek bir bütçe hazırlanacağını ifşa etmesinden belli. 97 bütçesi en büyük açıklı bütçe sıfatıyla tarihe geçmeye adaydır. Gerçekçi tahminlerle 3 katrilyonluk bir bütçe açığı ile karşı karşıya kalındığını hep beraber göreceğiz.

Bu bütçeye de, diğerleri gibi, çalışanlara yönelik kamu hizmetlerinin daraltılması anlayışı damgasını vuruyor. Kamunun üretici faaliyetlerden çekilmesi; kamunun sosyal ve kolektif hizmet üretiminin kısıtlanması; bu alanlara gittikçe daha az kaynak ayırarak sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik hizmetlerinin niteliğinin gerilemesi; ekonomik süreçlerin uluslararası ve yerel sermayenin ihtiyaç ve çıkarlarına göre düzenlenmesi uygulamalarının sürmesi bu bütçenin temel zihniyetini oluşturuyor.

Bütçenin temel özelliği, vergidışı normal gelirler kalemi altında kamu arazileri, lojmanları, dinlenme tesisleri, enerji santralleri ve Türk Telekom'un satışına bel bağlanması, bütçe gelirlerinin ise kirli savaş ve faiz ödemeleri için savrulmasıdır.

Bütçe, gelir transfer aracı haline gelmiştir

90 sonrası yaşanmakta olan iktisadi krizin temelinde, devletin sermaye kesimine yönelik gelir transferi ve kaynak aktarımı politikaları yatmaktadır. Krizi kamu ekonomisinin büyüklüğüne bağlama eğilimi Refahyol koalisyonu tarafından da sürdürülse de, eldeki veriler, hızla büyüyen kamu finansman açığının ve bunun getirdiği makro dengesizliklerin nedeni olarak, özel sermaye kesiminin 90'larda gelirlerini koruyabilmesi için uygulanan bir dizi dönüşüme işaret etmektedir.

Devlet, vergi ve teşvik sistemini sermaye lehine kullanma konusunda stratejik bir tercih yapmış ve bu yönde politikalar uygulamıştır. Örneğin kurumlar vergisinin bütçe gelirleri içindeki payının tarihsel olarak çok düşük değerlere ulaşması tesadüf değil, bilinçli bir tercihin sonucudur. Büyük kısmı çalışan halk kitlelerince ödenen dolaylı vergi yükünün giderek artması, buna karşılık dolaysız vergilerin adil yük dağıtma özelliklerinin tamamen budanması da gene bilinçli tercihin ürünüdür.

Devlet bütçesi yıllardır bir gelir transferi aracı olarak çalıştırılmaktadır. Bütçe doğrudan doğruya iç borç faiz yükünün denetimi altına girmiştir. İç borç idaresi, rantiye kesime yönelik bir gelir transfer mekanizması olarak işlemektedir.

Bugün ekonomik politikalarda ve dolayısıyla bütçe düzenlenmesinde emekçiler lehine, çalışan halk kitlelerinin çıkarları ve güvenli bir bugünü ve geleceği doğrultusunda bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç vardır. Bu değişikliğin yönelimini kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

1- Kamu kesiminin müdahale alanlarının genişletilmesi; teknik deyimiyle, kamu harcamalarının milli gelirdeki payının yükseltilmesinin hedeflenmesi gerekir.

2- Ekonomik gelişme, demokratik katılım süreçlerinin işletildiği bir anlayışla gerçekleştirilmelidir.

3- Bütçeler, planların yıllık programlarının parasal olarak ifade edildiği belgelerdir. Ve dolayısıyla bir planın uygulama araçlarıdır. Planın oluşturulmasına katkıda bulunanların, uygulamada da katkıları sağlanmalıdır. Bütçe hazırlığı sürecinde, yaşamı bu kararlardan etkilenenlerin, onları temsil eden sivil toplum kuruluşlarının karar mekanizmalarında aktif olarak yer alması gerekir.

Böylesine bir karar sürecine sahip bir bütçe yapısı oluşturulduğunda, doğal olarak sermayeye yönelik, sermaye egemen mevcut kaynak tahsis mekanizmaları yerine, bu tahsis kararlarından olumsuz bir şekilde etkilenen geniş halk yığınlarına yönelik, onların lehine bir tahsis mekanizması gerçekleşecektir.

Bu anlayış çerçevesinde kamu harcama politikaları şu şekilde sıralanabilir:

1- Kamu harcamalarının bütününe egemen olunmalı ve özel mekanizmaların ağırlıklı olduğu harcama yapısına son verilmelidir. Bu amaçla fonlarla ilgili tutarlı bir tasfiye planı oluşturulmalıdır.

10 soruda '97 bütçesi

Soru 1: *Bu metne bütçe denebilir mi?*

1997 bütçesi, belki de tarihte ilk kez bütçe rakamlarının ardında yatması gereken ekonomik ve sosyal politikalar ile bunların yaratabileceği sonuçlar göz önüne alınmadan, gelişigüzel kalem darbeleriyle hazırlanmış bir kağıttan ibarettir.

Soru 2: *Bu bütçe denk olabilir mi?*

Bütçenin gelir gider dengesi gerçekçi öngörülere dayandırılmadan, ancak kağıt üzerinde bir denge sağlandı. En çarpıcı örnek 3914 trilyon olarak planlanan bütçedeki faiz ödemelerinin bir çırpıda 1864 trilyona düşürülmesiydi. Bunun 1500 trilyonu iç borç faiz ödemelerine ayrılmışken, daha kasım ortasında '97'ye ilişkin faiz ödeme yükümlülüğünün 1511 trilyona ulaşması, bu bütçenin denk olamayacağının en açık kanıtıdır.

Soru 3: *Bu bütçeye IMF ve Dünya Bankası bütçesi denebilir mi?*

1997 bütçesi, kamu çalışanlarına enflasyonun altında maaş artışı vermek, ekonomide tercihleri sermaye lehine kullanmak, kamu mülkiyetindeki arazi, lojman, dinlenme tesisi dahil neredeyse her kategorideki varlığı özelleştirme kapsamına almak bakımından IMF ve Dünya Bankası'na göz kırpan bir bütçedir.

Soru 4: *Bu bütçe borçlanma sorununa çözüm getirebilir mi?*

1997 bütçesi vergi dışı normal gelirlerin yüzde 765 artışla 167 trilyondan 1445 trilyona yükselmesine bel bağlamıştır. Kamu mülkiyetindeki varlıkları haraç mezat satarak 10 milyar dolar civarında gelir elde etme hedefi çalışanlar açısından arzulanır olmamak bir yana, gerçekçi de değildir. Faiz kalemlerinin olduğundan düşük gösterilmesi soruna çare olmayacak, bir borç konsolidasyonuna gidilmediği takdirde iç ve dış borç faizleri 4 katrilyona kadar sıçrayacak, bu bütçe tam bir faiz ödeme bütçesi haline gelecektir.

Soru 5: *Bu bütçe adil bir bütçe midir?*

1997 bütçesi çalışanlara ilk altı ayda yüzde 30 maaş zammı, yıl içinde ise personel giderlerinde yüzde 71.8 artış öngörüyor. Tüm göstergeler, 1 yıllık borçlanmaya yüzde 120 faiz verilmesi, KDV artış tahmininin yüzde 90 olarak belirlenmesi, enflasyonun yine yüzde 80'lerin altına düşmeyeceğinin delilidir. Bu bütçe, büyük kısmı halk kitlelerince ödenen dolaylı vergilerin ağırlığının yüzde 60'ı bulacağı, bu yönüyle de gelir dağılımını daha da bozan adaletsiz bir bütçedir.

Soru 6: *Bu bütçe topluma güvenli bir gelecek sağlayabilir mi?*

Sağlık ve eğitim harcamaları toplamının yüzde 15'i bulmaması, kalkınmayı amaçlayan bir ülkede yatırımların yüzde 20 civarında olması gerekirken, yüzde 8 düzeyinde kalması, bu bütçede uzun dönemli bir perspektif olmadığını ispatlıyor. Sosyal güvenlik harcamalarındaki artış ise öngörülen yüzde 65 enflasyonun da çok altında, sadece yüzde 53.6 olarak belirleniyor. Bütçeden onca dul, emekli, yetime ödenecek kaynak miktarı toplam harcamaların yüzde 8.5'inde kalıyor.

Soru 7: *Bu bütçe işsizlik sorununa çözüm getirebilir mi?*

1997 bütçesinde hem doğrudan istihdamı artırıcı bir perspektif bulunmaması, hem de kamu yatırımlarının iyice budanması sonucu işsizlik sorununa bir çare beklenmemelidir.

Soru 8: *Bu bütçe enflasyona çözüm getirebilir mi?*

1997 bütçesinde enflasyon yüzde 65 olarak öngörülmesine karşın, vergi gelirlerini kalıcı olarak artıracak, kayıtdışı sektörü kayıt altına alacak bir önlem getirilmediği için kamu açıklarının, dolayısıyla enflasyonun artışı kaçınılmaz görünüyor. Özelleştirmeler yoluyla "bir defalık gelirlere" dayanılması, vergi toplama yerine borçlanma tercihine dayalı bir bütçe modeli benimsenmesi, enflasyonun azalmak bir yana, artacağının habercisidir.

Soru 9: *Bu bütçe barışa hizmet eder mi?*

Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçeleri toplamı 1005 trilyondur. Buna Savunma Sanayii Fonu'nu da eklerseniz, savaşın ülkeye ağır maliyetinin artarak süreceği kaba taslak görülebilir. Yaklaşık yüzde 70'i savaşa aktığı bilinen Diğer Cari Harcamalar kaleminin yüzde 65 enflasyon varsayımında, yüzde 103 artışla reel bir büyüme göstermesi irkilticidir.

Soru 10: *Bu bütçe kamu çalışanlarına yapılan vaatleri gerçekleştirebilir mi?*

6 aylık maaş artışının geçmiş enflasyona değil, gelecekteki enflasyon tahminine bağlanmasından, 1997'de kamu çalışanlarının gelirlerinde yüzde 20 civarında bir erozyon planlandığı hissediliyor. Nitekim ilk altı ay için verilen yüzde 30 maaş zammı bu tezi doğruluyor.

2- Rant aktaran değil, kamu hizmeti üreten bir bütçe yapısı oluşturulmalıdır.

3- KİT'lerin ve Sosyal Güvenlik Kuruluşları'nın kendi reform programlarına göre yeniden yapılandırılmaları devam ederken, bunlara bütçeden kaynak aktarma politikası kesintisiz olarak sürdürülmelidir.

4- Sosyal nitelikteki harcama kalemleri artan talebi karşılar hale getirilmelidir.

5- Personel harcamalarını bir maliyet kalemi olarak değerlendiren ve onu kamu hizmeti üretiminin bir unsuru olarak görmeyen mevcut yaklaşıma son verilmelidir.

6- Bütçedeki katsayı artışlarıyla sınırlı tutulan kamu personel ücret politikasına son verilmeli ve memurların grevli ve toplusözleşmeli sendikal haklarla donatılması sonucu, kendi mücadeleleriyle hakları olan ücreti almaları sağlanmalıdır.

Aynı çerçevede kamu gelirleri politikaları ise şu şekilde sıralanabilir:

1- Vergi yükü artırılmalıdır. Yük artırılırken, yükün emek kesimi üzerindeki ağırlığı azaltılmalıdır. Vergi gelirleri içerisinde dolaysız vergilerin payı artırılmalıdır.

2- Vergilendirilmeyen alanlar vergi kapsamına alınmalıdır. Bu çerçevede 80'li yılların ilk yarısında kaldırılan servet beyannamesi yeniden getirilmeli, servetlerin vergilendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, gelir ve kurumlar vergisi kapsamı dışında tutulan alanların kapsam altına alınması öngörülmelidir. Böylelikle sermaye kazançları vergilendirilmelidir.

3- Kamuya gelir getirici yeni alanlar bulunmalıdır. Üretken sektörlere kamu öncülüğünde yatırım yapıldıkça, bu yeni yatırım alanları uzun dönemde yeni gelir kaynakları ve dolayısıyla vergi rezervleri ortaya çıkaracaktır.

4- Vergi istisna ve muafiyetlerinin sınırlandırılmasıyla verginin geniş tabana yayılması sağlanmalıdır.

5- Artan oranlı sistem, yüksek gelirli kesimleri hedefleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

6- Üretim, yatırım kavranabilir ve kontrol edilebilir bir konuma getirilerek, vergi potansiyeli yükseltilmelidir. Sadece başbakana tahsis edilen ödenekler örtülü değil, neredeyse, ekonominin kendisi örtülü ve gizli konumdadır. Bu örtü çalışan kitleler iradesiyle kaldırılmaladır.

7- Yüksek gelir gruplarının lehine olan vergi aflarına son verilmelidir. Vergi affı hukuki olabilir, ama meşru olarak görülmemelidir. Vergi, kamu hizmeti için alınan bir paradır. Af bu tür hizmetlerin aksaması demektir. Dolasıyla, bu tür aflara kesinlikle izin verilmemelidir.

8- Finansal işlemler, sermaye akışları, faiz gelirleri üzerindeki vergi yükü artırılmaladır.

9- Bütçe, işsizliği ortadan kaldırarak, yeni istihdam olanakları yaratacak bir perspektife, bu perspektifi sağlıklı bir büyümeyle birleştiren bir anlayışa kavuşturulmalıdır.

10- Yaşlıları, çocukları, özürlüleri koruyan, destekleyen, eğitim ve sağlık hizmetlerini toplumun tüm üyelerinin eşit kullanımına açan bir anlayışla bütçe hazırlanmalıdır.

Alternatif bir bütçenin gelir yapısı, kamu maliyesiyle ilgili olduğu kadar ülkenin tüm ekonomik sisteminin sınıfsal politika tercihleriyle de ilgilidir. Dolayısıyla, ekonominin tümü kavranmadan, alternatif bir ekonomi programı geliştirilmeden bu gelir politikasını uygulamak mümkün değildir.

Katliamın 18. yıldönümünde üniversitelerde forumlar düzenlendi

Maraş! Bir daha asla!

Bülent YOLDAŞ- Bülent ERGÜN

Maraş katliamı 18 yıl sonra üniversite öğrencileri tarafından protesto edildi. Protesto hazırlıklarına bir hafta öncesinden başlayan öğrenciler kampüslerde gerçekleştirdikleri forumlarla ölenleri andılar, faşizme öfkelerini haykırdılar. 24 Aralık öncesi okul duvarları çeşitli sol grupların ve akımların Maraş katliamını protesto eden afişleriyle ve duvar gazeteleriyle dolmuştu. Bu afiş ve duvar gazetelerinde Maraş katliamını gerçekleştirenlerin dün olduğu "kahraman, şerefli" olarak çıkarılmalarını ve devletin üst makamlarında oturmalarını protesto ettiler.

Öğrenciler, o gün Maraş'ta yapılan katliamda aynen Çorum, Çukurca, Bahçelievler, '77 1 Mayıs ve Sivas'ta olduğu gibi demokrasi mücadelesinin önüne set çekmek, özgürlükleri, insanca yaşama hakkını yok etmek için yüzlerce insanın katledildiğini hatırlattılar ve bugün de yüzlerin farklı ama faşizmin kirli yüzünün aynı olduğuna dikkat çektiler. Yapılan konuşmalardan, atılan sloganlardan ve söylenen marşlardan sonra öğrenciler dağıldılar.

İstanbul Teknik Üniversitesi Maslak Kampüsü'nde de yaklaşık 150 öğrenci katliamı protesto eden bir gösteri yaptılar. Yemekhane önünde toplanan öğrenciler "Maraş! Asla Unutmayacak, Asla Affetmeyeceğiz" yazılı bir pankart açarak saygı duruşunda bulundular. Öğrenciler yaptıkları açıklamada, Maraş katliamının amacının yükselen toplumsal muhalefetin önünü almak olduğunu belirttiler.

Öğrenciler bir süre önce ülkücü faşistlerce gerçekleştirilen satırlı saldırıyı protesto etmişlerdi.

Yıldız Teknik Üniversitesi'nde de yoğun polis yığınağı altında 200'e yakın devrimci-yurtsever öğrencinin katılımıyla forum düzenlendi. Orta kantin önünde yapılan forumda öğrenciler, "Maraş'ı Unutma- Faşizme Geçit Yok" pankartı açarak, Maraş katliamını lanetleyen konuşmalar yaptıktan sonra dağıldılar.

24 Aralık Maraş katliamının ve bugünkü uzantılarının teşhir edildiği en ilgi çekici çalışma İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde gerçekleştirildi. "Gençlere Özgürlük Cephesi" imzasıyla yapılan bir çalışmada Maraş, Çorum, Çukurca, Bahçelievler ve Sivas katliamlarının fotoğraflarından oluşan bir pano kantin girişindeki duvara asıldı. Pano önünde katliamın izlerini sembolize eden, kanlı gömlekler, parçalanmış eşyalar ve sahipsiz ayakkabılar sergilendi. Kantine inen merdivenlerin başından başlayarak, pano önüne kadar mumlar yerleştirilerek, "Karanlık Aydınlatıldı."

24 Aralık Salı günü saat 12.30'da Maraş katliamı, İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde düzenlenen bir forumla protesto edildi.

Merkez kampüs bahçesinde toplanan 200'ü aşkın bir öğrenci grubu yaptıkları açıklamalarla Maraş olaylarında hayatını kaybedenleri saygıyla anarken, olaylara neden olan kişilerin bugün karşımıza şu gibi bugün de işbaşında oldukları, yüzler farklı olsa da faşist hareketin kirli yüzünün değişmediği vurgulanıyordu.

Müslüman Gençlik taraftarlarıyla gerginlik...

24 Aralık öncesinde asılan afişlerde yazılı olan ve forumda sıkça atılan "Dün Maraşta, bugün Sivas'ta, çözüm faşizme karşı savaşta" sloganını gerekçe gösteren "Müslüman Gençlik taraftarı" islamcı öğrenciler Maraş katliamını protesto eden öğrencilerle tartıştı. Sivas katliamının haklı olduğunu, çünkü Aziz Nesin'in Muhammed'e ve allaha küfür ettiğini, bu yüzden de ölümü hak ettiğini söyleyen islamcı öğrenciler "Biz orada devlet yanlılarını cezalandırdık, bunun faşizm ile ne ilgisi var" diyerek devrimci öğrencilerle tartıştılar.

İletişim Fakültesi'nde yaşanan gerginliğin ardından, İÜ Merkez Kampüsü'nde Hukuk Fakültesi'ne gelen Müslüman Gençlik taraftarları okulda "Müslüman Gençlik" imzasıyla, "Sivas Gerçeği" başlıklı bir afiş astılar. Afişte, "Aziz Nesin peygamberimize küfür eden Şeytan Ayetleri kitabını yayınlayarak ölümü hak etmiştir. 'Yaşasın halkların kardeşliği' diyen sol zihniyet Maraş olaylarıyla Sivas'ı birbirine karıştırmaktadır. Yaşasın Sivas Kıyamımız" sözlerine yer veren islamcı öğrencilerle bu afişe tepki gösteren devrimci öğrenciler arasında gerilim doğdu. Bu afişin indirilmesini isteyen devrimci öğrencilerin uyarısı üzerine afişi bina içinden alan islamcı öğrenciler bu kez bahçe duvarına astılar. Bunun üzerine karşılıklı olan toplanma ve gruplaşma başladı. 100 kadar islamcı öğrenci toplanırken hukuk ve iktisat fakültelerinden çıkarak bir araya gelen 200 kadar devrimci öğrenci islamcı öğrencileri aralarına aldılar. Afişi indirmelerini bir daha istediler. Devrimci öğrenciler afişi indirme kararlılığıyla, "Faşizme Karşı Omuz Omuza" "Sivasın Hesabı Sorulacak" sloganları atmaya başlayınca Müslüman Gençlik taraftarları da tekbir getirerek astıkları afişi indirmek zorunda kaldılar. Ardından namaz kıldılar.

Afişin indirilmesi ile birlikte gruplar dağıldı ve islamcı öğrenciler topluca okuldan ayrıldı.

Türkiş parti geliyor!..

Nazif OFLAZ

Emeğin partisini kurmak kolay mı? Sırf "başkalarının partileri var, emekçilerin de partisi olsun" diye böyle bir parti kurulur mu? Kurulursa bu emek partisi olur mu? Soruları uzatmaya gerek yok. Hayır. Parti kurmak ve etkin kılmak ciddi bir iştir; hele bu, emeğin partisi olmak iddiasını taşıyorsa... Zira bu partinin savunması gereken emekçi/ezilen çıkarları ve değiştirmesi gereken bir "toplumsal yaşam" var. Bu anlamda ciddiyetin daha da artacağı muhakkak. Öyle herkes ya da her kurum ben "böyle bir parti kuruyorum" diyerek, bu işi yapamaz... Partiyi kursa bile bu iddiasının içini dolduramaz; diğer mevcut partilerden birisi olur. Meşakkatli, mücadele etmeyi, bedel ödemeyi gerektiren ve birtakım pozisyonların reddini ve her türlü baskıyı göze almayı gerektiren bir iş; emekçilerin/ ezilenlerin partisini kurmak/ yaşatmak... Devlet ve sermayeyle didişmeyi, kavga etmeyi göze almayı gerektirir...

Açıktır ki, emekçi partisi kuracaksanız ciddi bir iş yaptığınızın bilincinde ve kararlılığında olmalısınız. Ve bu işi emekçilerle birlikte yapmalısınız. Eğer onları kurtarma diye bir derdiniz yoksa, hep birlikte kurtulmak istiyorsanız ve bu kurtuluşun emekçi kitlelerin eseri olduğuna inanıyorsanız ve kendinize bir "iktidar odağı" aramıyorsanız, bu işi böyle yapmanız zorunlu...

Böyle yapmayanların, kurdukları partinin emekçilerin partisi olduğunu söylemeleri de bir şeyi değiştirmez. İddia başka, gerçek başka... Teori gri, hayat ise yemyeşil...

Parti geliyor!..

Türkiye'nin en fazla üyeye sahip işçi konfederasyonu Türk-İş bünyesinde yeni bir siyasi parti kurma tartışması yapılıyor. 3 Aralık 1996 tarihli başkanlar kurulu bildirisinde Türk-İş'in bir parti kurması konusu yer aldı ve bu konunun tabanda tartışılması istendi. Bildiride özetle, "İşçi sınıfımız ve Türk-İş siyasete ağırlık koymalıdır. Türk-İş'in önderliğinde ve Türk-İş Genel Kurul kararları doğrultusunda bir siyasi parti oluşturulması konusunun tüm teşkilatlarımızda tartışılması sürdürülecektir" denilmektedir.

21 Aralık'ta İstanbul'da yapılan Marmara Bölge Toplantısı'nda ise, "nüfusun yüzde 95'ini oluşturan işçilerin, memurların, emekçilerin, işsizlerin, küçük esnaf ve sanatkarların ve köylülerin çıkarlarını koruyacak ve Türkiye'ye sahip çıkacak bir siyasal partinin oluşturulması çalışmalarına ağırlık ve hız verilmesi" kararı alındı. Türkiye'de bir siyaset boşluğu bulunduğu vurgulanan toplantı sonuç bildirgesinde, "Bu boşluğu halkımızın öncüsü Türk-İş doldurmalıdır; başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm çalışanlar doldurmalıdır. İşçi artık yönetilen değil, yöneten olmalıdır" denildi.

Hoşgeldiniz... Ve geçmiş olsun...

Hayırlı olsun!... Gazanız mübarek olsun, sayın Türk-İş yöneticileri ve cümle alem sendikacılar. Sonunda siz de hidayete erdiniz ve hakikati keşfettiniz... Bu iş partisiz olmuyormuş demek ki...

Hem nasıl olsun ki, esas getiri politikada değil mi? Geç de olsa anladınız bunu... Solcu taife yıllardan beri sürekli durup demez mi; bu iş partisiz olmaz, işçilerin kurtuluşu partiden/ siyasetten geçer, işçi hareketi siyasallaşmalıdır, diye... Anlaşılan siz de bu fikri içselleştirerek (!) hareket ediyorsunuz. Parti fikri buradan doğmuş olsa gerek. Tekrar tekrar hayırlı olsun, bu girişiminiz. Ve inşallah muvaffakiyetli olursunuz... Bütün umudum ve emekçilerin umudu sizlerde anlıyor musunuz? Kurun partiyi ve kurtarın bizi bu sermaye partilerinden... Ve bilcümle dertlerimizden...

Mevcut sol/ sosyalist partiler mi? Onlar da grup partileri zaten. Hem de kıdemli ve değerli bir uzmanınızın dediği gibi onların "kapitalizmi aşma ve yeni bir toplumsal sisteme geçme" perspektifleri var. Aman uzak durun... Partinizi kuruncaya kadar mevcut sermaye partilerinin peşine takılmak, bunlara yaklaşmaktan daha iyidir...

Bu arada bütün işçilerimize/ emekçilerimize de geçmiş olsun, pardon hayırlı olsun. Bugüne kadar ekonomik haklarınızı cansiperane savunan, bu uğurda nice bedeller ödeyen ve bir sürü zenginlikten, şatafattan mahrum kalan –hepsi aç bilaç vallahi- sendikacılarınız, sizin adınıza politika da yapacak ve artık sizin siyasi çıkarlarınızı onlar savunacak... Oh ne ala... Sizin hiçbir şey yapmanıza gerek yok. Onlar her şeyi biliyor ve yapacaklar. Artık bizi siyasetten kurtaracak birileri de var yani. Başka partilere oy vermenize ve tanımadığınız politakacılarca kazıklanmanıza gerek yok. Tanıdığınız ve sizi "sendikaten" kazıklayanlar, "siyaseten" de kazıklamak için adım attılar. Hem de "artık işçiler yönetmeli" diyerek... Sizin de gazanız mübarek olsun...Başka ne diyebilirim ki... Sevinin sevinebileceğiniz kadar ve sendikacılarınızı kutlayın... Bugünler bir daha geri gelmez.

Bütün işçilerimize/ emekçilerimize geçmiş olsun, pardon hayırlı olsun. Bugüne kadar ekonomik haklarınızı cansiperane savunan, bu uğurda nice bedeller ödeyen ve bir sürü zenginlikten, şatafattan mahrum kalan sendikacılarınız, sizin adınıza politika da yapacak ve artık sizin siyasi çıkarlarınızı onlar savunacak...

Biraz insaf!

Türkiye'de siyaset boşluğu olduğu ve bu boşluğun emekçiler tarafından doldurulması gerektiği, emek siyasetinin hakim olması gerektiği doğru, ancak bu işin sizin tarafınızdan -sendikacılar tarafından- yapılıp yapılamayacağı tartışma dışı. Çünkü siz bu işi yapamazsınız... Hatta bu işe önayak bile olamazsınız... Türkiye'de bir sendikal örgütlenme boşluğu da var ve siz bu boşluğu doldurmak değil, daha da genişletmek için çabalıyorsunuz. Siyasetin boşluğunu nasıl dolduracaksınız? "İşçiler yönetsin" diyorsunuz. Elhak bu da doğru. Ancak sendikaları işçilerden esirgemek ve yönetime gelmelerini engellemek için binbir kart açan sizler mi, ülkeyi işçilere yönettireceksiniz? Faşizan yasa ve uygulamalarla malül çalışma ilişkilerinin "düzeltilmesi" için etkinlik düzenlemeyenlerin, kapitalist sömürünün yoğunlaşmasına seyirci kalanların, emekçilerin çıkarları ekseninde siyaset yapabileceklerine kim inanır? Aslı işi sendikacılığı şirket yöneticiliği sanan ve bu kurumları bu zihniyetle yöneten zat-ı muhterem sendikacıların partiyi de böyle algılayacakları ve "şirket gibi sendika"ya çevirecekleri açık değil mi?

Marmara Bölge Toplantısı'nda işçilerin ağzından dökülen sözler gerçek dışı mı? İşçilerin, "İşçi hareketi elbette siyasallaşmalı, ancak sendikacılar Anayasa'daki yasağın kalkmasını hem milletvekili hem de sendikacı maaşı almak için istiyorlar" şeklindeki yorumlarına kim itiraz edebilir?

Beyler! Değerli sendika yöneticileri!.. Parti kurmak ve yönetmek sendika yönetmekten de daha ciddi ve kararlılık gerektiren bir iştir. Ama bu ciddiyet asık suratlılıkla karıştırılmamalı... Emekçilerin karşısında, saltanatınızın biteceği endişesiyle takındığınız ve iktidarını ne olursa olsun koruma kaygısı olan herkeste görülen o "ciddiyet" değil bu... Emekçilerin/ ezilenlerin ve her türlü sömürüye maruz kalanların "her şeye rağmen" takındıkları ve korudukları gülümsemenin ve geleceğe inancın kararlılığını gerektirir, parti kurmak ve yaşatmak... Doğal olarak bu coğrafyada emekçilerin/ ezilenlerin partisi/ partileri olmalı. Ancak bu partiyi kurmak sizin işiniz değil. Sendikacılığı bile beceremeyen, emekçilerin inisiyatifini kırmak ve saltanatı sürdürmek için Bizans ve Osmanlı'ya taş çıkartan dolaplar çeviren sendikal kadrolar bir emekçi partisi kuramazlar... Dedik ya, siz partiyi şimdiki sendikanıza, konfederasyonunuza çevirirsiniz... Sendikal süreçlerde anti demokratizmin alasını sergileyen ve emekçilerin önünü tıkayan sizler, kuracağınız partiye onları sokmazsınız bile... Olur ya partiyi kurarsanız eğer, bu partinin despotik, devletçi olacağı ve emekçi çıkarlarıyla ilgilenmeyeceği, sendikal pratiklerinizden açıkça belli değil mi?

Emekçiler tabii ki siyasete el koymalı; ancak bu el koyuş dolayımsız ve aracısız olmalı. Öyle bir emekçi inisiyatifi ve başkaldırı gelişmeli ki, hem mevcut sendikaların bu çürümüş statükocu yapısını değiştirebilmeli, hem de sol/ sosyalist ve emek eksenli siyaset yapma iddiasını taşıyan odakları uyarmalı/ uyandırmalı... Emekçilerin bu partilere, deyim yerindeyse, "el koyma"sına zemin hazırlamalı... Tabii olarak, bütün emekçiler siyaset yapmalı, ancak bu emekçi siyaseti olmalı ve kapitalizmi aşan bir perspektiften yapılmalı... Sömürünün, yabancılaşmanın, baskının olmadığı bir toplumsal sistemin mücadelesinin siyaseti...

Bazı sendika bürokratlarının parti kurma ve siyaset yapma isteğinin altında bu özlemin olmadığı açık değil mi?

Susurluk ve sendikal hareket

Günay KUBİLAY

Susurluk'ta meydana gelen "malum kaza"nın yıllardır sosyalistlerin sözünü ettiği siyasal gerçekleri nasıl bir çırpıda herkese gösterdiği üzerine çok şey söylendi, çok şey yazıldı. Sorun birtakım mafya örgütlenmelerinin ötesinde, doğrudan kirli savaşla bağlantılı bir siyasal rejim ve toplumsal sistem sorunu idi. Dolayısıyla bu ortam emeğin ve ezilenlerin her düzeydeki örgütlenmelerinin devrimci bir sınıf siyaseti ve tavrı sergilemesini gerektirmekteydi. Böylesi bir tavır ile emeğin ve ezilenlerin her düzeydeki örgütlenmesinin siyasal yapılanmalar üzerinden atacağı merkezileşmiş her

siyasal adım başta savaş lobisi olmak üzere rejimi çok ciddi bir biçimde köşeye sıkıştırabilirdi. Ama bu olmadı. Bu olumsuzluğun başta sosyalist siyasal yapılanmalarla dolaysız bağlantısı olduğu gibi, hiç kuşku yok ki, sendikal hareketle ilgili boyutları da o denli önem taşıyor. Zaten bu yazı da genelde sendikal hereketin tutumu, özelde de sendikal hareketin diğer bileşenlerinden farklı bir sendikal perspektife sahip olan KESK'in tutumuna yönelik birkaç noktayı irdelemeyi amaç ediniyor.

Birleşik bir mücadele geliştirilemedi

Ne hikmetse bu kaza, sendikaların güncel yaşama dair sorunlarını şimdilik aşıp emeğin ve ezilenlerin siyasal geleceğini dolaysız bir biçimde etkileyecek birleşik bir mücadelenin örülebilmesi için ortak tavır sergilemelerini olanaklı kılmadı.

Kuşkusuz, bu durum, kazada da bir kez daha ortaya çıkan tablonun ve siyasal bilançonun çapsızlığından ya da önemsizliğinden kaynaklanmıyordu. Bizatihi sendikaların, sendikal perspektifleri ve verili andaki durumlarının bir yansıması olduğunun altını çizmek gerekiyor.

Türk-İş, kuruluş amaçları itibariyle işçi muhalefetinin en geri düzeyde seyretmesi rolünü üstlenmiş durumda ve kazayla birlikte ortaya çıkan tabloya karşı tutumu da bu tarihsel rolüne denk düşüyor. 5 Ocak'taki miting kararı da bu tarihsel rolün bir ürünü. DİSK, tarihsel belleği ile sendikal bürokrasi arasında bir cendereye sıkışmış durumda. Bu anlamda da DİSK, bu açmazını aşamadığı ve yeniden yapılanmayı başaramadığı koşullarda işçi sınıfının DİSK üzerinden anlamlı çıkışlar yapabileceğini düşünmek sahici olamayacağı gibi, belki de daha önemlisi DİSK bürokrasisini ciddiye almamak demek olacaktır. Sosyalist siyasal alandan gelen çağrılar bir yana, KESK'le bile ortak bir zeminde hareket etmemek için oyalayıcı tutum sergilemesi, yalnız başına miting örgütlemesi bunu açıkça gösteriyor. KESK'e gelince... KESK'i biraz daha farklı bir noktadan ve ayrıştırıcı bir yaklaşımla irdelemek gerekiyor. Çünkü KESK Genel Yönetim Kurulu 16 Kasım 1996 günkü toplantısında sorunu çok yönlü değerlendirmesine karşın, bu çok yönlü değerlendirmesini "bütçe" ile sınırlayan bir karara dönüştürmüştür. Böyle bir sınırlamayla KESK'in kararına, ekonomist ve sendikalist bakış açısının gölgesi düşmüştür. Deyim yerindeyse "kaza" ile emeğin ve ezilenlerin siyasal geleceği arasındaki diyalektiği göz ardı etmiş, geçmiş zamanlardaki "mali yıl"lardan farklı bir mali yılın eşiğinde olunduğunun farkına bile varmadan "bütçe" sorununu eyleminin merkezine almıştır. Daha kötüsü eylemin bileşenlerini sendikalar ve demokratik kitle örgütleri ile sınırlamış, emeğin ve ezilenlerin saflarındaki siyasal yapılanmaları dışlayan, sistem partileri ile aynı kefeye koyan bir yaklaşım göstermiştir.

14 Aralık'ta yüz bine yakın emekçiyi, aydını, öğrenciyi vb. Ankara'ya yığmış, hatta alanda eyleminin merkezine özcesi "kaza"yı almış ve gerçekten de kendi sınırlılığı içerisinde alanda radikal bir duruş sergilemiş KESK'in kararına ekonomist ve sendikalist eğilimin gölgesinin düştüğünü ileri sürmek KESK'e yapılan bir haksızlık ya da insafsızlık olarak görülebilir mi?

Bence hayır!

Çünkü bu yazı, sonuçları itibariyle eylem anına değil, bizatihi eylemin kurgusuna itiraz eden bir noktadan sorunu tartışmayı amaçlıyor. Tasarımda öngörülmeyen bir duruma alanda renk verilmiş olması, en azından bu siyasal moment açısından KESK'in sendikal perspektifini ifade etmediğine dair eleştirel bir yaklaşım sunuyor.

KESK GYK'sı ne karar almıştı?

KESK GYK'sı 16 Kasım 1996 günlü toplantısında: "...emek, barış, demokrasi ve özgürlük güçlerine yönelik saldırıların artarak sürdüğü, kokuşma ve çürümenin doruğa ulaştığı... Sömürü ve zulüm düzeninin bütün pislikleriyle ortaya serildiği, mafya-devlet ilişkisinin artık saklanamaz boyutlara ulaştığı, çeteleşmenin, hukuk dışılığın ve keyfiliğin hüküm sürdüğü... Söz konusu çürüme ve kokuşmanın aynı zamanda sürdürülen ve büyük tahribatlara yol açan kirli savaşla ..." bağlantılı olduğu formüle edilmiş ve "Savaş, rant ve faiz bütçesinin teşhir edilmesi, bu bütçeye karşı çıkılması" istenmiştir. Bunun için de "...yurdun dört bir yanındaki kamu emekçilerinin 14 Aralık 1996 tarihinde Ankara'ya yürümesine, başta işçi konfederasyonları olmak üzere demokratik kitle örgütlerine, emekten yana bütün kurumlara eylemin ortaklaşa örgütlenip, yürütülmesi için..." çağrı yapılması yönünde karar almıştır. Daha sonra KESK Merkez Yürütme Kurulu, "bütçe" ile sınırlı çerçeveyi "Demokratik devlet" ekseni ile birleştirerek bir problemi aşmış gözükse de, bizatihi siyasal çözümün asli unsurları, yani kararında yer verdiği, "... emekten yana bütün kurumlarla..." eylemin ortaklaşa yapılması yaklaşımını konfederasyonlar ve demokratik kitle örgütleri ile sınırlayarak, hem eyleme siyasal içerik kazandıracak, toplumda meşrulaştıracak ve giderek siyasal süreci derinleştirecek olanakları heba ediyor, hem de hızını alamayan MYK bununla da yetinmeyip ANAP vb. gibi sistem partilerinden de destek istiyor.

Bu durumu, kendini "emeğin partisi" sanan bazı siyasal yapılanma(lar) "işte 'emek'çi tarzı" biçiminde formüle ederek, KESK'in arkasına takılmayı sosyalist siyasal mücadelenin, sosyalist sınıf siyasetinin merkezine koyabilirler, hatta bu perspektifle sendikalar üzerinden bir "emek cephesi" inşa edebilir, bu doğrultuda taraftarlarını ikna bile edebilirler. Ama, "bugün KESK'in sendikal yönelimlerini belirleyebilmede çok önemli bir potansiyele sahip olanların", ne bu potansiyeli sendikalist eğilimlerin arkasından sürüklemeye, ne kendini rejimin tapusu sayan partileri emekten yana güçlermiş gibi göstererek bir yanılsama yaratmaya, ne de "adına" bulunduğu "zemini" atlayarak, ya da bildiğini okuyarak "iş görmeye" hakkı var. Gerçekten de, bu durumu teorize eden siyasal eğilim(ler)in varlığı dikkate alınırsa, bu eğilim bizatihi ekonomist bakışı gereği böyle bir çerçeve çizerken, diğerleri GYK'nın siyasal analizi ile "kaza"yla ortaya çıkan siyasal tablo arasındaki kritik durumun çok farkında olmadan, önce olması gereken siyasal güçlere kendini kapatıyor ve arkasından da sanki "sendika yasası için destek istiyor" gibi CHP, DSP, ANAP gibi sistem partilerinden de destek isteme "akıldaneleği" gösterebiliyor.

Bu yılki 'mali yıl' geçmiş yıllardan farklıydı...

Kuşkusuz, burada problem esas olarak kurgudan kaynaklanıyor. Bir kez her şey "bütçe"ye endekslenerek kurgulanınca doğal olarak, diğer her şey bu kurguya göre dizayn ediliyor. Öyle ya, mali yıl geliyor, geçmiş yıllarda olduğu gibi yine ücretler tek taraflı belirleniyor, sendikal haklar kullanılamıyor, toplusözleşme yapılamıyor vesaire... Yukarıda da ifade edildiği gibi 97 Ocak'ının "kaza" ile ortaya çıkan farkının sezilememiş olması bütünün parçaya feda edilmesine yol açmıştır. Ancak böyle bir kurguya yol açan mantalitenin yalnızca siyasal süreçle alakalı bir durum olduğunu söylemek yanılgı olur. KESK MYK'sının sosyalist ve devrimci siyasal yapılanmalara uzak duruşunun esas nedeni sendikal mücadelenin siyasal mücadeleye bağlanması sorununda bazı eğilimlerin perspektifi ve muğlaklığıdır. Ve bugün bu yaklaşım ve muğlaklığı sorun edenler bu sorunu aşmanın yol ve yöntemini bulmak durumundadırlar.

Sonuç olarak, Susurluk, bir bütün olarak ezilenlerin emeğine, özgürlüğüne ve geleceğine sahip çıkabileceklere bir olanak sunmuştur. Bu olanak şu ya da bu kaygılarla, günübirlik yaklaşım ve politikalarla heba edilmemelidir.

Ortaya serilmiş verili siyasal tablo, devrimci bir sınıf siyaseti ekseninde ele alınıp rejimin krizini emeğin ve ezilenlerin lehine dönüştürecek bir siyasal sürecin inşaası için siyasal, sendikal ve nihayetinde her düzeydeki örgütlenmeye rolünü doğru oynaması gerektiğini anlatıyor. Bilmem abartıyor muyum?

Taylandlı çocuklar onüçünde büyür

Atilla TUNA

"Babam beni onüç yaşımdayken geneleve sattı, karşılığında 20 bin Bath (yaklaşık 85 milyon lira) aldı." Jurirat Chaitanan ya da kısaltılmış adıyla Rat konuşmasına bu sözlerle başlıyor. Doğduğu yer, Tayland'ın kuzeyinde bulunan Chiang Mai eyaleti sınırları içerisinde bulunan Baw Sang kasabasına bağlı bir köy. Rat konuşurken sürekli gülümsüyor.

"Beni Malezya sınırına yakın Sungai Kolok'a götürdüler. Burada bir yıl boyunca çalıştım. Babamın aldığı paranın iki katını ödemek zorundaydım. Çok zor günlerdi. Aileme maddi açıdan ancak bir yıl sonra yardım etmeye başlayabildim" diyor Rat titrek bir ses tonuyla. Bugün Bangkok'ta bir masaj kulübünde çalışan Rat 22 yaşında, ama kendisini artık yaşlı görüyor. Günde bir ya da iki kişiye masaj yaptığını belirtiyor. Geleneksel Tayland masajı için patronundan saat başına aldığı ücret sadece 10 Bath (kırk bin TL), yani masaj ücretinin onda biri.

Kuzey Tayland'ın işgali

Rat'in doğum yeri olan Tayland'ın kuzey bölgeleri Burma ve Laos arasında yer alıyor ve dağlık bir bölge. Kışın soğuk ve sert bir iklimin görüldüğü bölgede halkın geçimi tarıma dayanıyor. Pirinç bu bölgenin en önemli gıda maddesi, fakat arazinin sadece yüzde onu pirinç ekimine elverişli. Bir ailenin aç kalmaması için beş rai * toprağı olması gerekiyor. Fakat gerçek şu ki, tarıma dayalı ailelerin yüzde 45'inin yeterli toprağı yok. Hayatta kalabilmeleri için yasal olmayan biçimde ağaç kesiyorlar, pirinç rakısı üretiyorlar, iş bulabildiklerinde günlük işçi olarak çalışıyorlar. Son yıllarda çok sayıda özel şirket, zengin ve verimli toprakları satın alarak, özellikle turistik tesis yapıyor ya da meyve bahçeleri kuruyor. Yeni gelen toprak sahiplerinin kurdukları bu tesislerde kullanılan kimyasallar doğayı tehdit eder duruma gelmiş. Böylece çevre halkının temel gıdası olan pirinç ve sebze üretimi azalmış. Yeni gelenlerin bölgeyi bir biçimde işgal etmesiyle yörenin zengin kültürel ve insani değerleri de yitip gitmiş. Sözgelimi ekin ve hasat mevsimlerinde pirinç tarlalarına bütün köy halkının birlikte gitmesi, inşaatlarda birlikte çalışması gibi gelenekler günümüzde artık görülmüyor.

Onlar okula gidebildikleri için şanslılar; yaşıtlarından binlercesi fuhuşla yaşıyor.

Erkek çocuklar inşaat işçisi, kız çocukları fahişe oldu

Bölgenin genç nüfusu erken yaşlarda evlerini terk ediyor. Aileler böylece parçalanıyor, kimlikler yitiriliyor. Otuz yıl önce bölgenin yüzde 70'i ormanlarla kaplıyken, şimdi bu sayı yüzde 50'ye düşmüş durumda. Etnik kökenleri farklı insanlara her türlü ayrımcılık yapılarak bölgeden göç etmeleri zorlanıyor. Sözgelimi Akha adındaki bir azınlık grubu devletin yoğun baskısı altında köylerini terk etmek zorunda bırakılıyorlar. Köylüler tarım için aldıkları kredileri ödeyebilmek için gençleri ülkenin güneyine çalışmaya gönderiyorlar. Genç erkekler genellikle inşaat sektöründe çalışırlarken, çocuk yaştaki kızlar fahişelikle ailelerine parasal katkıda bulunuyorlar. Serbest pazar ekonomisinin kapitalist çarkı içinde, kuzeyli köylülerin tüketime çok önem verdikleri görülüyor. Asfalt yolların ve elektriğin bölgeye gelmesi, reklamın ve medyanın etkisi insanları tüketime itmiş. Sonuçta içinden çıkılmaz bir yola sokulan insanların aileleri parçalanmaya başlamış. Bazı köylüler bir zamanlar sahibi oldukları topraklarında ırgat olarak çalışmaya başlamışlar. Bölge halkı böylece önce genç erkekleri Bangkok gibi büyük şehirlere çalışmaya göndermişler; sonra 13 yaşındaki kızlarını... Kızlarını göndermeyen aileler de olmuş. Ama o aileler tehdit edilmiş, birçoğunun da kızları kaçırılmış.13 yaşında kadınlıkla tanışan bu çocuklar çoğunlukla köle olarak kullanılmışlar. Çalışma süreleri 10-12 yıl arasında değişiyor. 24 ya da 25 yaşına geldiklerinde genelev patronu onları işten çıkartıyor. Emekliliğine kadar para biriktiremeyen kadınlar (ki genellikle çok nadir olarak biriktirebiliyorlar) hayatlarının geri kalan yıllarında psikolojik ve fiziksel yaralarıyla başbaşa kalıyorlar.

Patpong sokakları

Kesin sayısı bilinmemekle birlikte, ülkede seks sektörünün içinde 500 bin kadının çalıştığı varsayılıyor. Fahişelik ülkede resmen yasak. Fakat hükümet fuhuş mafyasıyla mücadelede isteksiz görünüyor. Yasaları çalıştırmıyor. Bangkok'ta sayıları binlere varan masaj külüpleri, 'go go' barları, özel randevuevleri, seks kulüpleri mevcut.

Gece Bangkok'ta fuhuş sektörünün nasıl çalıştığı konusunda 'bir şeyler' görmek isterseniz iki büyük ve ünlü merkez var. Birincisi Patpong, diğeri de Sukhumvit Caddesi civarları.

Patpong onlarca gece kulübünün yer aldığı bir cadde. Buraya taksi şoförüm Virat ve rehberliğimi yapan Rat ile birlikte gidiyoruz. İkisinin de yüzlerinde tedirginlik gözlüyorum. Ben ise sürekli deklanşöre basıyorum. Sokaklar neon lambalarıyla ışıl ışıl. Barların önünde yarı çıplak kadınlar aralarında konuşuyorlar. Bazıları benim "beyaz" olduğumu fark ederek, "come Mister" diye beni içeri davet ediyor. En sonunda kulüplerden birine girmeye karar veriyoruz. Barın içi loş karanlık. Tam ortada yüksek bir podyumda çıplak kızlar, müzik eşliğinde dans ediyorlar. Yaşlarının 18-20 arası olduğunu tahmin ediyorum. Onları ve çevredeki insanları izliyorum. Kızların erotik dansları salondakilerden bazılarının ilgisini çekmiyor. O kişiler yanlarındaki konsomatrislerle muhabbetle meşguller. Bir süre sonra fotoğraf çekmek için izin istiyoruz. Kulübün sahibi Avrupalı biri. Salondakilerin çoğunu da zaten beyaz tenli insanlar oluşturuyor.

Müşterilerin resimlerini çekmemek kaydıyla izni alıyoruz. Biraz sonra oradan ayrılıyoruz.

> Turizmin gelişmesiyle birlikte fahişelik ülkede bir endüstri haline geldi. Bugün 500 bin kadın ve çocuk bu sektörde çalıştırılıyor. Aileler parasızlıktan onüç yaşındaki kız çocuklarını satıyor. Sonuç korkunç: 56 milyonluk ülkede 2 milyon AİDS'li.

İki milyon AİDS'li

İkinci durağımız Sukhumvit caddesi. Yine kalabalık sokaklar. Çocuk yaşta sayılabilecek aşırı makyajlı kızlar. Barların önünde yine çığırtkanlar duruyor. Yine bir gece kulübüne giriyoruz. Aynı sahne burada da var. Patpong'dan farklı olarak kadınlar hem dans ediyor, hem de seks gösterisi yapıyorlar. Gecenin en son gösterisi bir erkek ve kadının podyumda sevişmeleri. Taylandlılar buna "tiger show" (kaplan gösterisi) diyor. Kadınların gösteriyi yaparken yüzlerindeki ifade, buralarda hangi şartlar altında çalıştıklarını açıkça gösteriyor. Gösteriyi izleyenler de sanki bir sirke gelmiş gibiler. Alkışlar, bravo sesleri hiç eksik olmuyor.

Tayland'a gelen turistlerin önemli bir bölümü seks turizmi için geliyorlar. Sözgelimi Pattaya adlı bir sahil kasabası beyaz erkeklerin, Taylandlı kadınlarla sokaklarda dahi seviştikleri bir yer haline gelmiş. Turizmle gelen para insanların temel değerlerini bitirmiş. Tabii böyle bir turizmin sonucu olarak da cinsel yolla bulaşan hastalıklarda büyük bir patlama yaşanmış. AİDS ülkenin başına tam bir karabulut gibi çökmüş. Dünya Sağlık Örgütü 1994 yılında 500 bin AİDS vakası olduğunu saptamış. Bugün bu sayının iki milyona çıktığı savlanıyor. Tayland'ta dolaştığınız her yer birbirinden güzel. Doğası, balta girmemiş ormanları, yüzen pazarları, denizi... İnsanları da hep gülümsüyor. İlk bakışta insanların yüzlerindeki bu mutlu ifadeden etkileniyorsunuz. İçinizden "ne kadar mutlu bir ülke" diye de düşünebilir, ülkeye öylece veda edebilirsiniz. Biraz derinlere doğru inmeye başladığınızda ise, o gülümsemenin ardında insanların acı dolu yaşamlarını görürsünüz. Tıpkı Rat'in bana gülümseyişi gibi.

** Rai: Tayland'ta arazi ölçü birimi. 1 Rai= 1600 metrekare.*

Bangkok'ta Çin mahallesinden bir kesit.

ALTAY MARTI KEKMECİGERİ

Büyük ikramiye bu yıl 150 milyar; ama Meryem'in hayali başka...

Bir piyangocunun hayali...

Umut satan bir milli piyangocunun öyküsünü merak etmek... 1997'ye merhaba diyeceğimiz şu sıralarda böyle bir öyküye takıldık. İstanbul'un merkezinde, Taksim meydanında piyango bileti satan Bulgaristan göçmeni Meryem Güneş kendini anlattı.

"Ailemle birlikte Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç ettiğimiz yıl 1974'tü. 19 yaşındaydım o zaman. Birçok göçmen gibi, iş için ilk kapısını çaldığım yer bir fabrika oldu. İşçilik yıllarımda kendimi sosyalist hareketin içinde buldum. O zaman rüzgarlar soldan esiyordu tabii. O dönemlerde birçok fabrikada sendikal mücadele vardı. Ben de uzak durmadım bütün bunlardan...

Ailem pek hoş karşılamıyordu benim bu işlerin içinde olmamı. Ağabeyim de solcuydu ama bana, 'sen teorik olarak düşün, ama pratik olarak başkaları yapsın bu işi, ilgilenme' diyordu hep.

Eniştem de Halıfleks'te işçiydi. O da sık sık 'bir aileden bir devrimci yetmez mi' diye soruyordu ağabeyimi kastederek... Ben ise buna karşılık hep şunu söylerdim onlara: 'İşveren için aileden bir kişiyi sömürmek yetmiyorsa...'

Duru Tekstil'de çalıştığım dönemler oldukça hareketliydi ortam. Sık sık boykot ve grev yaşanıyordu fabrikada. Bir gün yine yemek boykotuna karar vermiştik. O gün yemekte özellikle tavuk çıkardı patron. Boykottan vazgeçirmek istiyordu bizi. 'Siz yemeği yiyin, hakları veririz' diyordu. Ben ise onun karşısına dikilip 'önce haklar verilsin, sonra tavuk yeriz gerekirse' diye yanıtlamıştım bu önerisini.

Fabrikada bayağı sorun vardı. Gece mesaisine kalıyordu insanlar patronun zoruyla. Ben de arkadaşlara mesaiye kalmamalarını söylemiştim. 'Eğer yetersiz geliyorsa ücret, mesaiye kalmayın, daha fazla ücret talep edin' diye uyarmıştım.

O fabrikadan da atıldım tabii sonuçta. Gerekçe, 'yasak toplantı yapmak'tı. Polise bunun için ihbar edildim. Gözaltına alınınca da atılmış oldum tabii.

Birçok solcu gibi ben de 12 Eylül'ün ardından tutuklandım.

Yasadışı örgüt üyesi olduğum iddiasıyla 1981 Mayıs'ında gözaltına alındım. Gözaltına alınmamın trajikomik bir tarafı vardı. Bir devrimci işçi arkadaş karısıyla kavga etmişti. Karısı onunla birlikte bizi de polise ispiyonlamıştı.

Gözaltına alındıktan bir ay sonra Metris Cezaevi'ne gönderildim. Orada tam 18 ayım geçti. 18 ay yattıktan sonra mahkeme sonuçlandı. Beraatime karar verilmişti.

İçeriden çıktıktan sonra yine iş aradım. Ancak hangi fabrikaya gitsem alınmıyordum. 'Temiz kağıdı' istiyorlardı. O sırada hakkımdaki dava hala devam ettiği için 'temiz kağıdı' almam mümkün değildi. Ancak bir yıl sonra dava sonuçlanınca kağıda kavuşabildim.

Babam sokaklarda Milli Piyango bileti satıyordu o zaman. 'Baba mesleği'ni seçmemi istiyordu o. Babam 'bu işi yap' deyince 'insanlara umut dağıtamam' demiştim. O ise bir işçinin de aynı durumda olduğunu söylemişti: 'Düzene bir hizmettir diyorsun, ama fabrikada da çalışınca artı değer yaratıyorsun. O da düzene bir hizmettir!'

Ve başladım tabii bu işe... Tam 13 yıl oldu. Yıllardır sokaklarda umut dağıtıyorum. 'Ne iş yapıyorsun' diye soranlara, bazen 'umut taciriyim' diyorum.

İlk zamanlar alışamadım bu işe. Bilet almaya gelen insanlara, 'Umutlar burada değil, kurtuluş bu değil' diyordum. Ama insanlar yine de bilet alıyordu. Bir gün yine aynı sohbeti yaptığımız bir adam, inadına çeyrek bilet alacağına yarım bilet alıp öyle ayrıldı. Şaşırmıştım.

Bir piyangocu olarak en sık duyduğum sözlerden biri, 'Çıkarsa bu bilete, sana da vereceğiz!' Şimdiye kadar bir kez oldu bu. Bir yıl önce birine 5 milyon çıktı. 500 bin lira bahşiş verdi bana.

Çok değişik insanlarla karşılaşıyorum. Veresiye bilet isteyenler oluyor. Hemen her meslekten ve kariyerden müşterim var. Memurlar da alıyor, müdürler de alıyor. Taksim'de en sadık müşterilerim arasında tiyatro sanatçıları var. Bayağı çoklar üstelik.

Bazıları gelir. Israrla 'sonu şu numara olsun' diye bilet seçer.

Mesela bir tiyatro sanatçısı her seferinde son iki rakamı 13 olan bileti alır. Bir gün yine biri geldi. Israrla sonu 363 olan bileti aradı. Bulamadı tabii. Rüyasında bir sayı gören kişiler de geliyor kimi zaman. 'Rüyamda şu numarayı gördüm' deyip, o numarayı arıyor biletlerde.

Benden bilet alan insanlar arasında 'Çıkarsa seni Hawaii adalarına götüreceğim' diyenler de var. 'Boğaz'da yemek yeriz' diye teklif edenler de.. Bir gün bir müşteri de şunu demişti: 'Eğer çıkarsa sana takım elbise alacağım.' Herhalde beğenmiyordu üzerimdeki giysiyi.

Her çekilişte, gelip benden bilet alanlar bir nevi bir 'uğur'a inanıyor. 'İlla senden çıkartacağım büyük ikramiyeyi Meryem!' diyorlar bana.

Bileti alan kişi çoğunlukla kazanacağı parayla ne yapacağını hayal ediyor. Herkes kendi dünyasına göre hayaller kuruyor. Örneğin Hilmi Yavuz bilet aldı geçenlerde. Onun da hayali, çıkarsa bir yayınevi açmak.

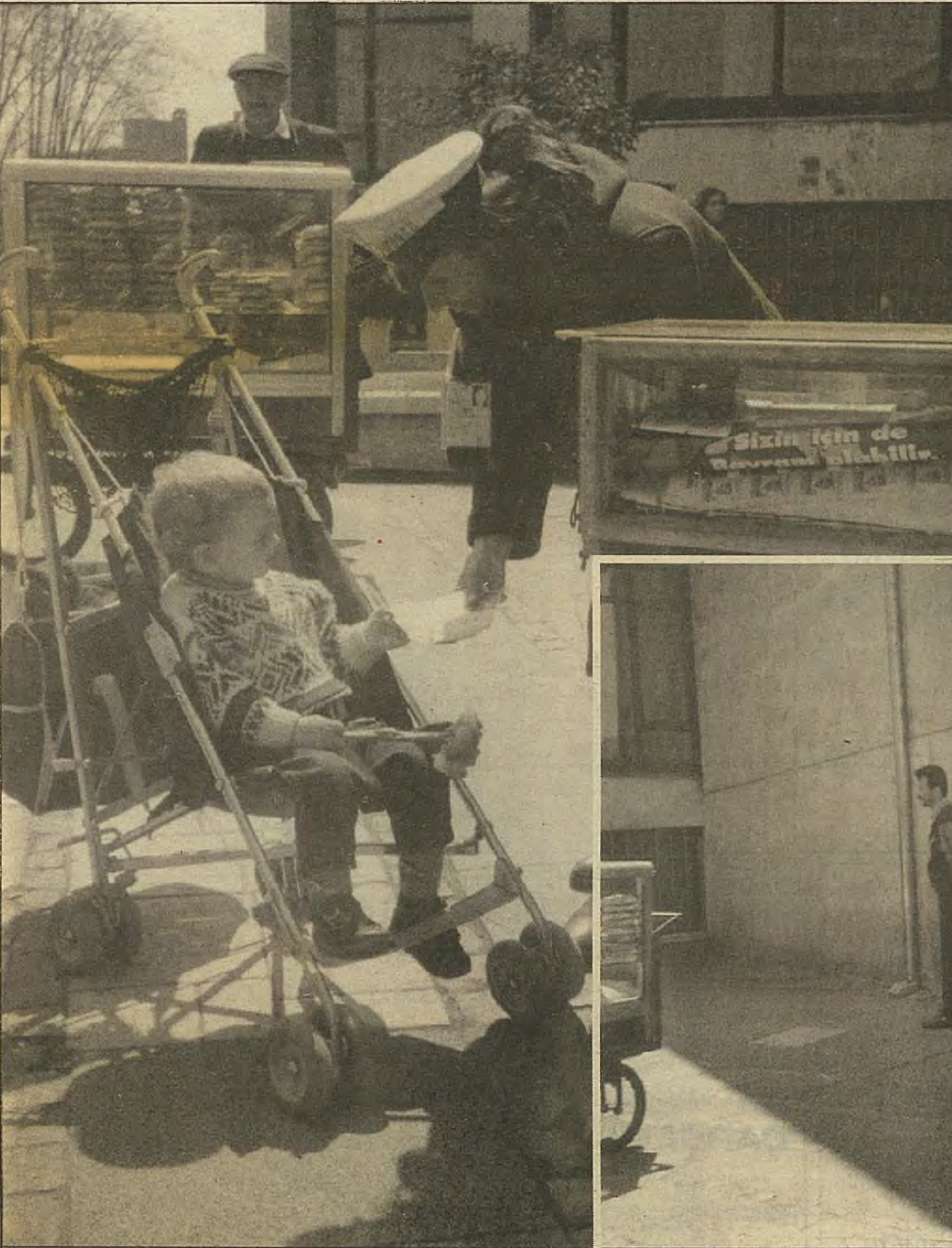
'Ya çıkarsa' diye alıyorlar, ama çıkmayınca onları teselli etmek de yine bana düşüyor. Gümüşsuyu'nda oturan bir adam geçen yıl özel çekilişten bir bilet aldı. Bu çekilişte araba veriliyordu ve o adama çıktı. Adam arabayı almadı ama o bileti satıp bir ev aldı. Geçenlerde yanıma geldi. Çok kötüydü. O aldığı ev yanmış. Olayın ardından eşi şok geçirmiş. 'Nerelerdesin' diye sorunca bunları anlattı bana.

Sürekli bilet alan insanlarla bir dostluk kurulur aramızda. Hatta isim bile takarlar. Mesela bana 'Çakır' derler genellikle.

Her ne kadar 'ekmek parası' diye ifade etsem de yaptığım işle düşüncelerim arasında bir uçurum var. İnsanların talih oyunları peşinde koşmasını istemiyorum, ama bizim düşüncelerimizin tam tersine insanların çalışmadan kazanmak eğilimleri çok yüksek. Çalışarak artık insanların zengin olamayacaklarına inanıyorlar. Bu eğilim her yıl katlanarak artıyor.

Benim hayalim mi?

Ben hayallerle inanç arasında bir bağ kuruyorum. Bütün insanların eşit yaşadığı bir toplum hayali bu... İnsanların çalışarak, üreterek, birbirinin haklarına saygı duyarak yaşadıkları bir dünyayı hayal ediyorum. Daha az insanın öldüğü, daha az çocuğun aç kaldığı bir '97 yılı hayal ediyorum."

Ayla ÖNDER

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

• **Sahibi:** Olgu Ltş. adına Ali KÜÇÜK
• **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
• **Yazışleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Veysi SARISÖZEN
• **İdare:** Muzaffer TUTKAN
• **Sorumlu Müdür:** B.Aytaç YOLDAŞ

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY **Tel:** 0049 306183742 **Fax:** 0049 302755143
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN **Tel:** 0033 148572114 **Fax:** 0033 148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR **Tel:** 0041 3415213
İngiltere: Ahmet SAYER **Tel:** 0044 1814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. **No:** 3/8 Taksim/İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Serler Matbaacılık **Dağıtım:** Biryay